

ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА ОТРИМАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ДОХОДІВ ВІД ВЧИНЕННЯ ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

2022

Державна служба
фінансового моніторингу
України

Державна служба фінансового моніторингу України

**ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА
ОТРИМАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ДОХОДІВ ВІД ВЧИНЕННЯ
ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

Київ 2023

Держфінмоніторинг створений як підрозділ фінансової розвідки та призначений для протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Держфінмоніторинг належить до різновидів фінансової розвідки так званого «адміністративного типу».

Ключова роль Держфінмоніторингу полягає в тому, що він відпрацьовує отримані від звітуючих суб'єктів та інших органів повідомлення про підозрілі фінансові операції та передає, у разі виявлення підозр щодо ВК/ФТ/ФРЗМЗ або інших злочинів, правоохоронним і розвідувальним органам України узагальнені матеріали – аналітичні дослідження, що за своєю суттю є розвідувальною інформацією.

Детальна інформація про Держфінмоніторинг розміщена на сайті:
fiu.gov.ua

Посилання для ознайомлення з типологічними дослідженнями Держфінмоніторингу:
fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної служби
фінансового моніторингу України
27.12.2022 №95

Типологічне дослідження на тему:
«Фінансування тероризму та отримання кримінальних доходів від вчинення інших злочинів в умовах військової агресії російської федерації»

У типологічному дослідженні вивчено питання різновидів схем легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму), що вчиняються в умовах військової агресії РФ, розкрито індикатори підозрілості, методи та інструменти схем ВК/ФТ/ФРЗМЗ.

Визначено важливість застосування ризик-орієнтованого підходу з метою виявлення вищевказаних злочинів та розробки стратегій для їх стримування.

Типологічне дослідження може стати підґрунтям для виявлення та протидії поширенню злочинів, що можуть бути характерними під час війни.

ЗМІСТ

Перелік скорочень	7
ПЕРЕДМОВА ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ	8
ВСТУП	10
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ	13
1.1. Вплив військової агресії РФ на економіку України та світу	14
1.2. РФ – країна спонсор тероризму	17
1.3. Використання новітніх технологій	21
РОЗДІЛ II. ПОЗИЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	23
РОЗДІЛ III. САНКЦІЇ	27
РОЗДІЛ IV. РОЗШУК (ВІЯВЛЕННЯ) ТА КОНФІСКАЦІЯ АКТИВІВ	35
РОЗДІЛ V. ТИПОЛОГІЇ	39
5.1. Фінансування тероризму та відмивання коштів як частина фінансування війни	40
Приклад 5.1.1. Фінансування диверсійно-розвідувальної групи	43
Приклад 5.1.2. Фінансування коригувальників вогню	44
Приклад 5.1.3. Самофінансування колаборантів.	44
Приклад 5.1.4. Фінансування інтернет-агентури, яка поширювала пропаганду країни-агресора	45

Приклад 5.1.5. Фінансування колабораціонізму готівкою.	46
Приклад 5.1.6. Фінансування незаконних збройних формувань.	47
Приклад 5.1.7. Використання малозабезпечених громадян для фінансування тероризму та колабораційної діяльності.	48
Приклад 5.1.8. Реалізація викраденого вугілля з тимчасово окупованої території України та приховане фінансування незаконних збройних формувань . . .	49
Приклад 5.1.9. Контрабанда вугілля, видобутого на тимчасово окупованій території України	50
Приклад 5.1.10. Приховане фінансування колаборантів із залученням нерезидентів.	51
Приклад 5.1.11. Фінансування пропагандистської діяльності	52
Приклад 5.1.12. Використання злочинного доходу для фінансування терористичного угруповання т. зв. «днр»	53
Приклад 5.1.13. Використання злочинних доходів, підставних осіб та криптовалюти для фінансування колаборантів.	54
 5.2. Відмивання доходів, отриманих від злочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях	 55
Приклад 5.2.1. Заволодіння коштами бюджетної установи	56
Приклад 5.2.2. Привласнення зерна українського походження з метою подальшого продажу під виглядом російського	57
Приклад 5.2.3. Незаконне переміщення української валюти фізичними особами через російський кордон до європейської країни	58
 5.3. Обхід фінансових обмежень та санкцій	 59
Приклад 5.3.1. Схема незаконного постачання товарів військового призначення на користь підприємств країни-агресора	60
Приклад 5.3.2. Заволодіння активами підприємств, що мають стратегічне значення	61
Приклад 5.3.3. Ребрендинг підсанкційних юридичних осіб	62
Приклад 5.3.4. Використання ідентичної назви компанії.	63
Приклад 5.3.5. Використання представництв компаній нерезидентів, що контролюються підсанкційними особами	64
Приклад 5.3.6. Складна структура власності	65
Приклад 5.3.7. Виведення коштів під виглядом заробітної плати	66

5.4. Відмивання корупційних доходів, отриманих від розкрадання, нецільового використання державних коштів та коштів суб'єктів господарювання державного сектору економіки	67
Приклад 5.4.1. Привласнення бюджетних коштів особою, афілійованою з російським олігархом	68
Приклад 5.4.2. Розкрадання бюджетних коштів з використанням торговельних операцій та прихованого обготівкування	69
Приклад 5.4.3. Заволодіння коштами державної установи через компанії - посередники	70
Приклад 5.4.4. Розкрадання бюджетних коштів з використанням підприємства з ознаками фіктивності	71
Приклад 5.4.5. Заволодіння бюджетними коштами під виглядом оплати товарів	72
Приклад 5.4.6. Заволодіння коштами державної установи шляхом шахрайських дій з підробленими документами	73
Приклад 5.4.7. Привласнення коштів державної установи з використанням транзитного підприємства та відмивання під виглядом переказів за псевдопослуги	74
Приклад 5.4.8. Привласнення коштів державного підприємства та доведення до банкрутства через створення безнадійної заборгованості	75
Приклад 5.4.9. Отримання неправомірної вигоди публічною особою	76
Приклад 5.4.10. Одержання неправомірної вигоди народним депутатом	76
Приклад 5.4.11. Легалізація коштів, отриманих посадовою особою органу місцевої влади від розкрадання гуманітарної допомоги	77
5.5. Використання неприбуткових організацій для незаконної діяльності	78
Приклад 5.5.1. Продаж гуманітарної допомоги через громадську організацію	78
Приклад 5.5.2. Перерозподіл гуманітарної допомоги для отримання прибутку з її використання	79
Приклад 5.5.3. Схема продажу автомобілів, ввезених як гуманітарна допомога	79
Приклад 5.5.4. Привласнення коштів державної установи	80
Приклад 5.5.5. Розкрадання коштів державної установи	81
Приклад 5.5.6. Привласнення благодійних внесків групою благодійних організацій	82
5.6. Відмивання доходів в зовнішньоекономічній сфері	83
Приклад 5.6.1. Приховування вигодоодержувача	83
Приклад 5.6.2. Розкрадання коштів державного підприємства шляхом укладання контрактів про постачання продукції за заниженими цінами	84
Приклад 5.6.3. Легалізація коштів з тимчасово окупованих територій	85

5.7. Використання готівкових коштів в схемах відмивання	86
Приклад 5.7.1. Незаконне переміщення через державний кордон готівки особою, пов'язаною з політично-значущою особою	86
Приклад 5.7.2. Обготівковування коштів за межами України	87
Приклад 5.7.3. Використання карток, емітованих українським банком, на тимчасово окупованій території України	88
Приклад 5.7.4. Фізичне переміщення капіталів за межі країни особами, що підозрювались у злочинній діяльності	89
5.8. Злочини, пов'язані з незаконним перетином особами державного кордону. .	90
Приклад 5.8.1. Вивіз осіб за кордон за винагороду	90
Приклад 5.8.2. Перетин державного кордону за неправомірну нагороду	90
Приклад 5.8.3. Виготовлення та використання фіктивних документів для перетину державного кордону	91
5.9. Відмивання злочинних доходів із використанням віртуальних активів та гральний бізнес.	92
Приклад 5.9.1. Інвестування у віртуальні активи коштів через підставних фізичних осіб та без підтверджених джерел	92
Приклад 5.9.2. Використання криптовалюти для фінансування тероризму та колабораціонізму.	93
Приклад 5.9.3. Відмивання коштів від незаконного грального бізнесу	94
5.10. Відмивання доходів, отриманих від шахрайських дій	95
Приклад 5.10.1. Викриття фейкової програми підтримки Європейського Союзу. .	95
Приклад 5.10.2. Збір коштів шахраями через соціальні мережі на соціальні цілі .	95
Приклад 5.10.3. Фіктивний продаж шахраями військової амуніції.	96
Приклад 5.10.4. Шахрайство під час збору пожертв	96
Приклад 5.10.5. Шахрайства з коштами внутрішньо переміщених осіб	96
Приклад 5.10.6. Виведення коштів, отриманих від продажу наркотичних засобів, та вчинення шахрайських дій.	97
Приклад 5.10.7. Шахрайське заволодіння коштами фізичної особи.	98
Приклад 5.10.8. Заволодіння коштами фізичних осіб шляхом злому сторінки в соціальній мережі	99
Приклад 5.10.9. Легалізація доходів з використанням фейкових документів. .	100
5.11. Відмивання доходів, отриманих від торгівлі зброєю.	101
Приклад 5.11.1. Нелегальний продаж зброї	101
Приклад 5.11.2. Незаконна торгівля зброєю	101
Приклад 5.11.3. Маскування торгівців зброєю під виглядом правоохоронців .	101

**РОЗДІЛ VI. ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ, ІНДИКАТОРИ ТА СПОСОБИ
ЗЛОЧИНІВ ВІЙНИ ТА ВІДМИВАННЯ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ 103**

ВИСНОВОК 117

**ДОДАТОК. АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА
МОНІТОРИНГУ 118**

1. АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ 118

**2. ПУБЛІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ КОНТРОЛЮЮЧИХ (ДЕРЖАВНИХ)
ОРГАНІВ ТА ПРИВАТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ. 121**

2.1. Тероризм 121

2.2. Списки РБ ООН 123

2.3. Дані щодо фізичних осіб 123

2.4. Перевірка чинності документів 124

2.5. Санкції 124

2.6. Реєстри Міністерства юстиції 127

2.7. Судові органи 127

2.8. Компанії України. 128

2.9. Компанії, зареєстровані в іноземних юрисдикціях. 128

2.10. Дані щодо активів 132

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

Держфінмоніторинг	Державна служба фінансового моніторингу України
БК	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом
БК/ФТ/ФРЗМЗ	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення
ПБК/ФТ	протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму
КБВ	кінцевий бенефіціарний власник
КК України	Кримінальний кодекс України
НПО	неприбуткові організації
ПФР	підрозділ фінансової розвідки іноземної держави
РБ	Республіка білорусь
РФ	Російська федерація
СПФМ	суб'єкт первинного фінансового моніторингу
СПД	суб'єкт підприємницької діяльності
ФОП	фізична особа –підприємець
FATF	Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей

ПЕРЕДМОВА ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Україна історично та географічно завжди перебувала на перетині світових геополітичних інтересів, глобальних торговельно-економічних шляхів та цивілізаційних процесів, опинилася у фокусі кардинальних змін планетарного масштабу у 2022 році. Україна стала однією з гарячих точок на євразійському просторі, де перетворюється сучасність і зароджується нове майбуття світових взаємовідносин.

Об'єктивна дійсність вказує на висновок – війна для України та українського народу є не лише світоглядним протистоянням чи цивілізаційним зіткненням, а також і війною за право бути, боротьбою за існування у повному і разючому розумінні цих понять. Війна є викликом не лише для економіки України, а й для світу – в контексті цілісності та безпеки глобальної фінансової системи.

Відкритим вторгненням РФ із суші, моря, повітря в Україну грубо порушено Статут ООН, численні норми міжнародного права та вчинено акт агресії. Дії РФ це найбільш серйозне та грубе порушення міжнародного правопорядку. Фактично з моменту заснування ООН вперше порушено усталений глобальний безпековий порядок.

Україна від першого дня війни відчула весь спектр її деструктивного впливу на країну.

Злочини російсько-терористичних військових формувань, масова міграція та еміграція населення, відтік капіталу, закриття бізнесу, масові вбивства, грабежі, розбій, контрабанда цінностей, глобальна продовольча криза, відтік інвестицій – це лише малий перелік негативних наслідків вторгнення в Україну.

Зазначені наслідки мають прямий вплив на ріст ризиків ВК/ФТ/ФРЗМЗ, які стрімко зросли із початком російської агресії.

Відбулася зміна також у природі та видах злочинної поведінки характерної для країни та отже, у механізмах, способах, інструментах - типологіях відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом.

Якщо на стратегічному рівні розглянути ситуацію, що склалася, умовно наше дослідження можна поділити на наступні структурні компоненти:

- типології злочинів війни;
- типології відмивання коштів, одержаних від злочинів, скоєних у ході війни;
- типології ухилення від міжнародних та національних санкцій;
- способи та інструменти повернення активів (відшкодування збитків).

З позитивної сторони варто відмітити, що у період війни, розпочатої РФ, система ПВК/ФТ проявила себе як зрілий, скоординований та дієвий механізм, який здатний швидко адаптуватися та виконувати свої функції в екстремальних умовах.

З початку агресії РФ державні та правоохоронні (розвідувальні) органи переорієнтували свою діяльність відповідно до нових реалій для мінімізації наслідків нових загроз. Також суттєво змінилась якість надісланих кейсів до Держфінмоніторингу внаслідок більш відповідального та виваженого застосування ризик-орієнтованого підходу в умовах військової агресії.

Підвищився рівень публічного та приватного партнерства. Приватні компанії у співпраці з державними та іноземними партнерами створили інструменти для пошуку російських і білоруських активів для їх перевірки, заморожування, арешту та конфіскації.

В цілому, слід зазначити, що типології відмивання коштів та фінансування тероризму швидко еволюціонують, але розуміння учасниками системи ПВК/ФТ/ФРЗМЗ дозволяє швидко ідентифікувати схеми та вжити відповідні заходи, що мінімізують можливу шкоду.

Вчинення військової агресії РФ відносно України значно вплинуло на схеми ВК/ФТ/ФРЗМЗ. Зважаючи на агресію РФ та негативний вплив на економіку країни, Держфінмоніторингом обрано відповідну тему.

Дане типологічне дослідження відображає актуальні схеми ВК/ФТ/ФРЗМЗ в умовах військової агресії РФ, методи та інструменти в яких співставні з методами і інструментами фінансування тероризму.

Ігор Черкаський

ВСТУП

У 2014 році РФ порушила територіальну цілісність України. Фактично тривала окупація окремих територій України. РФ постійно чинила економічний тиск, проводила гібридну війну, застосовувала погрози ядерною війною. Все це свідчить про те, що РФ свідомо порушує усі загальновизнані принципи та норми міжнародного права.

З 24 лютого 2022 року військова агресія РФ набула нового формату, що привело до величезних людських жертв і невинуватих руйнувань.

Злочини проти основ національної безпеки України та кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку стали основою для фокусу уваги всіх державних та правоохоронних органів.

Злочинна воєнна терористична агресія, яку розв'язала РФ проти України, її суверенітету та територіальної цілісності, призвела до численних жертв серед населення, руйнування інфраструктури та катастрофічних наслідків не тільки для економіки України, а й всього цивілізованого світу.

Як наслідок, упродовж дії в Україні воєнного стану слідчими Національної поліції України вже зареєстровано **49 851** кримінальне провадження¹ за фактами вчинення на території України злочинів військовослужбовцями РФ та їх пособниками.

Також, після великих масованих ракетних атак РФ на українську енергетичну систему в Україні практично не залишилося неушкоджених ТЕС, ГЕС та вузлових підстанцій. Кожного дня без електропостачання, тепла та води залишається десятки мільйонів мирних українських громадян.

¹ <https://bit.ly/3G2Y3hq>

РФ краде та (або) знищує² українське зерно, шантажуючи світ голодними бунтами. Зокрема, за оцінками NASA Harvest РФ вкрала українського зерна щонайменше на мільярд доларів США³. Також, за даними розслідувачів, РФ вивезла з території маріупольського комбінату «Азовсталь» 11 тис тонн української металопродукції. У підсумку крадена українська продукція⁴ реалізується, що є одним з етапів ВК.

Внаслідок цих та інших російських злочинних дій у цій війні, за даними Світового банку, післявоєнна відбудова України обійдеться в 500 - 600 мільярдів євро⁵ і тому РФ має відповідати за всі вкрадені активи української держави та компаній. Використання санкційних механізмів сприятиме відновленню справедливості.

Окремої уваги заслуговують дії класичної злочинності в Україні, які мають особливий характер під час війни. Корупційні дії, шахрайство, ухилення від сплати податків є внутрішнім ворогом, який потребує відповідного фокусу з боку держави.

Значне збільшення обсягів коштів, залучених в оборонному та благодійних секторах, привернуло увагу злочинців. Водночас використання необізнаного та малозабезпеченого населення є характерними для здійснення різноманітного шахрайства, кіберзлочинів з використанням новітніх технологій.

Фінансування найманців, колабораційної діяльності та фінансування тероризму є окремою категорією злочинів. Відносно таких злочинів потрібно негайно вживати контрзаходи з боку учасників системи ПВК/ФТ та правоохоронних органів.

Держфінмоніторинг в умовах військової агресії РФ продовжує докладати максимум зусиль для викриття та руйнування схем ВК/ФТ/ФРЗМЗ з використанням фінансової системи України та інших держав, а також тих злочинів, що є супутніми до війни.

Метою даного дослідження є аналіз та узагальнення інструментів, індикаторів та способів ВК/ФТ/ФРЗМЗ в умовах військової агресії РФ.

У типологічному дослідженні використано практику учасників національної системи фінансового моніторингу та правоохоронних органів.

2 <https://nyti.ms/3d6leuf>

3 <https://go.nasa.gov/3VMmogY>

4 <https://wapo.st/3JKrbdR>

5 <https://bit.ly/3VOHrPF>

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

1.1. Вплив військової агресії РФ на економіку України та світу

Війна та її подальша ескалація стала одним із ризиків, що домінує для світової економіки. Вона спричинила смерті, руйнування, потоки біженців і зростання цін на енергоносії та продовольство.

Нині зусилля країн-партнерів спрямовані на надання військової, фінансової та гуманітарної підтримки Україні. Водночас санкціями стримується економічний потенціал РФ для зупинення війни.

Наслідками війни для світової економіки буде помітне сповільнення виробництва та подальше пришвидшення інфляції. Для України відкриваються можливості поступу в євроінтеграції.

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) оголосила прогноз, згідно з яким війна в Україні може коштувати світовій економіці приголомшливі 2,8 трлн доларів до кінця 2023 року.

Це тому, що конфлікт спричинив стрибок цін на енергоносії та дефіцит продовольства та зброї в ланцюгах постачання.

Міжнародний валютний фонд прогнозує, що український ВВП до 2023 року зросте на 1 відсоток. Водночас інфляція становитиме близько 25 відсотків¹.

Російська агресія має негативний вплив на економіку України. Колосальні пошкодження інфраструктури, а останнім часом енергетичної, негативно впливають на економічну ситуацію.

Для України ціна російського вторгнення є величезною, але його наслідки простягаються далеко за межі країни. В цілому, Міжнародний валютний фонд прогнозує у 2023 році стабілізацію економіки України.

За 2022 рік у Міжнародному валютному фонді прогнозують скорочення реальної економіки на третину.

За оцінками **Європейського банку реконструкції та розвитку** економіка України до кінця 2022 року скоротиться на 30% порівняно з попереднім роком².

За даними **Economist**, війна в Україні вже призвела до втрати 1 трлн доларів у глобальному ВВП 2022 року³.

Світовий банк оголосив, що виробництво у Європі та Центральній Азії за 2022 рік скоротиться на 0,2 відсотка. Якщо війна загостриться, економіка може знизитися ще більше.

1 <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/11/23/pr22407-imf-and-ukraine-reach-staff-level-agreement>

2 https://www.ebrd.com/news/2022/war-to-cause-ukraine-economy-to-shrink-nearly-a-third-this-year-ebrd-report-.html?fbclid=IwAR16Ubi_mKRt8ZakNYdAJPolpFVmMgmiVyXcpn7h_jimFml3tgmxbxiQCvg

3 <https://tsn.ua/groshi/trilon-na-oboronu-ta-povsyakdenni-trudnoschi-yaki-riziki-dlya-ekonomiki-ukrayini-prinese-2023-rik-2213821.html>

Таблиця. Прогнози зростання країн Європи та Центральної Азії*

	2019 р	2020 р	2021 р	2022 р	2023 р	2024 р
Албанія	2,1	-3,5	8,5	3,2	2,3	2,5
Вірменія	8	-7,2	5,7	7	4,3	5,2
Азербайджан	3	-4,3	5,6	4,2	2,8	2,6
РБ	1	-0,9	2,3	-6,2	-2,3	2,5
Боснія і Герцеговина	3	-3,1	7,5	4	2,8	3,2
Болгарія	4	-4,4	4,2	2,9	1,7	3,3
Хорватія	4	-8,1	10,2	6,4	1,8	2,6
Грузія	5	-6,8	10,4	8,8	4,2	5
Угорщина	5	-4,7	7,3	4,7	1,7	2,2
Казахстан	5	-2,5	4,1	3	3,5	4
Косово	5	-5,3	10,5	3,1	3,7	4,2
Киргизька Республіка	5	-8,4	3,6	4	4	4,5
Молдавія	4	-7,4	13,9	-0,7	2,6	4,2
Чорногорія	4	-15,3	13	6,9	3,4	3,1
Північна Македонія	4	-6,1	4	2,1	2,7	2,9
Польща	5	-2,2	5,9	4	1,6	3
Румунія	4	-3,7	5,9	4,6	3,2	3,9
РФ	2	-2,7	4,8	-4,5	-3,6	1,6
Сербія	4	-0,9	7,4	3,2	2,7	2,8
Таджикистан	7	4,4	9,2	4,2	4,8	4,5
Туреччина	1	1,9	11,4	4,7	2,7	4
Україна	3	-3,8	3,4	-35	3,3	4,1
Узбекистан	6	1,99	7,4	5,3	4,9	5,1

* – за прогнозами аналітиків Світового банку.

Через геополітичну напруженість стала можлива енергетична криза в Європі. Найсильніший удар зазнають країни із середнім і високим ступенем залежності від імпорту природного газу для виробництва тепла.

Таким чином, за даними звіту Світового банку, економічний пульсаційний ефект війни буде відчуватися далеко за межами України. Наслідки війни впливають через сильні торговельні, фінансові та міграційні зв'язки регіону, що призводить до значних економічних збитків для сусідніх країн.

Вже через місяць після початку військової агресії РФ, за даними ООН, світові ціни на їжу побили рекорд та зросли на 33,6 відсотка.

Таку динаміку цін організація пов'язала з потрясіннями на ринках рослинних олій та зернових через війну в Україні, зокрема через блокування РФ українських портів. Всі ці дії провокують продовольчу кризу та голод у світі.

За інформацією **Національного банку України** середньострокові та довгострокові ризики для економічного розвитку посилюються¹.

За даними **Національної ради з відновлення України**, станом на листопад 2022 року загальна сума задокументованих пошкоджень житлової та нежитлової нерухомості, іншої інфраструктури склала 135,9 млрд дол США (за вартістю відновлення). Оцінка збитків була проведена в рамках Національної ради з відновлення України від наслідків війни аналітичною групою Київської школи економіки (KSE) за підтримки Уряду Великої Британії (UK Aid) спільно з Міністерством розвитку громад та територій, Міністерством інфраструктури, Міністерством охорони здоров'я за координації Міністерства реінтеграції тимчасово окупованих територій та у співпраці з іншими профільними міністерствами та Національним банком України².

Станом на листопад 2022 року збитки, завдані житловому фонду, також зросли на 2 млрд дол США до 52,5 млрд дол США. Наразі частка житлового фонду в загальній сумі збитків становить 38,6%. Кількість зруйнованих та пошкоджених приватних та багатоквартирних будинків порівняно з вереснем 2022 року зросла на 8 тис. до 143,8 тис. З них 126,7 тис. – приватні будинки; 16,8 тис. – житлові будинки; майже 0,3 тис. – гуртожитки.

Внаслідок бойових дій кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів інфраструктури продовжує зростати. Загальна сума збитків інфраструктури зросла до 35,6 млрд дол США, її частка становить 26,2% від загальної суми. З них 26,6 млрд дол США – через пряме руйнування доріг, ще 4,4 млрд дол США – це збитки Укрзалізниці.

З початку війни РФ проти України щонайменше 64 великих і середніх приватних підприємств, 84,2 тис одиниць сільськогосподарської техніки, 153 соціальні установи, 2692 дошкільних, середніх і вищих навчальних закладів, 305 АЗС, 27 торгових центрів, пошкоджено, знищено або захоплено 14,4 тис транспортних засобів загального користування, 194,8 тис приватних автомобілів, 330 лікарень, 880 об'єктів культури, 94 культові споруди, 157 об'єктів туризму, 595 адміністративних будівель державної та місцевої адміністрації.

За даними Міністерства розвитку громад та територій, в Україні внаслідок ракетного обстрілу РФ постраждала велика кількість об'єктів теплопостачання – котельні, ТЕС, ТЕЦ тощо. Майже половину із них уже відrestaBовано.

Війна перейшла в затяжну стадію, а терористичні акти з боку РФ набувають рис спланованої масштабної кампанії.

У результаті війни українська економіка й надалі зазнає суттєвих втрат від загибелі та міграції громадян, руйнувань критичної інфраструктури та логістичних артерій, знищення підприємств і виробничого потенціалу.

1 <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidsumki-diskusiyi-chleniv-komitetu-z-monetarnoyi-politiki-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-oblikovoyi-stavki-19-jovtnya-2022-roku>

2 <https://kse.ua/about-the-school/news/as-of-november-2022-the-total-amount-of-losses-caused-to-the-infrastructure-of-ukraine-increased-to-almost-136-billion/>

1.2. РФ – країна спонсор тероризму

Початок військової агресії РФ проти України виявився для економіки нашої країни величезним шоком.

Слід зауважити, що економічна безпека держави є складовою її національної безпеки та перебуває в тісному взаємозв'язку з усіма економічними процесами, що відбуваються в суспільстві.

Військова агресія продемонструвала виклик всій системі ПВК/ФТ/ФРЗМЗ щодо спроможності її функціонування, проте пришвидшила прийняття необхідних рішень.

Стрімке навчання персоналу діяти в екстремальних умовах, діджиталізація, автоматизація процесів, застосування новітніх технологій, дозволило забезпечити операційну діяльність в умовах війни.

Ділові відносини з країною агресором та її сателітами, бенефіціарна власність представників РФ, РБ та пов'язаних з ними осіб, використання активів, що походять з тимчасово окупованих територій України, цілеспрямоване фізичне знищення населення та заволодіння його майном, захоплення ресурсів і підприємств України, наявність статків з невизначених джерел стосується зокрема володіння активами.

Дослідження цих питань має наслідком необхідність перегляду ризиків стосовно вчинення фінансових операцій, з точки зору фінансування війни (тероризму).

Оскільки суб'єкти, які займаються незаконною діяльністю (фінансують військову агресію та/або ВК/ФТ/ФРЗМЗ) продовжують шукати нові способи використання фінансового сектору для незаконної діяльності. Своєчасне виявлення та руйнування такої діяльності є пріоритетним аспектом ефективної системи ПВК/ФТ/ФРЗМЗ.

Використання фінансової системи з метою інтеграції та переадресації фінансових потоків, що спрямовуються на підтримку злочинів проти основ національної безпеки України та проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, – це завжди виклик для будь-якої держави.

Слід зауважити, що після початку повномасштабної війни схеми ВК/ФТ були вдосконалені злочинцями з урахуванням поточної ситуації та змін нормативно-правових актів.

Ідентифіковані загрози та вразливості

З початком війни найактуальнішими є наступні ідентифіковані загрози та вразливості:

- порушення територіальної цілісності та суверенітету України (активізація сепаратистських рухів, агресивні дії РФ щодо України, слабкий контроль громадських організацій, обіг зброї);
- корупційна діяльність (вразливості: сфера державного управління, оборонно-промисловий комплекс);
- нелегальна діяльність та ухилення від сплати податків;
- функціонування нелегальних ринків (наркотиків, зброї, торгівлі людьми тощо).

За результатами Національної оцінки ризиків, проведеної у 2019 році, була ідентифікована загроза корупція (високий рівень), вразливість якої помітна у сфері державного управління, оборонно-промислового комплексу, а також фінансового та нефінансового сектору та сфери оподаткування.

Корупція залишається однією із найнебезпечніших загроз як для суспільства, так і для держави в цілому. Саме корупція має безпосередній вплив на розвиток суспільства, соціальний прогрес, економічну, національну безпеку України, інвестиційний клімат та міжнародний імідж.

На сьогодні в Україні здійснюються заходи щодо запобігання та протидії корупції, але як і раніше, найбільш масштабні корупційні схеми, як правило, не можливо здійснити без підтримки окремих посадових осіб органів державної влади, державних та комунальних підприємств.

Найпоширенішими видами корупційних злочинів є: хабарництво, розкрадання бюджетних коштів, службове підроблення, зловживання владою або службовим становищем.

Економічна злочинність в Україні характеризується зловживанням з бюджетними коштами, про-явами корупції, виведенням капіталів в іноземні юрисдикції, діяльністю конвертаційних центрів («скруток»), шахрайством, ухиленням від сплати податків та зборів, приховуванням реальних власників інвестиційних проєктів, які інвестують в найбільш прибуткові галузі економіки тощо.

Загалом можна виокремити кілька основних трендів економіки воєнного часу:

- зростання собівартості виробництва продукції, проблеми із забезпеченням сировиною;
- порушення логістики;
- скорочення внутрішнього попиту (міграція, падіння реальних доходів населення);
- втрата підприємств на окупованих територіях;
- втрати людських ресурсів;
- стагфляція (спад виробництва і зростання інфляції одночасно);
- дефіцит зведеного бюджету за 2022 рік;
- критична залежність від зовнішньої підтримки як у війні, так і в економіці;
- виживання (відновлення) бізнесу коштом власних резервів;
- часті відключення електроенергії;
- зростання частки тіньової економіки.

Слід наголосити, що тіньов економіка та організована злочинність значною мірою підриває національну економічну безпеку України.

Виявлення та руйнування схем легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму є цілеспрямованою роботою суб'єктів фінансового моніторингу та правоохоронних органів, які виявляють та розслідують економічні злочини.

Загальні ознаки операцій, що пов'язані з отриманням/використанням доходів, отриманих від вчинення інших злочинів з початком війни не зазнали змін. Як і види схем, що використовувались з метою їх приховування, виведення за кордон, переведення в готівку тощо.

Серед операцій, що мали ознаки ризикових, змінилось співвідношення між виявленими ознаками (індикаторами) підозрілих операцій.

Окремі ознаки ризикованості можуть мати операції, що ставлять за мету виведення активів (збереження) з тимчасово непідконтрольних територій України.

Однак, бажання бізнесу розмістити свої активи на безпечних територіях та не допустити їх потрапляння до рук окупаційних військ є передбачуваним.

З такою метою використовуються операції з готівкою, фінансова допомога, передплата за товари та послуги, що можуть бути поставлені при відновленні діяльності бізнесу в інших регіонах тощо.

Такі операції слід відмежовувати від незаконної діяльності, як законні операції, що мають очевидний економічний сенс, та унеможливають використання та викрадення таких активів країною-агресором.

Ризики щодо вчинення ФТ:

РФ систематично порушує права людини, міжнародне право і положення ООН та ряд інших міжнародних зобов'язань, здійснює агресію на території інших країн, воєнні злочини та геноциди, а також реалізовує ворожі дії економічного характеру, зокрема у сфері енергетики.

РФ змінює кордони силою та захоплює природні копалини, що є злочином проти миру. Як наслідок, значна кількість юрисдикцій та міжнародних організацій визнали РФ – державою спонсором тероризму.

Залучення коштів, що фактично може бути використано з метою ФТ, може відбуватись як шляхом **використання доходів від іншої незаконної діяльності**, так і шляхом прямого фінансування тероризму організаціями та державами.

В обох випадках основним є контроль джерела походження коштів. Однією з головних проблем цього питання є значна частка готівкових розрахунків в Україні, це стосується як національної, так і іноземних валют.

Наслідком зазначеного вище є проблема контролю збору, переміщення й зберігання активів, що можуть бути використані з метою ФТ. Це стосується й транскордонного переміщення, коли готівкові кошти можуть перевозитись поза митним контролем, чи контрабандою з

іншими товарами, що надалі реалізуються поза податковим контролем. Отримані кошти також можуть використовуватись з незаконною метою та ФТ.

Особливо цьому сприяють корупційні ризики, що роблять можливим багато напрямків незаконної діяльності в т. ч. в податковій сфері.

Безготівкова сфера ж потребує контролю щодо фіктивності договорів та розрахунків за ними.

Безпосереднє використання коштів з метою ФТ також відбувається, частіше за все, поза межами моніторингу фінансових установ.

При безпосередньому ж переказі коштів залученим особам проблемою є підтвердження джерела коштів та економічної доцільності операції. Якщо клієнт не може надати логічного обґрунтування операцій, або не бажає надавати жодних пояснень, виникає підозра в незаконній діяльності, в т.ч. щодо ФТ.

Таким клієнтам відмовляється в підтриманні ділових відносин з наданням інформації (кейсу) до Держфінмоніторингу.

Поширення тероризму та сепаратизму, причинами яких є воєнні дії РФ та РБ проти України, збільшення активності міжнародних терористичних організацій, наявність у незаконному обігу великих обсягів зброї та боеприпасів, наявність сепаратистських настроїв населення та збільшення радикалізації суспільства.

Збільшення присутності на території України осіб, що брали участь у бойових діях у складі підрозділів міжнародних терористичних організацій та незаконних збройних формувань на території іноземних держав, а також перебувають у міжнародному розшуку за вчинення злочинів терористичного характеру.

Також існують випадки використання переказу коштів з метою ФТ та використання неприбуткових організацій з метою ФТ.

Зазначене завдає суттєвої шкоди міжнародному іміджу України та сприяє дестабілізації стану в державі.

Транскордонні ризики щодо вчинення ФТ:

- транскордонне переміщення коштів, пов'язане з евакуацією, рухом вимушених мігрантів; здійснення операцій з використанням платіжних карток на окупованих територіях;
- збільшення обсягу фінансових потоків, пов'язаних зі здійсненням благодійної діяльності, гуманітарної допомоги, зростання кількості благодійних фондів, волонтерських організацій; придбання товарів для забезпечення військовослужбовців;
- транскордонна контрабанда;
- ризики використання іноземних контрагентів за зовнішньоекономічними операціями для здійснення їх в інтересах бенефіціарів РФ, РБ;
- обмін викрадених банкнот гривні на окупованих територіях через треті країни на інші валюти.

Таким чином, фінансовій системі України варто враховувати ризики, спровоковані РФ та РБ та її сателітами при взаємодії з фінансовими системами інших країн.

1.3. Використання новітніх технологій

З розвитком ринку віртуальних активів та все більшого прийняття цього продукту серед широких мас населення, зростає й кількість злочинів, які пов'язані з ними.

У 2021 році, сума віртуальних активів, які були одержані внаслідок незаконних дій, досягла найбільших показників в історії та склала приблизно 14 млрд дол США. Водночас не зважаючи на такий високий абсолютний показник, обсяг вказаних операцій у відсотковому вираженні складає усього 0,15 відсотків.

Не в останню чергу, зростання ефективності стримування незаконної активності з віртуальними активами є можливим завдяки ефективному приватно-публічному партнерству. Зокрема, удосконалення підходів до законодавчого регулювання обороту віртуальних активів дає змогу визначити «правила ринку» для приватного бізнесу та його взаємодії з державними та правоохоронними органами.

Водночас ефективна взаємодія призводитиме до покращення нагляду за діяльністю поставальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, а також до ефективної роботи правоохоронних органів та підрозділу фінансової розвідки з виявлення та протидії злочинності у сфері обороту віртуальних активів.

До того ж в цій сфері дуже важливим чинником є взаємодія компетентних органів різних країн, оскільки віртуальні активи характерні своєю транснаціональною природою. Саме тому, огляд новітнього законодавства у сфері віртуальних активів є вкрай актуальним.

Держфінмоніторингом оприлюднено огляд, який корисний як суб'єктам державного фінансового моніторингу, так і установам, які займаються наданням послуг у сфері обороту віртуальних активів.

Банкам та окремим небанківським фінансовим установам також варто звернути на нього увагу з огляду на те, що вони є потенційними фінансовими шлюзами, які будуть поєднувати поставальників послуг із їхніми клієнтами. В умовах тривалої широкомасштабної збройної агресії РФ проти України та у зв'язку з реальними, на цій підставі, загрозами національним інтересам і національній безпеці України, яке, зокрема, проявляється у використанні віртуальних активів з метою обходу раніше накладених обмежувальних заходів (санкцій),

фінансування терористичної діяльності держави-агресора виникає необхідність подальшого розширення санкцій.

Держфінмоніторингом спільно із командою Мінцифри, а також з ключовими криптоекспертами України проведено роботу щодо ідентифікації переліку російських криптообмінників, що пов'язані з підсанкційними банками, з метою повного блокування їх хостингу.

Крім того, у тісній взаємодії з приватним сектором України й світу запустили механізм спонтанного блокування російських криптообмінників.

Зважаючи на великі ризики, пов'язані із застосуванням новітніх технологій, зокрема при здійсненні операцій з віртуальними активами, Держфінмоніторинг пріоритезована робота в цьому напрямку та для її ефективності використовуються усі наявні можливості та інструменти. Завдяки підтримці міжнародних партнерів Держфінмоніторинг має доступ до сучасного спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу операцій з віртуальними активами. Також, Держфінмоніторинг активно співпрацює з іноземними партнерами щодо обміну інформацією про операції з віртуальними активами. Усе зазначене призводить до підвищення ефективності результатів фінансових розслідувань.

ТЕНДЕНЦІЇ

Протягом останніх років спостерігаються наступні тенденції щодо незаконного використання віртуальних активів¹:

- використання віртуальних валют збільшується швидше ніж будь-коли, при цьому обсяг операцій у віртуальних активах, пов'язаний із незаконною діяльністю складав лише 0,15% у 2021 році, у порівнянні з 0,62% у 2020 році;
- кількісні показники операцій з віртуальними активами, пов'язаних із незаконною діяльністю зростають, понад 14 млрд дол США у 2021 році, порівняно з 7,8 млрд дол США у 2020 році;
- обсяги віртуальних активів, викрадених із гаманців, що належать бізнесу чи фізичним особам, у 2021 році зросли на близько 500%, при цьому обсяги віртуальних активів, пов'язаних з Даркнет-ринками (у т.ч. щодо торгівлі зброєю, наркотиками), експлуатацією дітей, шахрайством та вірусами-вимагачами залишилися практично без змін, порівняно з 2020 роком;
- жертвами більшості викрадених віртуальних активів були учасники ринку децентралізованих фінансів (DeFi), у яких викрали близько 2,2 млрд дол США, порівняно із централізованими біржами, у яких викрадено менше ніж 0,5 млрд дол США;
- злочинці все частіше використовують сферу віртуальних активів DeFi для відмивання коштів, проте домінуючу позицію все ще займає незначна група централізованих обмінників віртуальних активів;
- відмивання значних обсягів коштів через віртуальні активи, а саме операції еквівалентом понад 1 млн дол США, що складають 54%, здійснюється через незначну кількість адрес, а операції еквівалентом до 1 тис дол США, що складають лише 4%, здійснюється через переважну більшість гаманців (95%);
- злочинці використовують такі інструменти як міксери та мости між блокчейнами, для швидкого заплутування джерел походження віртуальних активів;
- РФ є головним хабом для відмивання коштів від кіберзлочинів та шахрайства. Близько 48% віртуальних активів, отриманих у 2021 році компаніями із москва-сіті, походили від незаконної діяльності.

¹ The 2022 Crypto Crime Report – Chainalysis, лютий 2022 року

Режим доступу: <https://blockbr.com.br/wp-content/uploads/2022/06/2022-crypto-crime-report.pdf>

РОЗДІЛ II. ПОЗИЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Генеральна Асамблея ООН 2 березня 2022 року ухвалила резолюцію «Агресія проти України», яка засуджує вторгнення РФ в Україну й вимагає негайно вивести війська з української території. Рішення було ухвалено безпрецедентною кількістю голосів.

Крім того, 7 квітня 2022 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила Резолюцію про тимчасове позбавлення прав РФ в Раді ООН з прав людини (РПЛ) через війну в Україні. Резолюцію підготували близько двох десятків країн-членів ООН, її співавторами стали близько 50 держав.

Voting Started

02-Mar-22

11:55:05

Item 5 - Draft resolution A/ES-11/L.1

Aggression against Ukraine

AFGHANISTAN	CAMEROON	FINLAND	KUWAIT	NEPAL	SAUDI ARABIA	UKRAINE
ALBANIA	CANADA	FRANCE	KYRGYZSTAN	NETHERLANDS	SENEGAL	UNITED ARAB EMIR.
ALGERIA	CENTRAL AFR REP....	GABON	LAO PDR	NEW ZEALAND	SERBIA	UNITED KINGDOM
ANDORRA	CHAD	GAMBIA	LATVIA	NICARAGUA	SEYCHELLES	UNITED REP TANZA...
ANGOLA	CHILE	GEORGIA	LEBANON	NIGER	SIERRA LEONE	UNITED STATES
ANTIGUA-BARBUDA	CHINA	GERMANY	LESOTHO	NIGERIA	SINGAPORE	URUGUAY
ARGENTINA	COLOMBIA	GHANA	LIBERIA	NORTH MACEDONIA	SLOVAKIA	UZBEKISTAN
ARMENIA	COMOROS	GREECE	LIBYA	NORWAY	SLOVENIA	VANUATU
AUSTRALIA	CONGO	GRENADA	LIECHTENSTEIN	OMAN	SOLOMON ISLANDS	VENEZUELA
AUSTRIA	COSTA RICA	GUATEMALA	LITHUANIA	PAKISTAN	SOMALIA	VIET NAM
AZERBAIJAN	COTE D'IVOIRE	GUINEA	LUXEMBOURG	PALAU	SOUTH AFRICA	YEMEN
BAHAMAS	CROATIA	GUINEA-BISSAU	MADAGASCAR	PANAMA	SOUTH SUDAN	ZAMBIA
BAHRAIN	CUBA	GUYANA	MALAWI	PAPUA NEW GUINEA	SPAIN	ZIMBABWE
BANGLADESH	CYPRUS	HAITI	MALAYSIA	PARAGUAY	SRI LANKA	
BARBADOS	CZECH REPUBLIC	HONDURAS	MALDIVES	PERU	SUDAN	
BELARUS	DEM PR OF KOREA	HUNGARY	MALI	PHILIPPINES	SURINAME	
BELGIUM	DEM REP OF THE C...	ICELAND	MALTA	POLAND	SWEDEN	
BELIZE	DENMARK	INDIA	MARSHALL ISLANDS	PORTUGAL	SWITZERLAND	
BENIN	DJIBOUTI	INDONESIA	MAURITANIA	QATAR	SYRIAN ARAB REP...	
BHUTAN	DOMINICA	IRAN (ISLAMIC REP...	MAURITIUS	REP OF KOREA	TAJIKISTAN	
BOLIVIA	DOMINICAN REP...	IRAQ	MEXICO	REP OF MOLDOVA	THAILAND	
BOSNIA-HERZEGOV...	ECUADOR	IRELAND	MICRONESIA (FS)	ROMANIA	TIMOR-LESTE	
BOTSWANA	EGYPT	ISRAEL	MONACO	RUSSIAN FED...	TONGA	
BRAZIL	EL SALVADOR	ITALY	MONGOLIA	RWANDA	TRINIDAD-TOBAGO	
BRUNEI DARUSSAL...	EQUATORIAL GUINEA	JAMAICA	MONTENEGRO	SAINT KITTS-NEVIS	TUNISIA	
BULGARIA	ERITREA	JAPAN	MOROCCO	SAINT LUCIA	TURKEY	
BURKINA FASO	ESTONIA	JORDAN	MOZAMBIQUE	SAINT VINCENT-GR...	TURKMENISTAN	
BURUNDI	ESWATINI	KAZAKHSTAN	MYANMAR	SAMOA	TUVALU	
CABO VERDE	ETHIOPIA	KENYA	NAMIBIA	SAN MARINO	UGANDA	
CAMBODIA	FUJI	KIRIBATI	NAURU	SAO TOME-PRINCE		
IN FAVOUR:141		AGAINST:5		ABSTENTION:34		

Шляхом аналізу позицій відповідних держав щодо ключових для інтересів України резолюцій Генеральної Асамблеї ООН (ES-11/1 від 02.03.2022, №68/262 від 27.03.2014), публічної позиції керівництва країн відносно статусу окремих районів Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим, у зв'язку із входженням окремих держав до військово-політичних організацій, до створення яких причетна РФ, сформовано перелік країн, лояльних діям її терористичного режиму. Рішення представників країн у Генеральній Асамблеї ООН відображає їх бачення, спрямоване на основні питання міжнародних відносин, які сприяють інтересам агресора.

Оскільки РФ може використовувати фінансові системи зазначених країн для обходу міжнародних та національних санкцій, уникнення різного роду обмежувальних заходів, суб'єктам первинного фінансового моніторингу доцільно звертати особливу увагу на фінансові операції, які проводяться з використанням зазначених юрисдикцій.

Міжнародний суд у Гаазі (ICJ), відомий як суд ООН, ухвалив проміжне рішення на користь України за позовом проти РФ.

FATF висловлює своє глибоке співчуття народу України та продовжує висловлювати жаль з приводу величезних людських втрат і непотрібних руйнувань, спричинених вторгненням РФ, яке триває. Дії РФ суперечать основним принципам FATF, спрямованим на сприяння безпеці, безпеці та цілісності світової фінансової системи. Вони також являють собою грубе порушення зобов'язань щодо міжнародної співпраці та взаємної поваги, згідно з якими члени FATF погодилися впроваджувати та підтримувати Стандарти FATF.

Низка міжнародних організацій, з метою мінімізації репутаційних ризиків, збереження взаємної довіри серед членів, цілісності, відданості принципам демократії, які грубо порушуються РФ, приймають заходи з виключення/обмеження мандату останньої у своїх структурах.

Як відповідь на вторгнення в Україну, FATF вирішила суттєво обмежити РФ, зокрема її роль і вплив на FATF.

Так, РФ більше не може виконувати будь-які керівні чи дорадчі ролі або брати участь у прийнятті рішень щодо встановлення стандартів, процесів експертної перевірки FATF, питань управління та членства.

РФ також більше не може надавати експертів, рецензентів або інших експертів для процесів експертної перевірки FATF.

FATF закликає всі юрисдикції залишатися пильними щодо загроз цілісності, безпеці та безпеці міжнародної фінансової системи, що виникають внаслідок агресії РФ в Україні.

FATF відзначає, що всі юрисдикції повинні бути пильними щодо можливих ризиків, що виникають через обхід заходів, вжитих для захисту міжнародної фінансової системи.

У липні 2022 року на пленарному засіданні Азіатсько-Тихоокеанської групи по боротьбі з відмиванням коштів (APG)¹ було прийнято рішення про позбавлення РФ статусу спостерігача у вказаній міжнародній організації, який було надано ще у 2010 році.

Дане рішення прийнято на підставі Публічної заяви FATF щодо обмеження прав членства РФ.

¹ APG – це регіональний орган за типом FATF (по аналогії із MONEYVAL), офіційно створений у 1997 році із Секретаріатом у м. Сідней (Австралія). Членами цієї групи є 41 юрисдикція, а спостерігачами є 7 країн та ще 33 міжнародні організації, в тому числі MONEYVAL

16 березня 2022 року Комітетом Ради Європи прийнято рішення щодо виключення РФ з Ради Європи та, відповідно, зі складу Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму (MONEYVAL), як робочого органу Ради Європи.

За таких умов РФ позбавлена права та можливості впливати на антилегалізаційні заходи в рамках Ради Європи.

13 грудня 2022 року було проведено віртуальне засідання керівного органу Егмонтської групи, за результатами якого досягнуто консенсус щодо публічного реагування організації на війну РФ проти України та визнання ризиків які несе ця агресія для спільноти фінансових розвідок.

15 грудня 2022 року Голова Егмонтської групи оприлюднила Заяву, в якій виразила глибоку стурбованість руйнівними наслідками російської військової агресії проти України та їх негативним впливом на Державну службу фінансового моніторингу України.

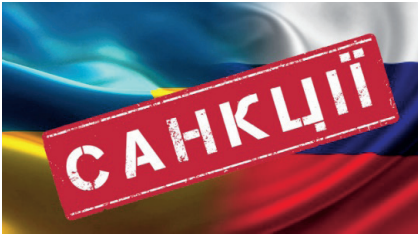
У Заяві, зокрема йдеться про те, що події в Україні, перешкоджають фундаменту взаємної довіри між юрисдикціями-членами Егмонтської групи та негативно впливають на успіх спільних зусиль з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ).

Виходячи з прерогативи захисту інтересів, цілей та завдань Егмонтської групи, як зазначено в Статуті та Принципах щодо обміну інформацією між підрозділами фінансової розвідки Егмонтської групи, погоджено застосування таких заходів щодо росфінмоніторингу (ПФР РФ):

1. Позбавити росфінмоніторинг права проведення засідань ЕГ.
2. Позбавити росфінмоніторинг можливості займати формальні керівні, консультативні і представницькі посади в ЕГ.
3. Позбавити росфінмоніторинг привілеїв фізично бути присутніми на засіданнях ЕГ і можливості брати участь у проектах. Росфінмоніторингу буде дозволено відвідувати засідання лише віртуально, якщо така можливість буде надана організатором таких засідань.
4. Розірвати договір з надання матеріальної підтримки росфінмоніторингом Секретаріату ЕГ.
5. Призупинити членські внески росфінмоніторингу (включаючи ті, які здійснюються від його імені).
6. Призупинити виконання корпоративних зобов'язань росфінмоніторингу з розрахунку на те, що виплати відновляться після завершення поточної кризи.

Це рішення прийнято також з метою захисту цілісності, репутації та взаємної довіри Егмонтської групи серед її членів, підтвердження відданості Егмонтської групи міжнародній спільноті ПВК/ФТ, зміцненню відносин та співпраці Егмонтської групи з організаціями-спостерігачами, міжнародними партнерами та донорськими організаціями, а також щоб забезпечити відповідність своєї корпоративної політики та практики глобальним (фінансовим) санкціям.

РОЗДІЛ III. САНКЦІЇ

Механізм застосування санкцій є важливим інструментом захисту національної безпеки, адже застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) є визнаною міжнародною практикою. Суспільства та держави можуть застосовуватися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи.

В Україні санкції застосовуються відповідно до Закону України «Про санкції» з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави.

Видами санкцій згідно з Законом України «Про санкції» є:

1. Блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.
- 1¹. Стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.
2. Обмеження торговельних операцій.
3. Обмеження, часткове чи повне припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України.
4. Запобігання виведенню капіталів за межі України.
5. Зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань.
6. Анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами.
7. Заборона участі у приватизації, оренді державного майна резидентами іноземної держави та особами, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами іноземної держави або діють в їх інтересах.
8. Заборона користування радіочастотним ресурсом України.
9. Обмеження або припинення надання електронних комунікаційних послуг і використання електронних комунікаційних мереж.
10. Заборона здійснення публічних та оборонних закупівель товарів, робіт і послуг у юридичних осіб-резидентів іноземної держави державної форми власності та юридичних осіб, частка статутного капіталу яких знаходиться у власності іноземної держави, а також публічних та оборонних закупівель у інших суб'єктів господарювання, що здійснюють продаж товарів, робіт, послуг походженням з іноземної держави, до якої застосовано санкції згідно з цим Законом.
11. Заборона або обмеження заходження іноземних невійськових суден та військових кораблів до територіального моря України, її внутрішніх вод, портів та повітряних суден до повітряного простору України або здійснення посадки на території України.
12. Повна або часткова заборона вчинення правочинів щодо цінних паперів, емітентами яких є особи, до яких застосовано санкції згідно з цим Законом.

13. Заборона видачі дозволів, ліцензій Національного банку України на здійснення інвестицій в іноземну державу, розміщення валютних цінностей на рахунках і вкладах на території іноземної держави.
14. Припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави.
15. Заборона здійснення Національним банком України реєстрації учасника міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент іноземної держави.
16. Заборона збільшення розміру статутного капіталу господарських товариств, підприємств, у яких резидент іноземної держави, іноземна держава, юридична особа, учасником якої є нерезидент або іноземна держава, володіє 10 і більше відсотками статутного капіталу або має вплив на управління юридичною особою чи її діяльність.
17. Запровадження додаткових заходів у сфері екологічного, санітарного, фітосанітарного та ветеринарного контролю.
18. Припинення дії торговельних угод, спільних проектів та промислових програм у певних сферах, зокрема у сфері безпеки та оборони.
19. Заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності.
20. Припинення культурних обмінів, наукового співробітництва, освітніх та спортивних контактів, розважальних програм з іноземними державами та іноземними юридичними особами.
21. Відмова в наданні та скасування віз резидентам іноземних держав, застосування інших заборон в'їзду на територію України.
22. Припинення дії міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
23. Анулювання офіційних візитів, засідань, переговорів з питань укладення договорів чи угод.
24. Позбавлення державних нагород України, інших форм відзначення.
- 24¹. Заборона на набуття у власність земельних ділянок.
25. Інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим Законом України «Про санкції».

Санкції є набагато коротшим та ефективнішим шляхом покарання злочинної діяльності у порівнянні з класичним кримінальним провадженням та довели свою дієвість, зокрема, у боротьбі з тероризмом та його проявами.

Синергія санкцій (у т.ч. блокування активів, як на державному, так і на міжнародному рівнях), запровадження та застосування новітніх механізмів конфіскації активів РФ, яка веде агресивну кровопролитну війну проти України може відіграти одну з ключових ролей у покаранні агресора.

Дії РФ спрямовані на підрив територіальної цілісності України, викликали осуд світової демократичної спільноти.

У відповідь на порушення РФ норм міжнародного права щодо України, керівництво США ініціювало застосування санкцій до низки російських фізичних і юридичних осіб. Цю ініціативу підтримали союзники США в НАТО, а також держави ЄС (які переважно також входять до складу Північноатлантичного Альянсу).

Тому надзвичайно важливим напрямком роботи системи ПВК/ФТ/ФРЗМЗ є моніторинг та виявлення операцій, підсанкційних осіб та операцій, які можуть бути пов'язані з ухиленням від санкцій.

Європейська комісія висуває пропозицію гармонізувати кримінальні злочини та покарання за порушення обмежувальних заходів Європейського Союзу.

Окрім офіційних повідомлень державних органів (міжнародних організацій), значно спрощує виявлення активів осіб, до яких застосовано санкції, набір аналітичних інструментів. Багато інформації від іноземних правоохоронних органів чи журналістських розслідувань може потрапляти до відкритих джерел на різних мовах.

Використання перехресних пошуків з залученням спеціальних пошукових інструментів та аналітичних звітів (в автоматизованій формі) може значно спростити роботу суб'єктів первинного фінансового моніторингу з виявлення ознак цілеспрямованих дій певних осіб щодо уникнення санкцій.

Одним з актуальних питань застосування санкцій є порушення санкційного режиму відносно підсанкційних осіб.

Загалом РФ перебуває під санкційними обмеженнями з 2014 року – після початку війни проти України.

Сферами діяльності РФ, до яких прийнято відповідні санкції рядом країн та які несуть високі ризики відносяться:

- аерокосмічна сфера;
- військово-промислова сфера;
- галузь морського транспорту та кораблебудування;
- ядерна енергетика;
- сфера ІТ-технологій.

За цей час росіяни напрацювали певні способи обходу санкцій.

Слід зауважити, що РФ не має можливості реалізувати повне імпортозаміщення товарів та певні галузі економіки є критично залежні від імпорту, зокрема: важке будівництво, енергетичне машинобудування, силова електротехніка, радіоелектронна промисловість, авіаційна промисловість, верстатобудування та верстатна інструментальна промисловість, суднобудування та морська техніка, транспортне та спеціальне машинобудування, аграрний сектор тощо.

СПОСОБИ ОБХОДУ САНКЦІЙ СУБ'ЄКТАМИ РФ

Для задоволення власних потреб РФ використовує наступні способи обходу санкцій:

Шпіонаж

- використання промислового шпіонажу з метою отримання доступу до технологій;

Юрисдикції, які не дотримуються санкційного режиму

- використання особливостей правового режиму держав, що не виконують чи не належним чином дотримуються санкційного режиму;
- «прихована» закупівля товарів та технологій через підконтрольні компанії на територіях третіх країн, які не дотримуються санкційного режиму відносно країни агресора;

Банківські установи

- інтеграція діяльності комерційних банків РФ, РБ у світову фінансову систему, яка характеризується процесами глобалізації, через банківські системи дружніх (нейтральних) держав. Проведення конверсійних операцій по валютній парі з російською валютою через лояльні банківські установи іноземних країн;
- визнання платіжних карт банківських установ РФ в «лояльних» державах;

Дружні (нейтральні) країни

- останнім часом помітно збільшилася кількість нових компаній в дружніх (нейтральних) державах;

Наприклад, кількість банківських рахунків в третіх країнах та кількість транзакцій зросла у відповідних фінансових установ (проросійських юрисдикціях). Такі транзакції не мають чіткого економічного або ділового обґрунтування або здійснюються на підставі фальсифікованих документів.

Здійснюються транзакції та численні переміщення коштів до/з юрисдикцій, які не запровадили суворих санкцій щодо РФ.

- використання вільних економічних зон дружніх (нейтральних) держав;
- створення масштабних економічних проєктів з дружніми (нейтральними) державами. Зазначені проєкти реалізуються через компанії РФ та фактично використовуються для шантажу з метою схвалення керівництва певних країн щодо допомоги в обході санкцій;
- використання торгових та інших представництв РФ для налагодження каналів обходу санкцій та просування санкційних товарів, робіт та послуг;

Юридичне коригування профіля особи

- перепрофілювання існуючих офшорних компаній та/або швидка зміна їх назв: використання фіктивних імен (наприклад, героїв відомих фільмів чи літератури) та використання загальних назв («Logistics Solutions LLC»);
- особи РФ та РБ, які ухиляються від санкцій, використовують свій досвід у відмиванні коштів, використовуючи підставні компанії, щоб приховати походження своїх статків та розмістити їх у фінансових установах за межами РФ та РБ;

Приховування діяльності, маскування КБВ

- ведення бізнесу західними компаніями в РФ через дочірні підприємства або спільні підприємства;
- використання державними організаціями РФ контрольованих через корпоративні права суб'єктів, зареєстрованих в юрисдикції іноземних країн, для залучення коштів на зовнішніх ринках (випуск єврооблігацій);
- реструктуризація капіталу державних підприємств РФ для розмивання частки держави в компанії з метою обмеження впливу санкцій;
- корпоративна реструктуризація з метою уникнення застосування 50-відсоткового правила OFAC (наприклад, зниження частки власності SDN до 47,95%) або аналогічних обмежень щодо власності/контролю в ЄС юрисдикціях;
- створення так званих компаній «одного дня» в РФ та в РБ для подальшого заплутування структури власності;
- швидкий перехід корпоративної власності через заплутану мережу офшорних компаній (з олігархами, які часто «позичають», «продають» або «обмінюються» один з одним). Олігархи та члени еліти РФ підтримують дуже тісні зв'язки один з одним та часто можуть передавати повну або часткову власність не санкційним особам, не втрачаючи фактичного контролю над компанією;

Фальсифікація документів

- оформлення підроблених рахунків-фактур, інвойсів, договорів, кредитних документів: іноді на цих документах відсутні корпоративні заголовки, підписи, печатки, рахунки-фактури датовані минулим або майбутнім часом, або рахунків-фактур без дати;
- оформлення корпоративних договорів купівлі-продажу без обґрунтування ціни продажу акцій;
- укладання корпоративних договорів без основної ділової мети (надання безумовних, безстрокових позик від однієї офшорної компанії іншій, іноді на мільйони доларів. Реалізація таких схем дозволяє здійснити необмежений рух коштів під приводом «виплати» або «погашення боргу»).

Наприклад, кредитні кошти, на яких вказують близьку до нуля відсоткову ставку. Іноді кредити «забезпечені» номінальними акціями на пред'явника в інших офшорних компаніях.

Товари подвійного призначення

- використання товарів «подвійного» призначення. Створення та придбання підприємств на території «лояльних» держав, які надалі відправляють продукцію до РФ;
- придбання товарів «подвійного» призначення на міжнародних торгових майданчиках (наприклад ebay, aliexpress тощо);

Експортні операції

- представлення товарів, робіт та послуг суб'єктами господарювання РФ, РБ на міжнародному ринку через дружні (нейтральні) держави шляхом проведення «реекспортних» операцій. Такі дружні (нейтральні) держави створюють сприятливі умови для ведення в країні бізнесу країни агресора;

- **переміщення виробництва продукції РФ, РБ до дружніх (нейтральних) держав.** Відбувається передача проєктної та технічної документації до «лояльних» держав;
- **використання режиму «змішування»** для певної категорії товарів;

Наприклад, змішують нафту з третіх держав з нафтою, видобутою у РФ.

- створення **логістичних майданчиків** для реалізації товарів виробництва РФ та РБ на міжнародних ринках;
- створення на території «лояльних» держав **регіональних хабів** з виробництва високотехнологічної продукції, яка надалі може бути використана у військових цілях;
- **релокація іноземних компаній (виробництв)** з території РФ, РБ на територію «лояльних» держав;
- **укладання міжнародних контрактів** підприємствами РФ з суб'єктами зареєстрованими в «лояльних» державах на закупівлю нафти, газу та вугілля за зниженими цінами;

Імпортні операції

- для наповнення **імпортними товарами** ринку РФ та РБ використовують **метод «паралельного імпорту»**. Тобто товари завозяться через «лояльні» держави без отримання дозволу виробника продукції;
- використання компаній, що займаються **контейнерними морськими перевезеннями**, для прикриття паралельного імпорту;

Цифрові валюти

- **використання цифрових валют** у рамках розрахунків за зовнішньоекономічними договорами та розширення використання альтернативних платіжних систем. Значне вливання фіатних коштів у криптовалюту може свідчити про початок масового обходу санкцій суб'єктами РФ та РБ;

Транспортна галузь

- **перереєстрація суб'єктів, задіяних в міжнародних перевезеннях** з території РФ, РБ на території «лояльних» держав;
- створення **міжнародних транспортних коридорів** через дружні (нейтральні) держави;
- **використання морського флоту**, контрольованого російськими судновласниками, що працюють під іноземними прапорами;
- **використання морських кораблів**, портів та інших транспортних засобів, які «лояльні» для транспортування викрадених РФ товарів в Україні;
- **відключення або маніпулювання системою автоматичної ідентифікації (AIS)**: маскування руху суден або приховування наступного порту заходу судна. Здійснюється приховування розташування транспортних засобів шляхом відключення локацій та транспондерів. Як результат приховування реальних маршрутів та експортні операції;
- **фізична зміна ідентифікації судна** шляхом зафарбовування назв суден і номерів ІМО;
- **підробка вантажних і суднових документів** з метою приховування походження товару;
- **перевантаження з судна на судно в морі**: приховують походження або призначення таємно переміщених нафти, вугілля та інших матеріалів.

РОЗДІЛ IV. РОЗШУК (ВІЯВЛЕННЯ) ТА КОНФІСКАЦІЯ АКТИВІВ

Ефективний режим повернення активів є важливим для кожної надійної системи боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (ПВК/ФТ). Це перешкоджає злочинцям отримати вигоду з їхніх незаконно отриманих коштів, а також може повернути або репатріювати викрадені активи жертвам і/або дозволити урядам використовувати ці активи для сприяння суспільно корисній діяльності.

Успішне повернення активів залежить від колективних зусиль кількох компетентних державних органів і, у транскордонних справах, від всебічного та своєчасного міжнародного обміну інформацією.

Важливою є координація зусиль усіх суб'єктів, державних органів та закордонних партнерів, залучених у процесі класичного повернення активів на усіх його стадіях: починаючи з зупинення фінансової операції суб'єктом первинного фінансового моніторингу, подальшого її зупинення Держфінмоніторингом, передачі узагальненого матеріалу, проведення відповідного кримінального розслідування, залучення Агентства з розшуку та менеджменту активів, накладення в рамках кримінального провадження арешту на активи, конфіскації злочинних активів і завершуючи поверненням активів.

Ряд досліджень та звітів міжнародних організацій на тему повернення активів (далі – AR) визначають основні етапи процесу, описані таким чином:

- Етап ідентифікації: збір інформації про активи, отримані злочинним шляхом, за допомогою розвідувальних даних, відстеження фінансових потоків і подальший збір доказів;
- Стадія призупинення: забезпечення активів/арешт активів, заморожування;
- Стадія конфіскації: судове провадження, що призводить до остаточної зміни права власності на активи на користь держави (жертви);
- Додатковий етап(и): виконання ордерів і подальше управління активами;
- Повернення/репатріація активів жертвам.

Класичний процес повернення активів доволі тривалий і не завжди успішний.

В контексті відшкодування шкоди, завданої війною, наразі значна кількість активів уже заморожена відповідно до санкційних механізмів, що дає надію на пришвидшену процедуру відшкодування збитків.

Наразі країнами G20 заморожено активи Центрального банку РФ щонайменше на 300 млрд дол США, на додачу до 30 млрд дол США заморожених активів наближених до Путіна олігархів¹.

Позитивом є те, що, ідея конфіскації все гучніше лунає в європейському порядку денному².

В Україні ухвалений відповідний Закон «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності РФ та її резидентів» (від 03.03.2022 № 2116-IX).

1 <https://www.unian.ua/economics/finance/za-100-dniv-u-sviti-bulo-zamorozheno-ponad-30-milyardiv-rosijskih-aktiviv-novini-ukrajina-11884638.html>

2 <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/12/15/7152547/>

Активи вилучатимуть у РФ як держави та компаній чи організацій, які працюють в Україні відповідно до її законодавства, чийм засновником (учасником, акціонером), бенефіціаром або членом (через частку у статутному капіталі, пай тощо) прямо чи опосередковано є РФ або юридична особа, бенефіціаром або засновником (учасником, акціонером) якої є РФ.

За спеціальною процедурою вилучатимуть рухоме і нерухоме майно (квартири, земельні ділянки, автомобілі, будинки, офіси тощо), кошти, вклади у банках, цінні папери, корпоративні права, інші активи, що перебувають (зареєстровані) на території України та безпосередньо або через афілійованих осіб належать РФ та її резидентам.³

Успіх процесу АР залежить і від ефективної синергії дій та широкої співпраці та координації між органами влади та відомствами, залученими до кожного етапу. Таким чином, одним із головних суттєвих факторів ефективності повернення активів є загальне розуміння кожним компетентним органом своєї ролі та функцій у цьому процесі.

Важливе місце відводиться координації зусиль на всіх етапах повернення активів.

У перші дні війни в рамках кримінального процесу Генеральний прокурор України створив міжвідомчу робочу групу «Task Force», яка об'єднує правоохоронні, розвідувальні, регуляторні та інші державні органи.

«Task Force» створена з метою координації діяльності правоохоронних та інших державних органів України, належної комунікації та обміну інформацією з відповідними міжнародними та іноземними ініціативами та робочими групами.

Мета групи: виявлення, розшук, арешт та подальша конфіскація чи примусове вилучення активів, що належать особам, які організовують, забезпечують та провокують проведення агресивної війни РФ щодо України.

Робота робочої групи поділена за такими напрямками: впровадження та реалізація санкцій, виявлення та арешт активів, конфіскація та вилучення активів, розробка нормативно-правових актів.

Як суб'єкти первинного фінансового моніторингу, так і державного фінансового моніторингу у процесі виконання своїх обов'язків та завдань повинні звертати увагу на приналежність особи, що бере участь у здійсненні фінансових операцій до країни-агресора, а також перевіряти можливе приховування такого зв'язку. Окремо, у випадку виявлення, що для прикладу компанія (клієнт) чи фізична особа, пов'язані з РФ чи діють в інтересах осіб з РФ, варто також зосереджувати увагу на активах, що знаходяться у їх володінні. Надалі це сприятиме на стадії ідентифікації активів, що є початковою у процесі повернення активів.

Безумовно важливу роль на цій стадії відіграють OSINT – інструменти.

³ Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/news/mehanizmy-konfiskatsiyi-rosijskyh-aktyviv-shho-kazhe-zakonodavstvo/>

В умовах війни немає місця толерантності до власників компаній, що сплачують податки до бюджету ворожих держав. Тому різні українські ІТ-компанії почали формувати реєстри компаній (осіб), зокрема тих, які пов'язані з РФ та РБ.

<https://ruassets.com>

Українська ІТ-компанія YouControl запустила сайт **ruassets.com**, що допоможе перевірити, які компанії мають приховані зв'язки з активами РФ та РБ, особами чи бізнесом.

Опендатабот

<https://opendatabot.ua/analytics/ru-by-founders>

Опендатабот сформував реєстр активних компаній, серед власників, засновників або ж кінцевих бенефіціарів яких є хоча б один громадянин або резидент РФ чи РБ.

WEB-SERVICE

CHECK✓LISTS

<https://check.finap.com.ua>

В сервісі CheckList FinAP є можливість перевірити осіб в: переліку організацій, серед власників яких є громадяни країн агресорів; переліку громадян країн агресорів, які є власниками в українських організаціях; переліку організацій, серед власників яких є громадяни не країни агресора, але зареєстровані в країні агресорі (адреса); переліку ФОПів громадян країн агресорів.

<https://vkursi.pro/russianbeneficiary>

Vkursi Analytics – містить реєстр компаній, створений компанією Vkursi, пов'язаних з РФ та РБ, на основі аналізу відкрити даних.

РОЗДІЛ V. ТИПОЛОГІЇ

Наразі ключовою загрозою є війна з РФ, яка впливає на всі сфери, а отже досліджені типології враховують ризики, пов'язані з нею.

Найбільш розповсюджені схеми щодо отримання злочинних доходів та їх легалізації, фінансування тероризму та фінансування війни наведено нижче у відповідних розділах.

5.1. Фінансування тероризму та відмивання коштів як частина фінансування війни

За своєю суттю розв'язана РФ війна є актом терору на території суверенної держави та способи її фінансування та визначення суб'єктів фінансування є ключовими для аналізу, застосування санкцій та фінансових розслідувань.

Україна стикається зі значними ризиками тероризму (терористичні атаки по житловим та інфраструктурним об'єктам з метою залякування населення та примусу влади до прийняття необхідних рішень) з боку РФ за підтримки РБ. Також характерним терористичним проявом є захоплення ядерних об'єктів для шантажу.

Фінансування війни потребує від РФ значних витрат з бюджету та пошуку джерел, за рахунок яких можуть компенсуватись такі витрати.

РФ сильно залежить від торгівлі своїми енергоресурсами. Дослідження від Carbon Brief показали, що на Росію припадає 17% загального світового видобутку газу і 12% світового видобутку нафти. Нафта і газ становили 60 відсотків експорту і майже 40 відсотків¹ доходів Росії у 2019 році. Країна отримує більше 500 мільйонів дол США² доходів щодня від нафти та газу.

На викопне паливо припадало майже половина її експорту і 28 відсотків її федерального бюджету у 2020 році³.

А отже отримання доходів від експорту зазначеної групи товарів, зокрема видобутої сирої нафти, нафтопродуктів та газу в обхід накладених країнами санкцій та сплата податків з них у федеральний бюджет є джерелом фінансування війни. Величезний обсяг грошових коштів від реалізації власного викопного палива, що прямує до РФ, вимагає прискіпливого моніторингу фінансових потоків для замороження відповідних активів.

З 24 лютого 2022 року з РФ вийшло 822 міжнародні корпорації. Це – лідери в галузях машинобудування, IT, фінансів, ритейлу та харчової промисловості. Тимчасово вийшли з російського ринку 498 міжнародних компаній. Наприклад, це: сервіс з подорожної оренди житла Airbnb, виробник спортивного одягу Adidas, авіабудівна корпорація Boeing, вироб-

1 <https://www.bbc.com/future/article/20211115-climate-change-can-russia-leave-fossil-fuels-behind>

2 <https://www.reuters.com/markets/europe/russias-oil-gas-revenue-windfall-2022-01-21/>

3 <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/23fe599b-en/index.html?itemId=/content/component/23fe599b-en#:~:text=At%20the%20same%20time%2C%20fossil,country's%20federal%20budget%20in%202016.>

ник комп'ютерної техніки Acer, авіакомпанія Air France, машинобудівна корпорація Alstom і виробник процесорів AMD. Повністю з ринку РФ вийшли 324 міжнародні компанії⁴.

Вказані міжнародні компанії покинули ринок країни-агресора, оскільки вважають за краще не фінансувати вбивства мирних жителів в Україні зі своїх податків. Натомість тютюнові гіганти продовжують працювати в РФ та наповнюють бюджет держави-агресора податками, які використовуються для фінансування знищення українських міст та виплати зарплат окупантам, які вбивають українців.

Іншим джерелом фінансування війни є позабюджетні надходження, так зокрема коштом благодійної допомоги або волонтерської діяльності, як на території РФ, так і на тимчасово окупованій території України. Розповсюдженням явищем є обман громадян України щодо цілей «донатів», зокрема публічно декларується збір коштів на «благодійні цілі», а насправді здійснюється фінансування пропаганди російських ідей, колаборантів, диверсійних актів тощо.

Отримання доходів від вчинення предикатних злочинів з активами населення та суб'єктів господарювання України та їх відмивання є ще одним джерелом фінансування РФ війни: реалізації викрадених з окупованих територій товарів (обладнання, зерно, метали, олія, борошно тощо). При цьому здійснюючи артилерійські та авіаудари по фермах, зернових силосних та судноплавних об'єктах, які перебувають під контролем України, знищуючи продовольство, РФ підвищує на нього ціни, і відповідно отримує додаткове фінансування на потреби війни. Крім того, джерелом фінансування війни є продаж корисних копалин (вугілля) з окупованих територій, шахрайство, фішинг, кіберзлочини в т.ч. кібератаки на цифрову інфраструктуру (кібертероризм), крадіжки з приміщень фінансових установ, що знаходяться на окупованих територіях, грошових банкнот, дорогоцінних металів та вмісту банківських комірок.

Ще одна складова фінансування війни - використання коштів приватних компаній для покриття витрат на вербування, утримання та грошове забезпечення найманців, в т.ч. іноземних (Судан, Лівія, Ангола, Мозамбік, ЦАР, Сирія, Афганістан).

Для зміцнення РФ, підтримання її військового сектора використовуються приватні військові компанії.

Так, фінансування ПВК «Вагнер» здійснюється Євгеном Пригожиным коштом власних бізнес-активів, які розташовані по усьому світу.

Зокрема компанія «Lobaye Invest», заснована у 2017 році у Центральноафриканській Республіці (ЦАР). Вона спеціалізується на видобутку золота та діамантів, і те й інше є прибутковим експортом ЦАР. Багато шахт на сході ЦАР знаходяться на території, утримуваній повстанцями. Міністерством шахт та геології ЦАР компанії «Lobaye Invest» було надано дозволи на видобуток корисних копалин, золота та діамантів на всіх територіях⁵.

4 https://lb.ua/world/2022/11/16/536087_mayzhe_400_svitovih_korporatsiy.html

5 https://www.scopedata.org/reports/2021-3-19_CAR.html

Компанія Meroe Gold Co. Ltd, яка зареєстрована в Судані, займається видобутком руд кольорових металів. Контроль за діяльністю здійснює російська компанія «M Invest», яка є прикриттям для військ «Вагнер» у Судані¹.

Російська компанія «Ferrum Mining» може займатися видобутком руди, нафти, вугілля, цінних металів, видобутком каменю, сільським господарством, лісозаготівлею та торгівлею. Крім того, компанії дозволено створити свою власну приватну охоронну компанію.

У 2018 році між російською «Ferrum Mining» та мадагаскарською компанією «Kraomita Malagasy» було підписано договір на створення спільного підприємства «Kraoma Mining». Партнерство обіцяло «Kraomita Malagasy» інвестиції в розмірі 16 млн дол та погашення заборгованості по заробітній платі. Своєю чергою спільне підприємство «Kraoma Mining» мало виробляти 3 млн тон хромової руди протягом 5 років².

Таким чином, за рахунок видобутку корисних копалин в Африці та Судані, 70% яких вивозяться контрабандою, здійснюється фінансування бойовиків «Вагнер», які вчиняють воєнні злочини на території України. ПВК «Вагнер» шукає по всьому світу постачальників зброї для підтримки своїх військових операцій в Україні, зокрема поставку зброї їм здійснює Північна Корея³.

Вербування найманців ПВК «Вагнер» здійснюється і серед російських в'язнів, зокрема тих, що засуджені за тяжкі злочини, вартість їх «послуг» оцінюється в 300 дол США.

Іншим джерелом фінансування війни в Україні є так зване «приховане» фінансування, зокрема Іраном. Так, для бомбардування українських міст РФ використовує бойові безпілотики «Шахед», які виробляються іранською компанією «Shahed Aviation Industries». Іран став одним із головних військових спонсорів РФ. В обмін на постачання безпілотної літальної апаратури-камікадзе РФ тепер має намір надати Ірану передові військові компоненти.⁴

Узагальнені типові приклади, пов'язані з фінансуванням війни, у т.ч. через фінансування тероризму та відмивання коштів, наведено нижче.

1 <https://c4ads.org/commentary/2019-6-13-paper-trails/#meroegold>

2 <https://www.proekt.media/en/article-en/evgeny-prigozhin-africa/>

3 <https://mil.in.ua/uk/news/rosiyany-kupuyut-zbroyu-u-kndr/>

4 <https://www.nytimes.com/2022/12/23/world/europe/belarus-ukraine-invasion-threat.html>

Приклад 5.1.1. Фінансування диверсійно-розвідувальної групи

Правоохоронним органом попереджено серію замовних убивств представників вищого військово-політичного керівництва і громадських діячів України.

Правоохоронним органом затримано учасників диверсійно-розвідувальної групи головного управління генштабу збройних сил РФ, які планували фізичну ліквідацію представників вищого військово-політичного керівництва і громадських діячів України.

За вбивство кожного з них російські «куратори» обіцяли винагороду у розмірі від 100 до 150 тис дол США.

Встановлено, що диверсійно-розвідувальна група була сформована кадровими співробітниками воєнної розвідки РФ для проведення підривної діяльності на території України. До її складу увійшов мешканець тимчасово окупованої Луганщини, який у складі незаконних збройних формувань брав активну участь у бойових діях проти сил АТО на сході України.

За завданням координатора з РФ, саме він, використовуючи свої зв'язки серед кримінальних кіл, підшукував кілера для вчинення замовних убивств.

На його «пропозицію» відповів мешканець Києва. За 5 тис дол США він погодився ліквідувати українського військового, який, на думку окупантів, нібито причетний до фізичної розправи над російськими військовополоненими. Це вбивство мало стати «тестовим випробуванням» перед виконанням основних завдань ворога.

А для замаху на керівників оборонних відомств «зв'язковий» вирішив особисто прибути на підконтрольну українській владі територію. Тут разом зі спільником вони мали підготувати план «ліквідації» і подати його на затвердження своїм керівникам у РФ.

Зловмисник маскував маршрути переміщення, тому для зустрічі зі спільником заїхав в Україну через територію сусідньої держави. Під час зустрічі обидва були затримані.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.2. Фінансування коригувальників вогню

Правоохоронним органом встановлено ворожих агентів, які причетні до діяльності агентурної мережі ворога на території України.

За завданням російської спецслужби зловмисники здійснювали розвідувально-диверсійну діяльність: збирали та передавали ворогу розвідувальні дані про важливі інфраструктурні об'єкти, склади з паливом, дислокацію і переміщення живої сили та техніки збройних сил України.

Отримані дані окупанти використовували для нанесення прицільних ракетних ударів і масованих артилерійських обстрілів, у тому числі по позиціях українських захисників.

Зловмисники, потрапили у поле зору російських спецслужб завдяки проросійським поглядам, яких не приховували.

З початком широкомасштабного вторгнення на них вийшов так званий «відповідальний за збір розвідувальної інформації» на території України, який фактично був посередником між спецслужбами РФ та коригувальниками.

Зловмисники від російських кураторів, у готівковій формі отримували винагороду за здійснення постійного візуального спостереження за об'єктами, що цікавили ворога, і надсилали результати, використовуючи відпрацьовані закриті канали електронного зв'язку.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.3. Самофінансування колаборантів

Правоохоронним органом встановлено осіб зрадників, які приєдналися до створеного агресором т.зв. «державного» органу «мвд» на окупованій території.

Так, одним із керівників псевдоутворення призначили колишнього охоронця депутата-зрадника, який наразі очолює окупаційну адміністрацію в регіоні.

За завданням російських кураторів, так зване «мвд» придушує опір і залякує мешканців тимчасово окупованих територій. Для цього застосовують репресивні методи, масові переслідування та затримання громадян.

Задokumentовано факти викрадення людей, до яких потім вчиняли насильство чи погрожували фізичною розправою.

Також колаборанти незаконно проникають до помешкань місцевих жителів, які виїхали на підконтрольну українській владі територію. Після таких «обшуків» з будинків зникають гроші, побутова техніка та інші особисті речі власників.

Крім того, фейкові правоохоронці обложили «даниною» місцевих підприємців за можливість вести комерційну діяльність.

Правоохоронні органи України зібрали всі установчі дані на кожного колаборанта, задокументували злочинну діяльність та встановили місця їх перебування та маршрути переміщення, адже вони переховуються від правосуддя на тимчасово окупованій території.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.4. Фінансування інтернет-агентури, яка поширювала пропаганду країни-агресора

Правоохоронним органом нейтралізовано розгалужену мережу російських агентів, які поширювали через інтернет дезінформацію про ситуацію на фронті та закликали громадян долучатися до лав окупантів.

За завданням міністерства оборони РФ зловмисники розробляли провокаційні листівки на підтримку агресора та поширювали їх на прифронтових територіях.

Наразі всім викритим учасникам агентури повідомлено про підозри у вчиненні злочинів проти державної безпеки України.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.5. Фінансування колабораціонізму готівкою

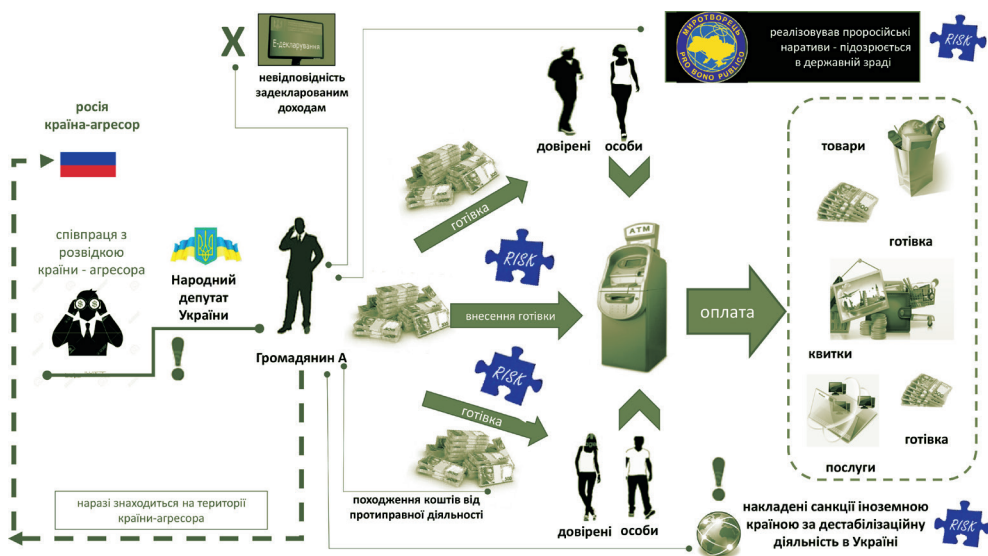
Держфінмоніторингом виявлено схему проведення політично значущою особою, фінансових операцій, які не відповідають офіційно задекларованим доходам.

За наявною інформацією, відносно **Громадянина А**, який обіймає посаду **народного депутата України** та відомий своєю проросійською позицією, існують підозри у колабораціонізмі та співпраці з розвідувальними органами країни-агресора.

Держфінмоніторингом здійснено аналіз фінансових операцій та встановлено, що **Громадянин А** особисто та через **довіреніх осіб**, шляхом використання терміналу самообслуговування було здійснено внесення готівкових коштів в сумах, які не відповідають офіційно задекларованим доходам. Надалі кошти було використано для забезпечення власних потреб (купівля товарів, послуг, розміщення на власних рахунках тощо).

Існують підозри, що зазначені кошти є прихованими доходами, отриманими від здійснення протиправної діяльності, зокрема за рахунок співпраці **Громадянина А** з представниками країни-агресора для реалізації проросійських наративів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.6. Фінансування незаконних збройних формувань

Держфінмоніторингом виявлено схему, пов'язану із зарахуванням на рахунок **Фізичної особи Н** значних сум коштів з території РФ від особи, що переховується від слідства за участь у діяльності незаконних збройних формувань, з подальшим їх обгортівкуванням для можливого їх спрямування на фінансування таких незаконних формувань.

Встановлено, що на картковий рахунок **Фізичної особи Н** надходили регулярні перекази з РФ від **Фізичної особи А**. Надалі отримані кошти в повному обсязі переводились у готівку.

Відомо, що **Фізична особа А**, а також його брат **Фізична особа С**, - громадяни України, які є бойовиками незаконних збройних формувань, переховуються від слідства та знаходяться у розшуку.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.7. Використання малозабезпечених громадян для фінансування тероризму та колабораційної діяльності

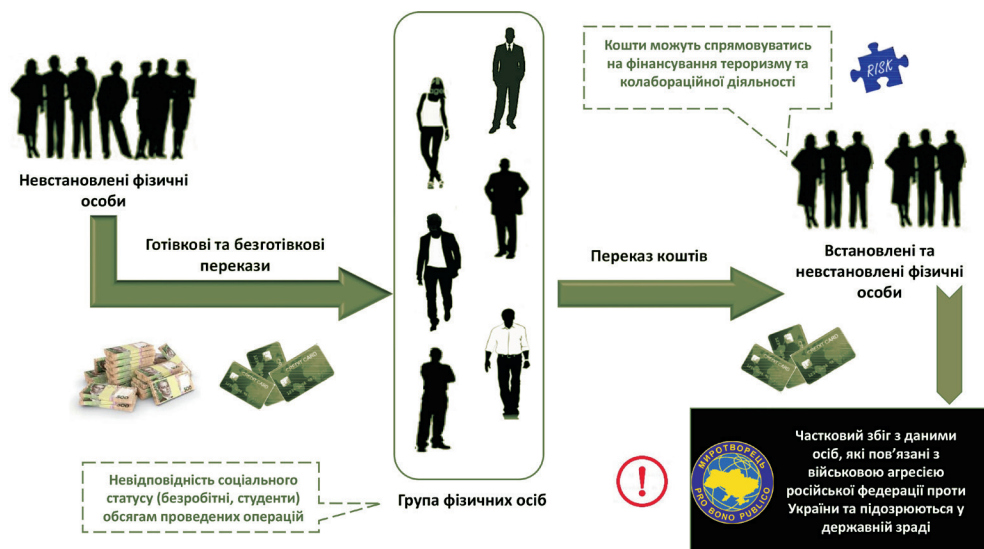
Держфінмоніторингом виявлено схему прихованої діяльності групи осіб, спрямованої на маскування походження коштів, а також на фінансування тероризму та колабораційної діяльності.

Встановлено, що на карткові рахунки Групи фізичних осіб за короткий проміжок часу під час військової агресії РФ проти України від Фізичних осіб зараховувались значні суми коштів, зокрема у готівковій формі, які надалі перераховувалися на картки значної кількості інших фізичних осіб. При цьому, джерела походження коштів та мета переказів невідомі та не очевидні.

Фінансові операції не відповідають соціальному статусу Фізичних осіб (безробітні, студенти) та не мають очевидної економічної мети та є незвично великими.

Привертає увагу, що серед Групи фізичних осіб, на користь яких переказувалися кошти, виявлено осіб, ідентифікаційні дані яких збігаються з даними осіб, що причетні до терористичної діяльності та співпраці з країною-агресором.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.8. Реалізація викраденого вугілля з тимчасово окупованої території України та приховане фінансування незаконних збройних формувань

Держфінмоніторингом за результатами аналізу інформації отриманої з різних джерел виявлено фінансові операції, пов'язані з оплатою вугілля сумнівного походження.

Так, імпортоване вугілля (нібито видобуте в РФ та Казахстані), що видобувається на тимчасово окупованій території України, транзитом через РФ та РБ ввозилось на територію України.

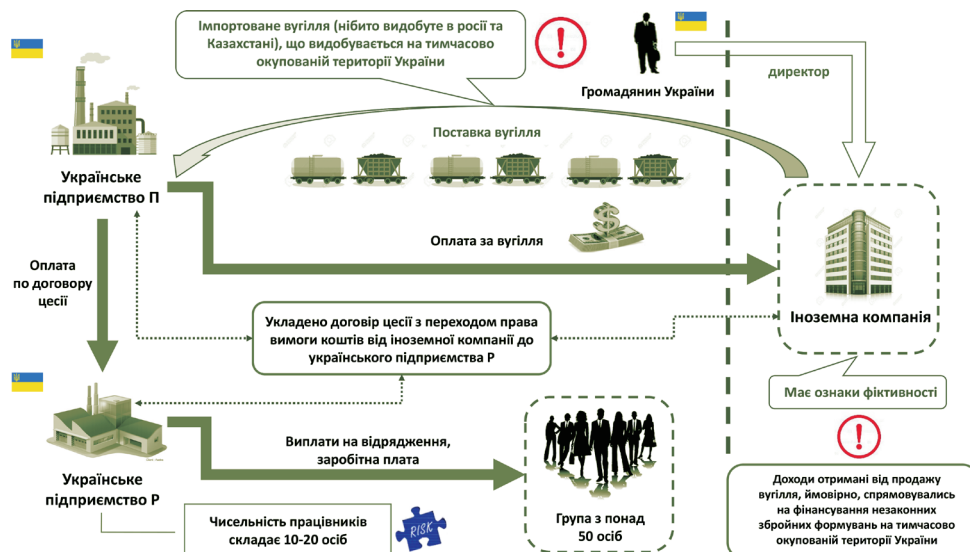
Встановлено, що Підприємством П перераховано валютні кошти за отримане вугілля на користь Іноземної компанії. При цьому, Іноземна компанія має ознаки фіктивності, а її керівником виступає громадянин України.

Надалі між Підприємством П та Іноземною компанією укладено договір цесії з переходом права вимоги коштів за поставлене вугілля від Іноземної компанії до українського Підприємства Р. Привертає увагу, що Підприємство Р частину з отриманих коштів перерахувало на користь групи з понад 50 фізичних осіб у якості виплат на відрядження, заробітної плати та винагороди. При цьому чисельність працівників Підприємства Р становить 10-20 осіб.

Деякі угоди укладені між вказаними підприємствами мають ознаки підробки.

За наявною інформацією, доходи отримані від продажу вугілля спрямовувались на фінансування незаконних збройних формувань на тимчасово окупованій території України.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

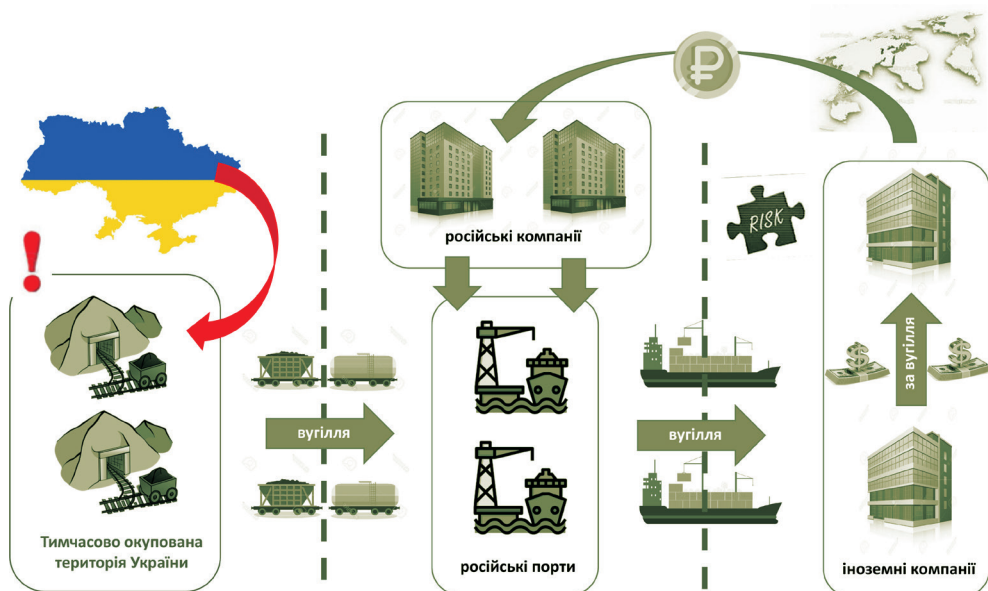
Приклад 5.1.9. Контрабанда вугілля, видобутого на тимчасово окупованій території України

Держфінмоніторингом спільно з підрозділом фінансової розвідки іноземної країни виявлено схему розрахунків між компаніями-нерезидентами за поставлене вугілля, яке, ймовірно, має незаконне походження з тимчасово окупованої території України.

Встановлено, що між двома іноземними компаніями здійснювались розрахунки за вугілля та перевалку з російських портів до портів інших країн. Надалі, кошти були здебільшого конвертовані у російські рублі та перераховані на користь російських компаній в якості оплати за вугілля (антрацит), за послуги вантажних суден, транспортні та портові послуги.

За наявною інформацією, російські компанії через іноземні компанії займаються нелегальним експортом вугілля, видобутого на тимчасово окупованих територіях України. Крім того, відомо, що ці компанії підконтрольні громадянам України, які мали відношення до владних структур часів президента-утікача.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.10. Приховане фінансування колаборантів із залученням нерезидентів

Держфінмоніторингом, з урахуванням інформації від правоохоронного органу, виявлено схему, ціллю якої було приховане фінансування російськими силами (далі – «ініціатор» фінансування) протиправної діяльності на території України проросійськи налаштованих політичних сил, оскільки введені із-за кордону в Україну кошти на кінцевому етапі було «інвестовано» в підконтрольні останнім українські будівельні компанії або направлено на придбання активів.

Встановлено, що з метою маскування фактичних джерел походження коштів **Компанією-нерезидентом А** було перераховано кошти на користь **Компанії-нерезидента Б**.

Відомо, що реальним власником **Компанії-нерезидента А** є **Фізична особа-нерезидент** – громадянин РБ, який пов'язаний з **Народним депутатом України А**.

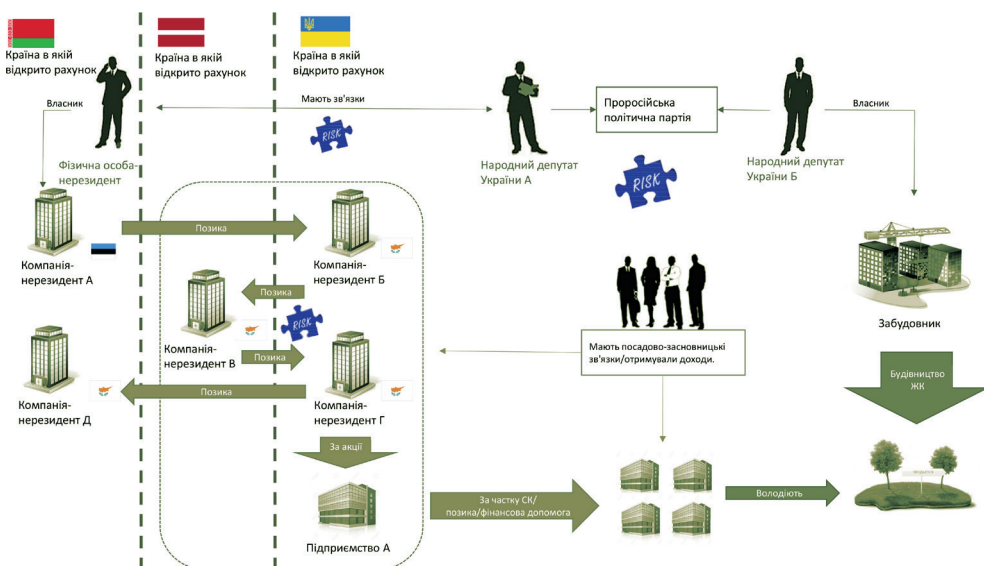
Надалі кошти перераховано на користь **Компанії-нерезидента В**, з якої більшість цих коштів було повторно введено із-за кордону в Україну на рахунок **Компанії-нерезидента Г**.

Кінцевим етапом легалізації вищезазначених злочинних коштів було придбання **Підприємством А** акцій, часток в статутних капіталах, надання позик/фінансова допомога на рахунки фізичних/юридичних осіб, у довгостроковій оренді яких знаходяться певні земельні ділянки.

На зазначених земельних ділянках здійснювалось будівництво житлових комплексів **Забудовником**, підконтрольним **Народному депутату України Б**, що належить до проросійської політичної партії, що й **Народний депутат України А**.

Привертає увагу, що зазначені компанії безпосередньо та/або опосередковано пов'язані між собою посадово-засновницькими зв'язками/спільними місцями роботи засновників/посадовими особами які отримували доходи від зазначених українських підприємств та компаній-нерезидентів.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.11. Фінансування пропагандистської діяльності

Держфінмоніторингом виявлено схему, в якій **Особа-нерезидент**, маючи паспорт РФ, Молдови та України, володіє значною кількістю нерухомого майна та бізнесом в Україні як безпосередньо, так і через підконтрольне підприємство, здійснюючи фінансові операції, які значно перевищують суми задекларованих доходів. Кошти, які акумулювались на рахунках українських банківських установ спрямовувались на фінансування і матеріальне забезпечення колабораціонізму та сепаратизму на території України. Також відомо, що **Особа-нерезидент** завдяки значному впливу у колі різноманітних бізнес-сфер та політичному просторі на території самопроголошеної держави невизнаної у світі - Придністровської Молдавської Республіки, є активним спонсором місцевого військового контингенту РФ.

Особа-нерезидент керує процесом криптомайнінгу у Придністровському регіоні через підконтрольних фізичних, юридичних осіб та компаній-нерезидентів, що в результаті направлено на фінансування медіа та TV-платформи, які переважно надають доступ до російських програм через закупівлю ліцензій на мовлення у групи російських медіахолдингів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.12. Використання злочинного доходу для фінансування терористичного угруповання т. зв. «днр»

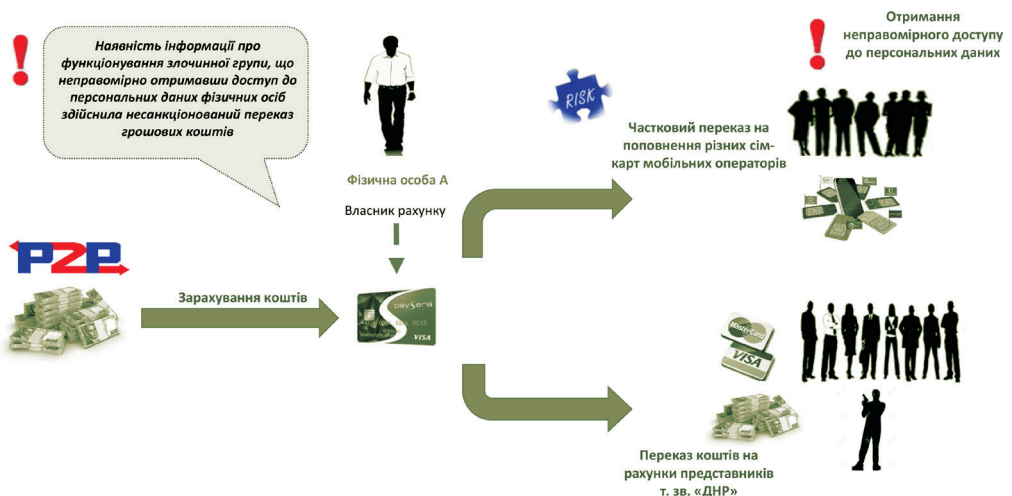
Держфінмоніторингом виявлено схему, пов'язану із зарахуванням на рахунок **Фізичної особи А** значних сум коштів у безготівковій формі з подальшим їх переказом на рахунки представників т.зв. «днр».

Встановлено, що кошти з рахунку **Фізичної особи А** частково були використані на поповнення різних сім-карт мобільних операторів для отримання невідомими особами фізичного доступу до сім-карт жителів України та їх персональних даних в якості клієнтів банківських установ, злочинне проходження системи верифікації для входу в онлайн-банкінг та здійснення несанкціонованого переказу грошових активів.

Крім того, правоохоронним органом повідомлено про функціонування злочинної групи, учасники якої в результаті отриманого фізичного доступу до сім-карт фізичних осіб та їх персональних даних здійснили несанкціонований переказ грошових активів на рахунки представників терористичних організацій т. зв. «днр».

Таким чином, існують підозри, що кошти отримані **Фізичною особою А** можуть бути пов'язані із фінансуванням тероризму та/або здійсненням колабораційної діяльності.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.1.13. Використання злочинних доходів, підставних осіб та криптовалюти для фінансування колаборантів

Держфінмоніторингом виявлено схему здійснення транскордонних переказів фізичних осіб в іноземній валюті для фінансування забороненої в Україні політичної партії.

Встановлено, що ряд фізичних осіб – **громадян України** регулярно отримували міжнародні перекази від **іноземних громадян** (в тому числі одних і тих самих) з країн Європи, начебто, пов'язані із продажем криптовалюти на біржі. Надалі усі кошти були отримані готівкою в іноземній валюті через каси банку.

Слід зазначити, що на адресу банку неодноразово надходила інформація від іноземного банку щодо ймовірних шахрайських дій **громадян України** із проханням повернення коштів.

Крім того, встановлено, що серед отримувачів коштів є громадяни, безпосередньо пов'язані з політичною партією, забороненою в Україні через просування проросійських ідей. Інші отримувачі коштів, ймовірно, є підставними особами, які займають робітничі посади та не мають офіційних доходів, достатніх для здійснення фінансових операцій з криптовалютою.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.2. Відмивання доходів, отриманих від злочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях

Поряд з воєнними злочинами та злочинами проти людяності, що здійснюються російськими військовими та їхніми найманцями на тимчасово окупованій території України, окупанти також масово здійснюють економічні злочини – захоплюють стратегічно важливі підприємства і фінансові установи, грабують банки, приватні квартири та магазини, організовують масштабні схеми незаконного збагачення, займаються мародерством та вивезенням до РФ обладнання українських підприємств і музейних коштовностей, організовують схеми вивезення українських товарів на територію РФ або до інших країн з метою подальшого отримання доходу від його продажу та використання для власних цілей, у т.ч. сплати податків до федерального бюджету РФ тощо.

Наприкінці жовтня 2022 року в уряді РФ створили закриту комісію для «передання» російським власникам захоплених українських підприємств у «зовнішнє управління». На тимчасово окупованих територіях залишається ще багато підприємств, які становлять інтерес для загарбників, переважно це промислові гіганти, порти, агрохолдинги, виробники електроенергії та харчових продуктів.

Проте, усі злочини окупаційної влади, від дрібної крадіжки до масового вбивства громадян України, будуть систематизовані та передані до міжнародних кримінальних інституцій для подальшого відкриття міжнародного трибуналу відносно вищого політичного та військового керівництва РФ.

Типові приклади, пов'язані з відмиванням доходів, отриманих від злочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях, наведено нижче.

Приклад 5.2.2. Привласнення зерна українського походження з метою подальшого продажу під виглядом російського

Держфінмоніторингом виявлено факти незаконного привласнення зерна українського походження та подальшого його транспортування в інші країни для продажу під виглядом російського.

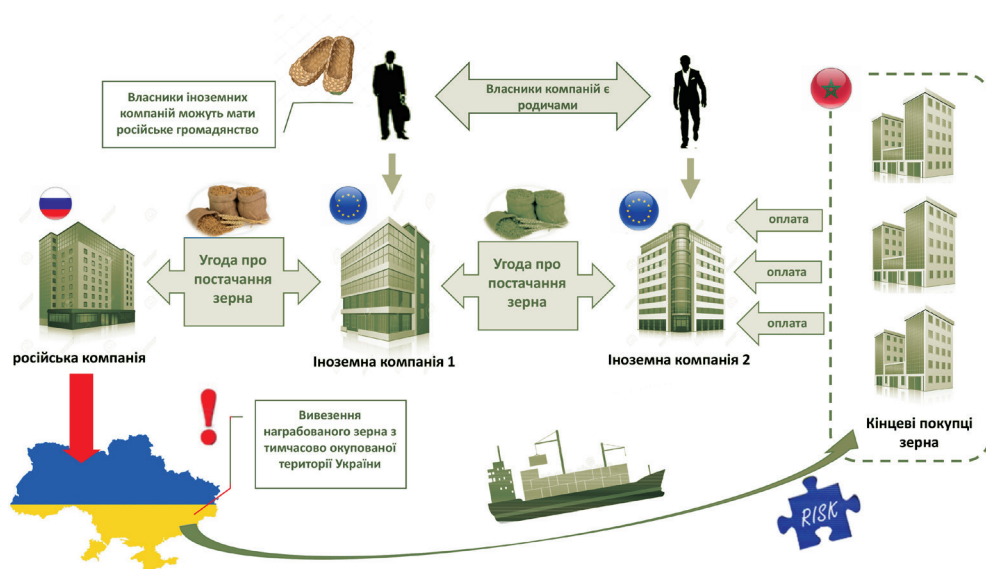
Встановлено, що з українського порту на тимчасово окупованій території вийшло судно під російським прапором, на борту якого знаходилось зерно українського походження. При цьому, зазначена продукція вивозилась за контрактом між російською компанією та Іноземною Компанією 1.

Водночас наявна угода щодо постачання зерна між Іноземною Компанією 1 та Іноземною Компанією 2, яка попередньо отримала кошти за зерно від інших компаній-нерезидентів, які знаходяться в одній з африканських країн.

Привертає увагу, що власниками Іноземних Компаній є фізичні особи, пов'язані між собою родинними зв'язками, які, ймовірно, є росіянами. Також встановлено, що Іноземна Компанія 1 має торговельні та фінансові зв'язки з російськими підприємствами, які є виробниками та постачальниками борошна.

Таким чином, є підозри, що Іноземні Компанії використані для легалізації незаконного продажу викраденого українського зерна.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.2.3. Незаконне переміщення української валюти фізичними особами через російський кордон до європейської країни

Держфінмоніторингом встановлено спроби незаконного переміщення фізичними особами-громадянами росії української валюти з території РФ до європейської країни.

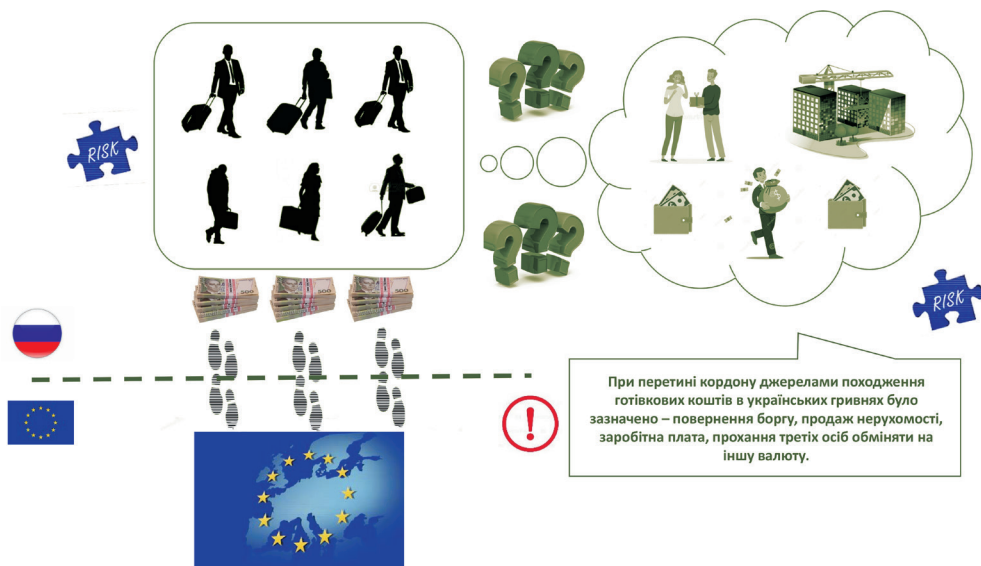
Так, протягом одного дня **група фізичних осіб**, громадяни РФ, намагались вивезти з росії до європейської країни кошти в українських гривнях.

Щодо джерел походження цих коштів, **фізичні особи** надали різні пояснення – повернення боргу, продаж нерухомості, заробітна плата, прохання третіх осіб обміняти на іншу валюту.

Загальною рисою наданих пояснень є те, що особи не знали, чому борг, заробітна плата чи гроші, отримані від продажу нерухомості на території РФ, виплачуються в українських гривнях. У багатьох випадках особи також не могли сказати, від кого гроші та що вони будуть робити з українськими гривнями на території європейської країни.

Існують підозри, що гроші в українській валюті можуть мати незаконне походження з тимчасово окупованих територій і можуть бути викраденими російськими військовими та/або колаборантами з метою подальшого обміну на іншу валюту.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.3. Обхід фінансових обмежень та санкцій

З початком широкомасштабної агресії РФ проти суверенної України демократичним світом проти РФ була запроваджена безпрецедентна кількість санкцій, які мають конкретний вплив на економіку і перебіг війни¹.

Введені санкції включають масштабні обмеження фінансової системи РФ (включаючи Центробанк і найбільші банки), діяльності ряду російських компаній і окремих галузей економіки, а також закриття повітряного простору і морських портів, персональні санкції проти керівництва РФ, найбільших підприємців, і, в деяких випадках членів їхніх сімей. Обмежувальні заходи за допомогу РФ також накладаються на РБ.

Крім міжнародних санкцій, з метою захисту національних інтересів, національної безпеки та територіальної цілісності України Радою національної безпеки і оборони також застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) проти фізичних та юридичних осіб, які причетні до розв'язування агресивної війни проти України чи підтримують путінський режим.

Санкції РНБО торкнулися великої кількості колаборантів, російських олігархів та пов'язаних з ними компаній, зокрема: підприємств військово-промислового комплексу РФ, енергетичних, авіа- та інших транспортних компаній, банківських установ та фінансових компаній. Під санкції РНБО потрапили також російські посадовці та олігархи та їхнє близьке оточення, російські релігійні діячі, колаборанти, українські політичні партії проросійського спрямування тощо.

З метою обходу санкцій та мінімізації їх руйнівного впливу резидентами РФ/РБ при підтримці партнерів з «дружніх» країн та іноді не без участі українських колаборантів створюються масштабні схеми, серед яких найпоширенішими є: торгівля через посередників (реекспорт товарів), створення нових торговельних партнерів; паралельний імпорт: ввезення товарів без дозволу правовласника торгової марки; змішування російської сировини з іншою; закупівля окремих комплектуючих для подальшої крупновузлової збірки заборонених товарів, обхід через корпоративні структури, ліквідація компаній тощо.

Типові приклади, пов'язані з виявленням операцій на користь підсанкційних осіб або що ними контролюються, наведено нижче.

¹ <https://www.economist.com/finance-and-economics/2022/04/02/under-unprecedented-sanctions-how-is-the-russian-economy-faring>

Приклад 5.3.1. Схема незаконного постачання товарів військового призначення на користь підприємств країни-агресора

Держфінмоніторингом виявлено схему незаконного постачання товарів військового призначення до РФ через дружні країни, в обхід міжнародних та вітчизняних заборон щодо співпраці з РФ у сфері військово-технічного співробітництва.

Встановлено, що після початку масштабних військових дій на території України Підприємством А було укладено контракт на постачання товарів військового призначення з Іноземною компанією. Кінцевими отримувачами товарів за цим контрактом були інші іноземні підприємства, зареєстровані у тій же країні, назви яких були співзвучні з відомими компаніями.

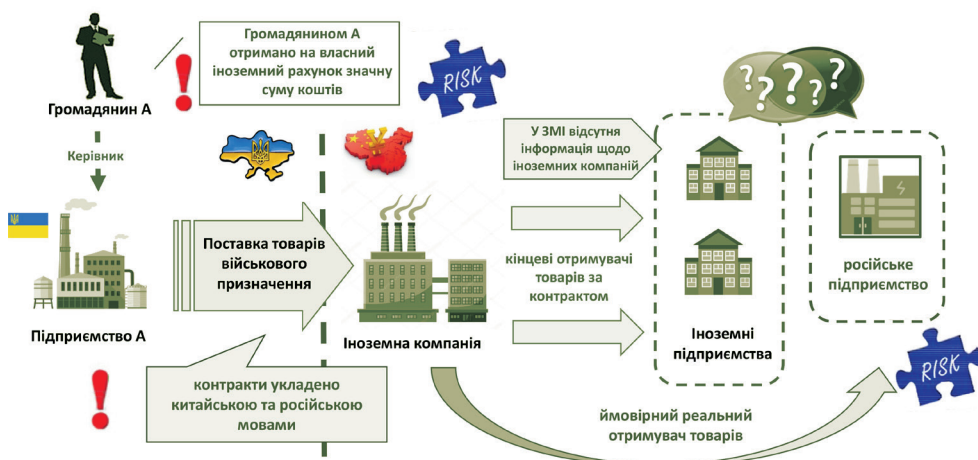
Привертає увагу, що у засобах масової інформації не має жодних відомостей щодо діяльності цих підприємств, що може свідчити про їх фіктивність. Таким чином, Іноземна компанія виконувала «прикриття» кінцевих отримувачів товарів, серед яких, не виключено, є компанії з РФ.

Також привертають увагу ті обставини, що контракт укладено китайською та російською мовами, в ньому також передбачено постачання товарів до третіх країн, у разі настання форс-мажорних обставин, до яких, зокрема, відносяться військові дії на території країн сторін контракту.

Крім того, відомо, що Іноземна компанія протягом тривалого часу співпрацює з російськими підприємствами воєнно-промислового комплексу.

Також встановлено, що під час збройної агресії РФ проти України на закордонний рахунок Керівника Підприємства А було зараховано значну суму коштів, що, не виключено, є винагородою, отриманою за укладання контракту на постачання товарів військового призначення до РФ в обхід міжнародних та вітчизняних санкцій.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.3.2. Заволодіння активами підприємств, що мають стратегічне значення

Держфінмоніторингом виявлено схему діяльності групи компаній, які контролюються підсанкційною особою, з метою здійснення шахрайських дій та заволодіння активами підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України.

Встановлено, що **Громадянином РФ**, щодо якого застосовано санкції, спільно з іншими фізичними особами організовано схему діяльності групи компаній, основна мета якої – встановлення контролю за діяльністю підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України, у тому числі для подальшого зупинення їх діяльності.

Так, **Групою підприємств** протягом тривалого часу було отримано кошти від ряду **Компаний-нерезидентів** в якості позики, при цьому джерело цих коштів має сумнівне походження, не виключено, з РФ.

Надалі отримані кошти за принципом «каруселі» неодноразово перераховувались між рахунками основної групи суб'єктів у якості надання та повернення фінансових активів, фінансової допомоги та прав відступлення прав вимоги, ймовірно, для штучного підтримання ліквідності та платоспроможності один одного.

Далі більша частина кошти спрямовувались для участі в аукціонах **Фонду гарантування вкладів фізичних осіб** на придбання активів збанкрутілих банків, серед яких є активи підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України. При цьому придбання здійснювалось за ціною, значно нижчою за ринкову.

Привертає увагу, що активи, які не мали стратегічного значення, надалі реалізовувались за ринковою ціною, а отримані прибутки повертались на рахунки **Компаний-нерезидентів**. Над активами підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України, на підставі переходу права власності, встановлювався контроль, не виключено, для подальшого зупинення їх діяльності.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.3.3. Ребрендинг підсанкційних юридичних осіб

Держфінмоніторингом виявлено схему мінімізації наслідків та уникнення санкцій з використанням механізму заміни учасників фінансових операцій підсанкційних юридичних осіб на новостворене підприємство з подальшим направленням переказів на користь фізичних осіб – засновників підсанкційних юридичних осіб.

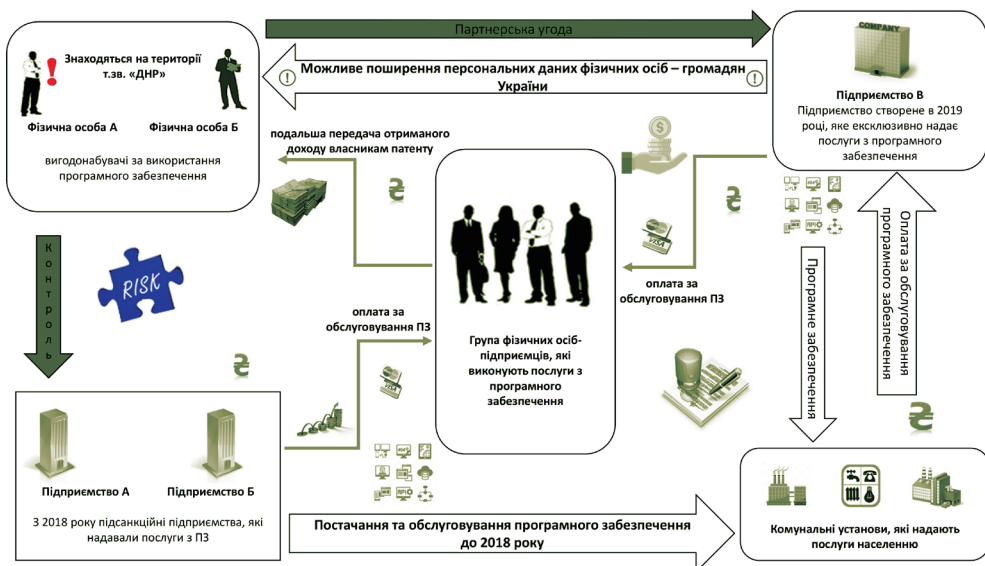
Встановлено, що після запровадження національних санкцій до **Підприємства А** та **Підприємства Б** їх діяльність по впровадженню та просуванню програмного забезпечення, яке по суті є ребрендингом російського, перейшли до новоствореного **Підприємства В**.

Одразу після реєстрації **Підприємство В**, із залученням фізичних осіб-підприємців, які одночасно є працівниками **Підприємства В**, починало надавати різного роду послуги, пов'язані з програмним забезпеченням системи з обліку фізичних та юридичних осіб споживачів послуг житлово-комунальних підприємств, юридичним особам, які надають послуги населенню та мають доступ до персональних даних громадян України, споживачів таких послуг (адреса реєстрації, номери телефонів тощо).

Окрім цього, авторами та власниками патенту на програмне забезпечення є фізичні особи, безпосередньо пов'язані із РФ та зареєстровані на території тимчасово окупованого м. Донецьк – **Фізична особа А** та **Фізична особа Б**, які залишаються бенефіціарами підсанкційних суб'єктів та є вигодонабувачами за використання згаданого програмного забезпечення.

Тобто, вищезазначене вказує на здійснення «завуальованої» діяльності підсанкційних осіб та створення загрози, пов'язаної з кібербезпекою нашої держави, а також незаконне поширення персональних даних фізичних осіб – громадян України та потрапляння їх в розпорядження представників країни – агресора.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.3.4. Використання ідентичної назви компанії

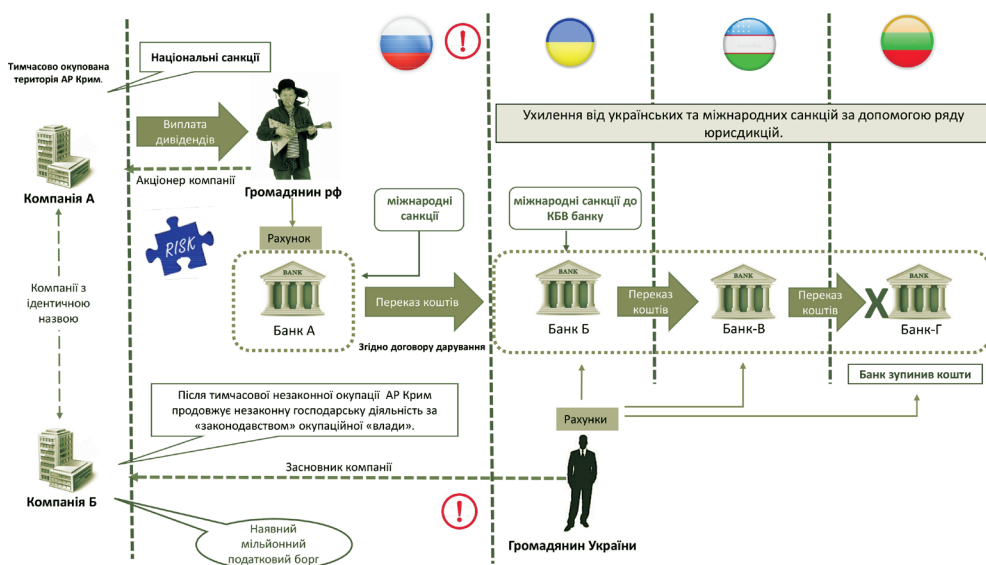
Держфінмоніторингом було виявлено схему фінансових операцій, направлених на відмивання коштів незаконного походження та спробу уникнення від санкцій за допомогою ланцюга транскордонних переказів.

Відомо, що на території тимчасово окупованої території АР Крим була незаконно зареєстрована **Компанія А** за російським законодавством з назвою, ідентичною назві української **Компанії Б**, яка працювала до початку окупації, проте не припинила свою діяльність, а продовжила її за «законодавством» окупаційної «влади». Стосовно російської **Компанії А** було застосовано національні санкції.

Встановлено, що **Компанією А** було сплачено дивіденди на користь акціонера цієї компанії – громадянина РФ, який надалі з власного рахунку, відкритого в російському **Банку А**, переказав ці кошти у **Банк Б** згідно з договором дарування на рахунок громадянина України - власника **Компанії Б**. Стосовно **Банку А** та кінцевого бенефіціарного власника **Банку Б** запроваджено міжнародні санкції з боку Євросоюзу, США та інших країн, зокрема, на здійснення транскордонних операцій.

Далі кошти громадянином України було перераховано на власний рахунок у **Банк В**, розташований в країні, дружній до РФ. Надалі, громадянином України було перераховано кошти на власний рахунок у **Банк Г**, розташований в одній з європейських країн, проте банк відмовив у зарахуванні.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

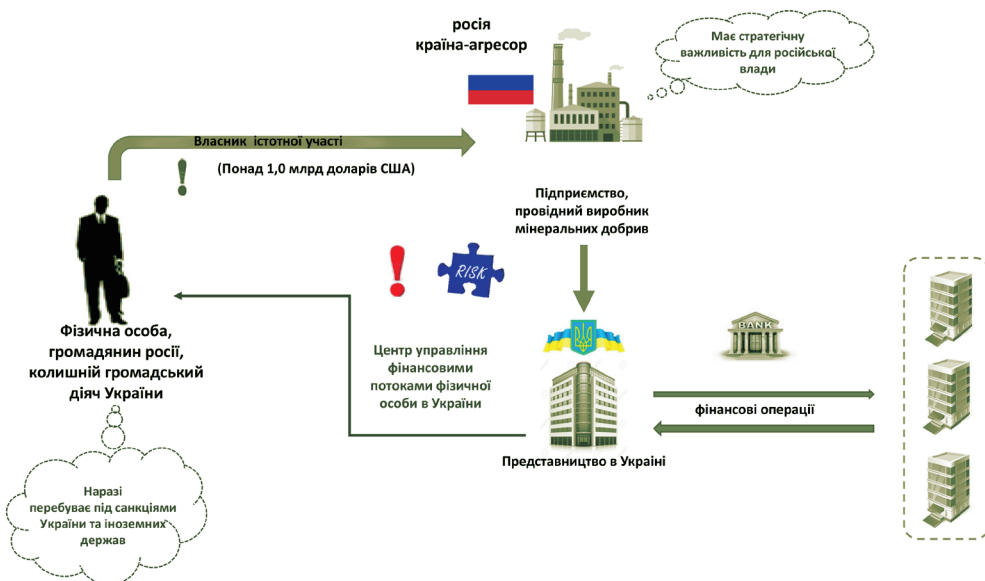
Приклад 5.3.5. Використання представництв компаній нерезидентів, що контролюються підсанкційними особами

Держфінмоніторингом отримано інформацію від підрозділу фінансової розвідки іноземної країни стосовно **Представництва в Україні**, відкритого **Підприємством** - провідним російським виробником мінеральних добрив, яке має стратегічну важливість для російської влади.

Власником істотної участі Підприємства є **Фізична особа, громадянин РФ, колишній громадський діяч України**, який перебуває під національними та іноземними санкціями.

Фізична особа володіє афілійованими з ним компаніями та активами **Підприємства**, розмір яких понад 1,0 млрд дол США, тобто **Фізична особа** є одним з провідних російських бізнесменів, що забезпечує істотне джерело доходу уряду РФ.

Встановлено, що **Представництвом**, яке, ймовірно, є центром управління фінансовими потоками **Фізичної особи** в Україні, було проведено низку фінансових операцій з активами, щодо яких існують підозри, що вони можуть бути пов'язані з фінансуванням військової агресії на території України.

Приклад 5.3.6. Складна структура власності

Держфінмоніторингом виявлено схему виведення коштів підприємства, підконтрольного резиденту країни-агресора, в обхід обмежень, встановлених законодавством України.

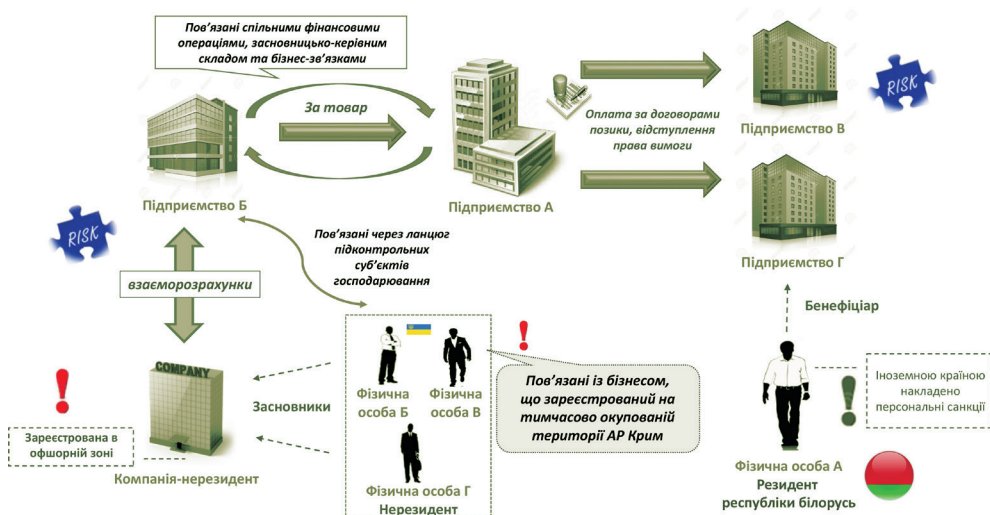
Підприємство А проводило взаєморозрахунки з Компанією-нерезидентом, зареєстрованою в офшорній зоні, власниками якої виступають двоє громадян України – Фізична особа Б та Фізична особа В та нерезидент – Фізична особа Г, які водночас є пов'язаними з Підприємством Б через низку підконтрольних суб'єктів господарювання, серед яких і Підприємство А. Засновники групи українських компаній та Компанії-нерезидента - Фізична особа Б та Фізична особа В пов'язані із бізнесом, що зареєстрований та здійснює діяльність на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим.

Встановлено, що Підприємство А, здійснювало перерахування коштів на користь ризикових контрагентів – Підприємства В та Підприємства Г на підставі договорів позики та відступлення прав вимоги (цесії).

Привертає увагу, що кінцевим бенефіціарним власником Підприємства Г є Фізична особа А – резидент РБ, на якого іноземною країною накладено персональні санкції.

Таким чином, проведені Підприємством А фінансові операції можуть бути пов'язаними із виведенням коштів підприємства, підконтрольного резиденту країни-агресора, в обхід встановлених українським законодавством обмежень на час запровадження воєнного стану на території України.

Правоохоронним органом здійснюється розслідування.

Приклад 5.3.7. Виведення коштів під виглядом заробітної плати

Держфінмоніторингом виявлено спробу виведення коштів з підприємства в обхід обмежень, встановлених Національним банком України.

Встановлено, що з рахунку Підприємства, засновниками якого є громадяни РФ, було здійснено спробу перерахування коштів на власний картковий рахунок в якості незвично великої заробітної плати керівнику Підприємства.

При цьому, керівником Підприємства до банківської установи було надано наказ про встановлення йому розміру заробітної плати, що майже у 500 разів перевищує середньомісячну платню, яку він фактично отримував у попередні періоди.

Таким чином, здійснена спроба виведення коштів з підприємства, засновниками якого є громадяни країни-агресора, шляхом використання дозволених винятків, а саме операції з виплати заробітної плати, з метою уникнення вимог Постанови НБУ №18 від 24.02.2022 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану».

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.4. Відмивання корупційних доходів, отриманих від розкрадання, нецільового використання державних коштів та коштів суб'єктів господарювання державного сектору економіки

Бюджетні кошти є досить привабливим джерелом для отримання злочинних доходів, враховуючи значні їх обсяги, що виділяються для фінансування військової сфери, діяльності державних підприємств, територіальних громад (об'єднаних територіальних громад) та інших суб'єктів, які фінансуються коштом державного та місцевих бюджетів.

В нинішніх умовах лівова частка бюджету виділяється на оборону та безпеку у зв'язку з військовою агресією РФ. Значне збільшення видатків на цю сферу створює певні ризики для можливої корупції, розкрадання бюджетних коштів.

Узагальнені типові приклади відмивання корупційних доходів, отриманих від розкрадання, нецільового використання державних коштів та коштів суб'єктів господарювання державного сектору економіки, наведено нижче.

Приклад 5.4.1. Привласнення бюджетних коштів особою, афілійованою з російським олігархом

Держфінмоніторингом виявлено схему привласнення фізичною особою, яка пов'язана з російським олігархом, бюджетних коштів призначених для утримання, ремонту та будівництва автомобільних доріг та виведення їх за межі території України.

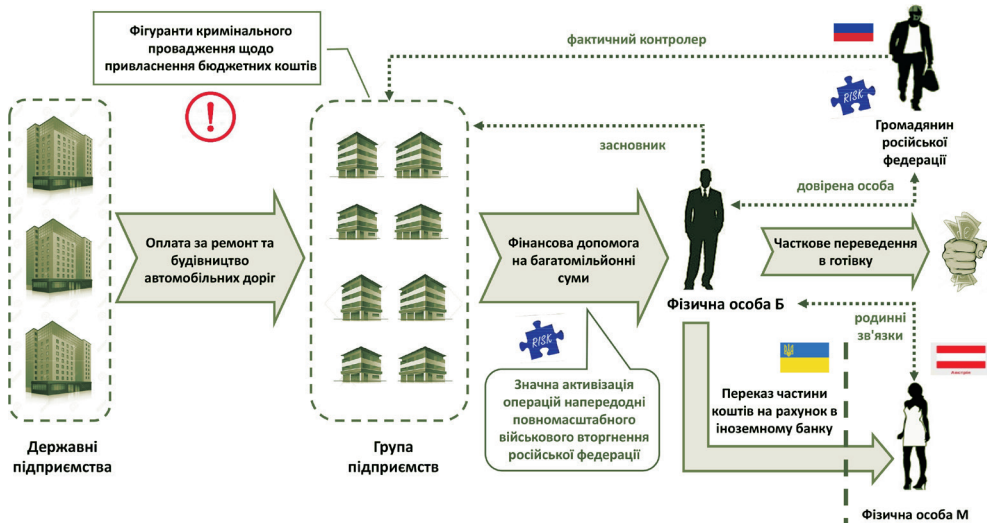
Так, на рахунки **Групи підприємств**, засновником яких виступає **Фізична особа Б**, зараховувались бюджетні кошти призначені на утримання, ремонт та будівництво автомобільних доріг. Вказані кошти, з використанням «уданих» договорів позики та фінансової допомоги перераховано на користь **Фізичної особи Б**. Надалі, кошти розміщено на депозитних рахунках та частково переведено в готівку. Частина коштів перерахована на рахунок дружини **Фізичної особи Б** в іноземному банку.

Також слід зазначити, що значна активізація операцій відбулася напередодні повномасштабного військового вторгнення РФ в Україну.

Частина учасників зазначеної схеми є фігурантами кримінального провадження щодо привласнення бюджетних коштів.

За наявною інформацією, **Фізична особа Б** є довіреною особою російського олігарха, який і є фактичним контролером **Групи підприємств** та вигодоодержувачем у зазначеній схемі.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.2. Розкрадання бюджетних коштів з використанням торговельних операцій та прихованого обгортівкування

Держфінмоніторингом виявлено схему розкрадання коштів державних підприємств, залучених до придбання продуктів харчування.

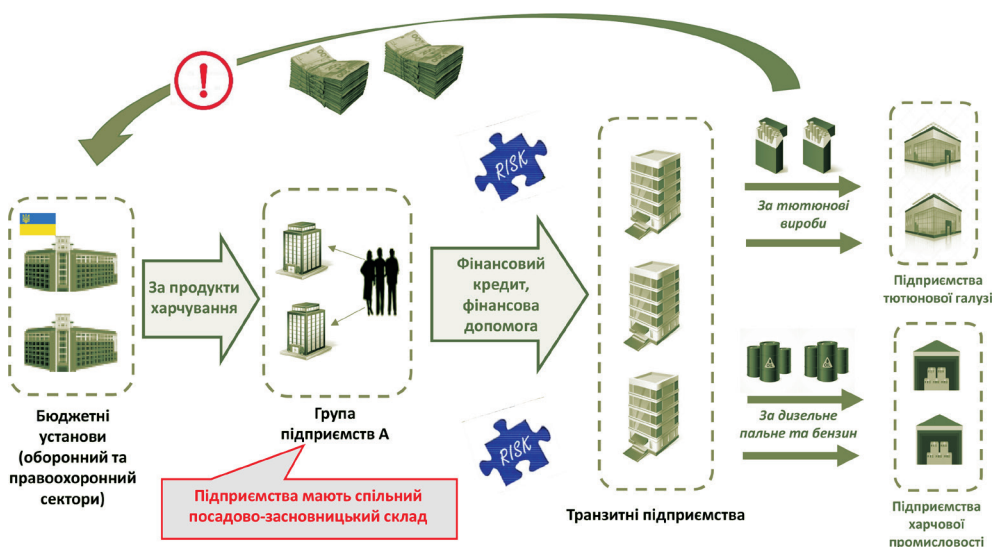
Встановлено, що рядом **Бюджетних установ** оборонного та правоохоронного секторів було перераховано кошти для придбання продуктів харчування на користь **Групи Підприємств А**, які пов'язані між собою спільним посадово-засновницьким складом та не є виробниками таких продуктів.

Отримані кошти **Групою підприємств А** надалі не було спрямовано на придбання продукції, а перераховано на користь **Транзитних підприємств** з використанням таких ризикових фінансових інструментів, як фінансова допомога та фінансовий кредит.

Надалі **Транзитними підприємствами** зазначені кошти було перераховано на користь підприємств харчової та тютюнової галузі як оплата за тютюнові вироби, дизельне паливо та бензин.

Привертає увагу, що серед таких підприємств є реальні оптово-роздрібні торговці, які мають велику кількість необлікованих готівкових коштів та надають послуги прихованої конвертації безготівкових коштів у готівку.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.3. Заволодіння коштами державної установи через компанії - посередники

Держфінмоніторингом виявлено схему заволодіння бюджетними коштами під час постачання товарів для військових потреб.

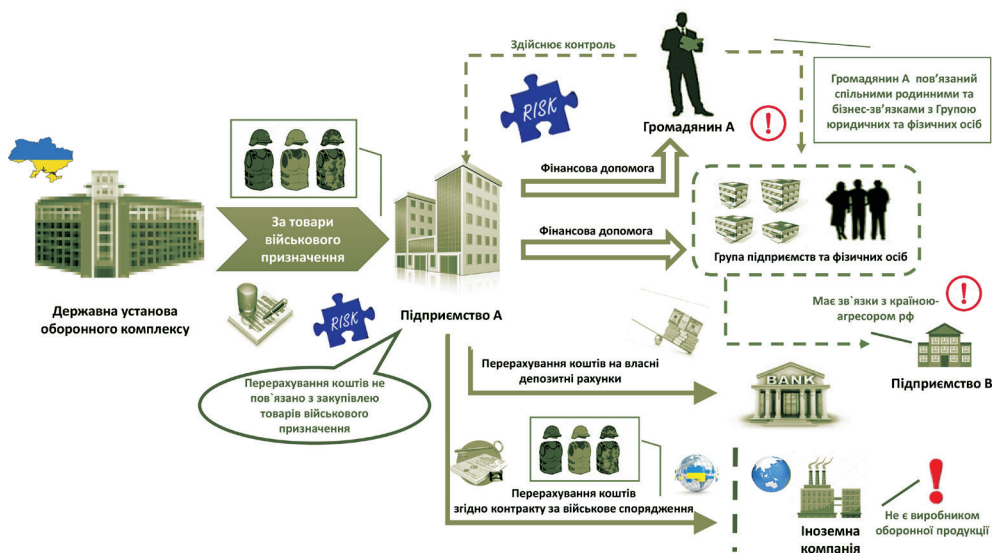
Встановлено, що Державною установою оборонного комплексу здійснено перерахування коштів на користь Підприємства А у якості оплати за товари військового призначення.

Частину отриманих коштів Підприємством А спрямовано на купівлю валюти та перерахування на користь Іноземної компанії згідно з укладеним контрактом щодо придбання військового спорядження. Слід зазначити, Іноземна компанія не є виробником оборонної продукції, а виступає посередником, що може призвести до збільшення кінцевої вартості товарів військового призначення.

Іншу частину отриманих коштів Підприємством А перераховано на власні депозитні рахунки, а основні грошові потоки спрямовано на рахунки Групи підприємств та фізичних осіб, у якості надання фінансової допомоги. При цьому, Громадянин А, який безпосередньо здійснює контроль над Підприємством А, має спільні бізнес та родинні зв'язки з Групою підприємств та фізичними особами.

Частково отримані кошти Групою підприємств та фізичними особами перераховано на рахунки Підприємства В, що має зв'язки з країною-агресором.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.4. Розкрадання бюджетних коштів з використанням підприємства з ознаками фіктивності

За результатами аналізу наявної інформації, Держфінмоніторингом виявлено схему протиправного заволодіння бюджетними коштами з їх подальшою легалізацією шляхом отримання готівки.

Встановлено, що на рахунок **Приватного підприємства** з ознаками фіктивності (незначний статутний капітал, значна кількість КВЕД, відсутні платежі за оренду та комунальні послуги, відсутні інструменти та техніка для ремонту) зараховано кошти від ряду суб'єктів господарювання, в тому числі **Бюджетних установ**, як оплата за ремонтні роботи. Обсяг бюджетних надходжень складає 88% від загальної суми отриманих коштів. Надалі, кошти в розмірі 65% від загального обсягу перераховано на інші власні рахунки **Приватного підприємства** та знято готівкою через банкомати та касу банку.

Варто зазначити, що **Керівник Приватного підприємства** був депутатом проросійських політичних партій в області, де діяли **Бюджетні установи** та **Приватне підприємство**. Крім того, вказаний **Керівник** є засновником **Фірма**, яка є фігурантом низки кримінальних проваджень, внесених до ЄРДР за фактом привласнення державного майна шляхом зловживання службовим становищем.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.5. Заволодіння бюджетними коштами під виглядом оплати товарів

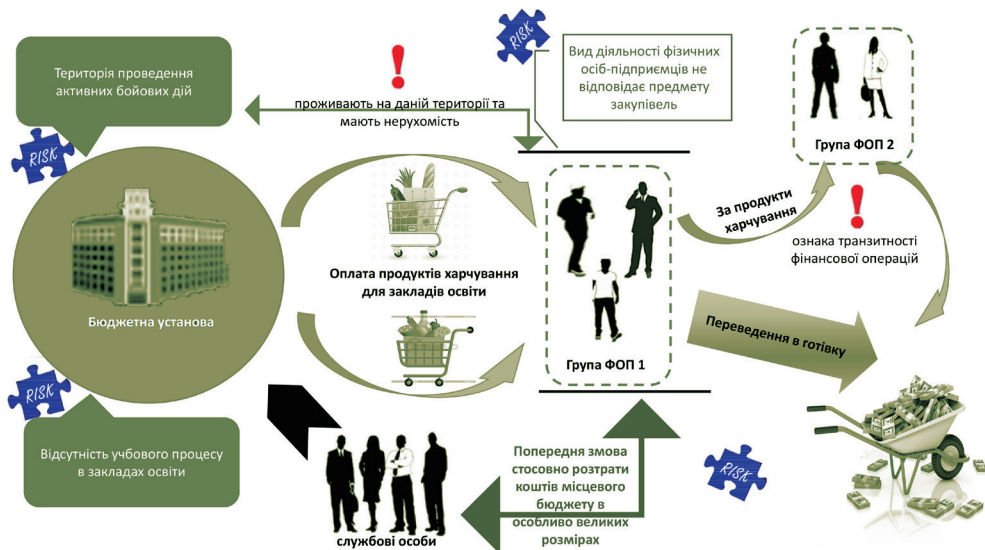
Держфінмоніторингом виявлено схему протиправного заволодіння бюджетними коштами з їх подальшою легалізацією шляхом отримання готівки.

Встановлено ряд незвичних фінансових операцій, доцільність яких є сумнівною. Службовими особами **Бюджетної установи**, що здійснює нагляд за діяльністю закладів середньої освіти, було прийнято рішення щодо закупівлі продуктів харчування для закладів освіти, незважаючи на те, що навчальний процес було зупинено у зв'язку із проведенням активних бойових дій на території області.

Для виконання такого рішення з рахунку **Бюджетної установи** здійснено перерахування грошових коштів на рахунки групи фізичних осіб-підприємців **ФОП 1**, як оплата за придбання продуктів харчування. Отримані грошові кошти перераховано на інші власні рахунки та частково перераховано на рахунки іншої групи фізичних осіб-підприємців **ФОП 2**, як оплата за продукти харчування. Надалі кошти з рахунків знято готівкою.

Привертає увагу, що основна діяльність групи фізичних осіб-підприємців **ФОП 1** та **ФОП 2** не відповідає предмету закупівель.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.6. Заволодіння коштами державної установи шляхом шахрайських дій з підробленими документами

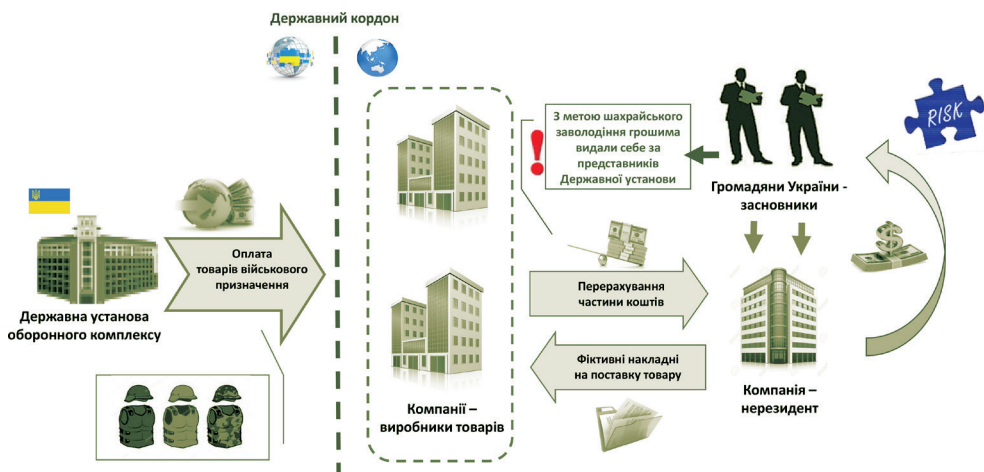
Держфінмоніторингом виявлено схему незаконного заволодіння бюджетними коштами шляхом шахрайських дій за участю компанії-нерезидента.

Встановлено, що **Державною установою** укладено контракти на постачання товарів з двома **Іноземними компаніями**, на виконання яких **Державною установою** було перераховано кошти на користь цих компаній.

Через певний час з керівником однієї з цих **Іноземних компаній**, у якої виникли певні труднощі з постачанням товарів у повному обсязі, зв'язались громадяни України, та, видаючи себе за представників **Державної установи**, переконали перерахувати частину коштів на користь **Компанії-нерезидента**. Надалі, в якості підтвердження керівнику **Іноземної компанії** було надано підроблені накладні про начебто постачання товарів.

Встановлено, що зазначені громадяни України є засновниками **Компанії-нерезидента** та в такий спосіб організували схему незаконного привласнення коштів **Державної установи** без фактичного постачання товарів. Крім того, встановлено, що частину коштів, отриманих шахрайським шляхом, було перераховано на власні рахунки одного з засновників **Компанії-нерезидента**.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.7. Привласнення коштів державної установи з використанням транзитного підприємства та відмивання під виглядом переказів за псевдопослуги

Держфінмоніторингом виявлено схему незаконного заволодіння бюджетними коштами шляхом завищення ціни, використання транзитного підприємства та відмивання під виглядом переказів за псевдопослуги.

Встановлено, що Державною установою оборонного комплексу перераховано кошти на користь Підприємства А в якості оплати товарів військового призначення. При цьому, привертає увагу, що згідно з статутними видами діяльності підприємство не є виробником таких товарів.

Надалі, частину коштів Підприємством А було спрямовано на купівлю валюти та перераховано за межі України на користь компаній-нерезидентів в якості передоплати товарів військового призначення.

Інша частина коштів була перерахована в якості оплати за послуги, вартість яких складно визначити, зокрема юридичні, транспортно-експедиційні та консультатійні, на користь ряду фізичних осіб-підприємців, види діяльності яких не підтверджено документально та здебільшого не відповідають призначенню платежів.

Надалі, частина коштів з рахунків фізичних осіб-підприємців була знята готівкою, інша – перерахована на рахунки різних фізичних осіб-підприємців, у тому числі – на користь Керівника Підприємства А, який є членом родини народного депутата України.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.8. Привласнення коштів державного підприємства та доведення до банкрутства через створення безнадійної заборгованості

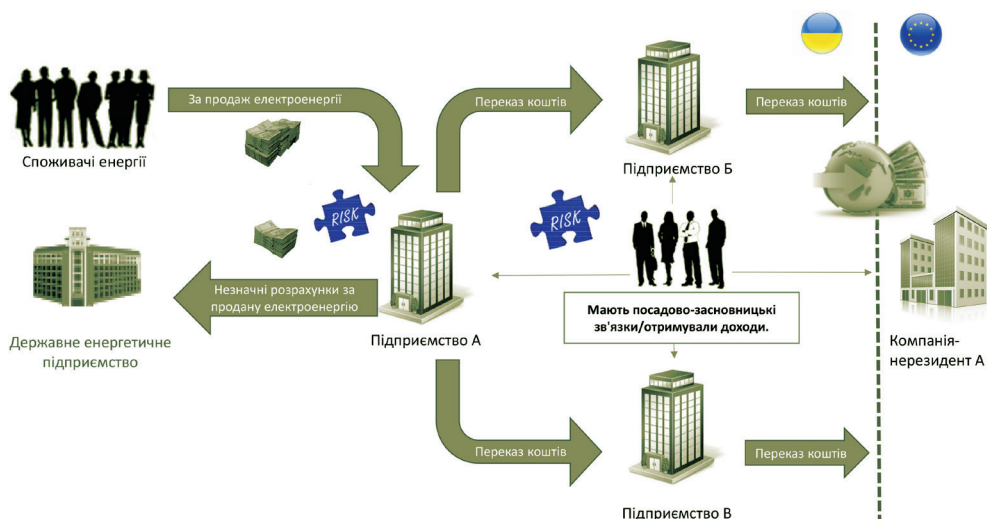
Держфінмоніторингом виявлено схему, яка направлена на привласнення Підприємством А коштів, отриманих в якості оплати за електричну енергію, які остання мала перерахувати на погашення мільярдної заборгованості перед Державним енергетичним підприємством, з подальшою легалізацією привласнених коштів через низку пов'язаних компаній.

Встановлено, що реалізуючи споживачам електричну енергію Підприємство А розрахунки із Державним енергетичним підприємством провело на незначну суму, а основна сума коштів, через Підприємство Б та Підприємство В була перерахована на користь Компанії-нерезидента А, як фінансування господарської діяльності.

Привертає увагу, що Підприємство А, Підприємство Б, Підприємство В та Компанія-нерезидент А безпосередньо та/або опосередковано пов'язані між собою посадово-засновницькими зв'язками, спільними місцями роботи засновників/посадових осіб та які отримували доходи від цих компаній.

Слід зазначити, що в схемі залучена зацікавлена група осіб, оскільки перекази здійснені синхронно в одні дати за короткий проміжок часу, в різних банківських установах.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.9. Отримання неправомірної вигоди публічною особою

Правоохоронним органом встановлено, що колишній народний депутат одержав від керівництва іноземної компанії «А» неправомірну вигоду у розмірі 311,6 тис євро за сприяння в просуванні їхніх інтересів в Україні.

Неправомірну вигоду перераховано під виглядом агентських послуг за угодою про співпрацю, укладеною між компанією «А» та кіпрською компанією, афільованою з екснардепом.

Надалі одержану неправомірну вигоду через низку транзакцій із залученням компанії, зареєстрованої на Британських Віргінських Островах, легалізовано. У підсумку кошти опинилися на рахунку компанії, зареєстрованої на Кіпрі, кінцевим бенефіціаром якої виявився колишній народний депутат.

З рахунків цієї компанії сплачували платежі пов'язані з навчанням, відпочинком, орендою житла за кордоном та інших особистих потреб колишнього народного депутата та його родичів.

Дії колишнього народного обранця кваліфіковані за ч. 4 ст. 368 та ч. 2 ст. 209 КК України.

Колишній народний депутат є обвинуваченим в іншій справі, розслідуваній правоохоронними органами. За даними обвинувачення, депутат разом зі спілниками організував схеми розкрадання коштів з державних підприємств.

Загальні збитки становлять понад 6,4 млн Євро та 17,2 млн дол США.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.10. Одержання неправомірної вигоди народним депутатом

Правоохоронним органом встановлено, що представнику приватної компанії (далі – **Компанія**) натякнули, що постачання медичного обладнання лікарням на обласному рівні можливе тільки після попереднього узгодження умов постачання з народним депутатом України (далі – **Депутат**).

Невдовзі такий контакт між **Депутатом** і представником **Компанії** відбувся. **Депутат** пообіцяв сприяння у забезпеченні перемоги у тендерах із закупівлі обладнання коштом бюджету.

Першим етапом такої співпраці стала купівля комунальним закладом охорони здоров'я (далі – **Лікарня**) медичного обладнання на суму 40 млн гривень.

У якості винагороди за «послуги» **Депутат** забажав отримати 30% від сум договорів, укладених із **Лікарнею**.

Ця плата йому видалась також своєрідною гарантією можливої майбутньої співпраці. **Депутат** планував таку схему обрахунку суми неправомірної вигоди застосовувати і до інших договорів у майбутньому.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.4.11. Легалізація коштів, отриманих посадовою особою органу місцевої влади від розкрадання гуманітарної допомоги

Держфінмоніторингом, з урахуванням інформації, отриманої від правоохоронного органу, виявлено схему розкрадання гуманітарної допомоги та подальшої легалізації незаконних доходів за межами України.

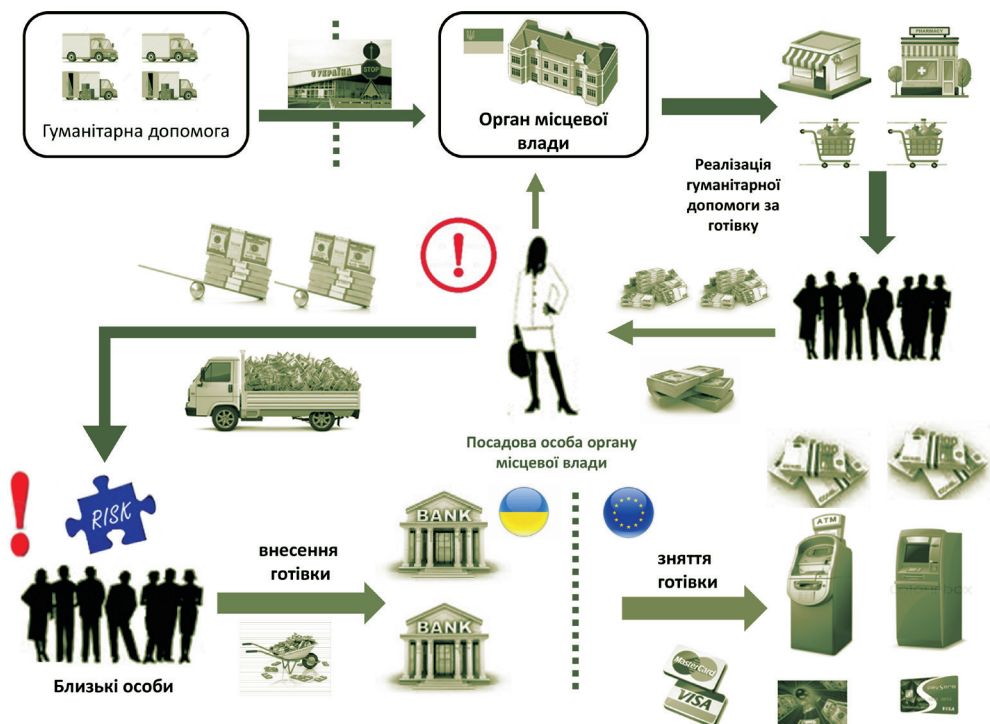
Встановлено, що за сприянням **Посадової особи органу місцевої влади** частина гуманітарної допомоги для забезпечення потреб жителів, була привласнена з метою власного збагачення та за сприянням керівників підконтрольних аптек та магазинів роздрібної торгівлі була реалізована населенню за необліковану готівку.

Надалі **Посадова особа органу місцевої влади**, з метою виведення за кордон грошових коштів, отриманих від незаконної діяльності, залучила **близьких осіб**. Встановлено факти внесення значних сум готівки на рахунки цих осіб, відкриті в різних банківських установах, які надалі знімалися в банкоматах на території країн ЄС.

При цьому, обсяги проведених фінансових операцій та обороти готівки учасниками схеми значно перевищували суми офіційно задекларованих ними доходів.

Ймовірно джерелом походження готівкових коштів були кошти від незаконної реалізації гуманітарної допомоги.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.5. Використання неприбуткових організацій для незаконної діяльності

Війна спричинила різкий сплеск потреб військових. Також на фоні терористичних атак та окупації територій виросли потреби населення щодо гуманітарної підтримки. В процес їх задоволення включилися окремі благодійники та благодійні і волонтерські організації. В цьому контексті важливим є визначення ризиків щодо НПО та операцій, які вони проводять.

Узагальнені типові приклади, використання неприбуткових організацій для незаконної діяльності.

Приклад 5.5.1. Продаж гуманітарної допомоги через громадську організацію

Правоохоронним органом встановлено громадську організацію, яка здійснювала продаж гуманітарної допомоги та незаконно використовувала благодійні пожертви з метою отримання прибутку під час військової агресії.

Злочинці продавали військове спорядження, яке громадська організація безкоштовно одержала у якості гуманітарної допомоги. Представники організації одержували гроші на особисті банківські рахунки, реквізити яких начебто належали громадській організації та розміщені на її офіційному сайті, а також на сторінках у соціальних мережах.

Частину з цих зібраних від громадян пожертв спрямовано не на першочергові потреби військовослужбовців, а для одержання прибутку.

Підозрювані витратили кошти на закупівлю одягу та його подальший продаж після нанесення патріотичних гасел. Отримані від продажу готівкові кошти не обліковані.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.5.2. Перерозподіл гуманітарної допомоги для отримання прибутку з її використання

Заступник голови обласної військової адміністрації (далі – **Заступник**) сприяв використанню у комерційних цілях автомобілів швидкої медичної допомоги, які отримано як гуманітарну підтримку.

Заступник згідно зі службовими обов'язками відповідав за розподіл «швидких» і визначив один з обласних медичних закладів (далі – **Лікарня**) отримувачем частини цієї гуманітарної допомоги.

Оборудку вдалося провести за сприянням генерального директора **Лікарні**.

Директор **Лікарні** переоформив отримані «швидкі» на підконтрольну громадську благодійну організацію, засновником і власником якої є він сам, з метою отримання злочинного доходу для надання платних послуг (допомоги) хворим.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.5.3. Схема продажу автомобілів, ввезених як гуманітарна допомога

Правоохоронним органом припинено діяльність організованої злочинної групи, яка торгувала автомобілями, отриманими як гуманітарна допомога, для Збройних сил України.

Злочинці під час збройної агресії РФ проти України під виглядом благодійної діяльності ввозили на територію України автомобілі, отримані як гуманітарна допомога. Надалі замість того, щоб передати транспортні засоби Збройним силам України, зловмисники реалізовували їх із метою власного збагачення.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.5.4. Привласнення коштів державної установи

Держфінмоніторингом виявлено схему незаконного заволодіння бюджетними коштами шляхом шахрайських дій за участю благодійного фонду.

Встановлено, що посадовими особами **Державної установи** в злочинній змові з керівниками **Благодійного фонду** на підставі підроблених документів перераховано кошти на користь цього фонду в якості благодійної допомоги для подальшої закупівлі начебто товарів військового призначення.

Отримані кошти **Благодійним фондом** в повному обсязі було перераховано на користь **Підприємства А**. Надалі кошти **Державної установи** були використані не для придбання товарів військового призначення, а спрямовані в якості оплати різноманітних товарів та послуг на користь суб'єктів господарювання, які входять до професійної мережі з відмивання коштів, що надає, зокрема, послуги з ухилення від сплати податків та «прихованої конвертації» безготівкових коштів у готівкові.

Є підстави вважати, що більша частина коштів **Державної установи** надалі була переведена у готівку через реально діючих підприємств оптово-роздрібної торгівлі тютюновими виробами, які мають велику кількість необлікованої готівкової маси.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.5.5. Розкрадання коштів державної установи

Держфінмоніторингом виявлено шахрайську схему, спрямовану на незаконне заволодіння фізичною особою-підприємцем бюджетними коштами, які призначені для надання гуманітарної допомоги особам, що опинились у складних життєвих обставинах у зв'язку зі збройною агресією РФ.

Відомо, що **Державною установою** для придбання гуманітарної допомоги та генераторів було перераховано кошти на користь **Громадської організації**, яка надалі в повному обсязі перерахувала вищезазначені кошти на користь **Підприємства А**.

В свою чергу, **Підприємство А** наступного дня частину коштів перерахувало на рахунок **Фізичної особи-підприємця** за генератори, який в той же день перерахував кошти на придбання автомобіля VIP-класу.

Привертає увагу, що раніше **Фізична особа-підприємець** не займалася продажем генераторів. Вид діяльності **Фізичної особи-підприємця** не відповідає взятим на себе зобов'язанням, оскільки основний вид його діяльності – оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.5.6. Привласнення благодійних внесків групою благодійних організацій

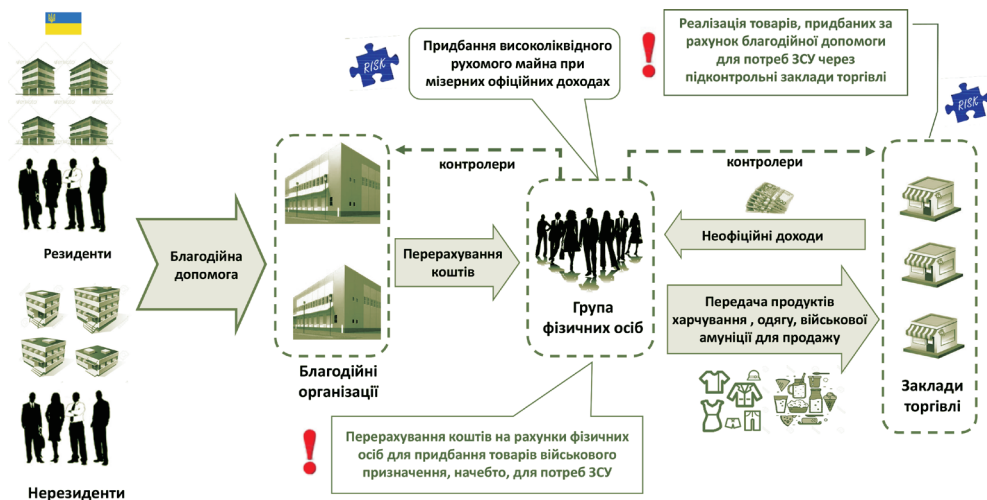
Держфінмоніторингом виявлено схему реалізації товарів, придбаних за рахунок благодійної допомоги для потреб Збройних сил України, через підконтрольні заклади торгівлі.

Встановлено, що Групою фізичних осіб створено підконтрольні Благодійні організації, на рахунки яких як від Резидентів, так і Нерезидентів України зараховувалась благодійна допомога.

Надалі, кошти перераховувались на рахунки Групи фізичних осіб та спрямовувались на придбання товарів (продукти харчування, одяг, військової амуніції) та частково обготівковувались.

Встановлено, що товари, придбані нібито для потреб Збройних сил України реалізовувалась Групою фізичних осіб через підконтрольні Заклади торгівлі, а незаконно отримані кошти використовувались для придбання високоліквідного рухомого майна, попри мізерні офіційні доходи.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.6. Відмивання доходів в зовнішньоекономічній сфері

В умовах військової агресії РФ за підтримки РБ та запровадження санкцій проти пов'язаних з агресором осіб, існує високий ризик щодо визначення кінцевих бенефіціарних власників компаній та вигодонабувачів.

Наразі зріс обсяг переміщення активів, як в середині України так і за межі України, на користь компаній з прихованими кінцевими бенефіціарними власниками.

А отже встановлення реальних власників та вигодонабувачів є важливим елементом вивчення при здійсненні фінансового моніторингу та фінансових розслідувань.

Узагальнені типові приклади, пов'язані з відмиванням доходів в зовнішньоекономічній сфері, наведено нижче.

Приклад 5.6.1. Приховування вигодоодержувача

Держфінмоніторингом виявлено схему товарних та фінансових потоків, яка, не виключено, була направлена на забезпечення потреб воєнно-промислового комплексу РФ.

Встановлено, що Українським підприємством укладено експортний контракт купівлі-продажу сировини з Іноземною компанією, згідно з умовами якого постачання сировини повинно здійснюватись безпосередньо цій компанії, при цьому за заниженими цінами. Проте, встановлено, що згідно з митними деклараціями вантажоодержувачами сировини були російські підприємства.

На закордонні рахунки Іноземної компанії надходили кошти від російських підприємств, яким, згідно з контрактами, сировина реалізовувалась за ринковими цінами. Таким чином, на рахунках Іноземної компанії було сформовано прибуток у вигляді різниці цін купівлі-продажу сировини.

Також встановлено, що контроль за діяльністю Українського підприємства та російських підприємств здійснював Громадянин країни-агресора. Крім того, є підстави вважати, що він також здійснює контроль над Іноземною компанією, а зазначені у документах власники є лише номінальними.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.6.2. Розкрадання коштів державного підприємства шляхом укладання контрактів про постачання продукції за заниженими цінами

Держфінмоніторингом виявлено схему розкрадання коштів державного підприємства під час укладання та виконання контрактів про постачання продукції за заниженими цінами.

Встановлено, що між Державним Підприємством та Компанією-нерезидентом укладено контракт, згідно з яким постачання продукції здійснювалось за заниженими цінами. Надалі продукцію реалізовано через Компанію-посередника на користь групи іноземних підприємств за ринковими цінами.

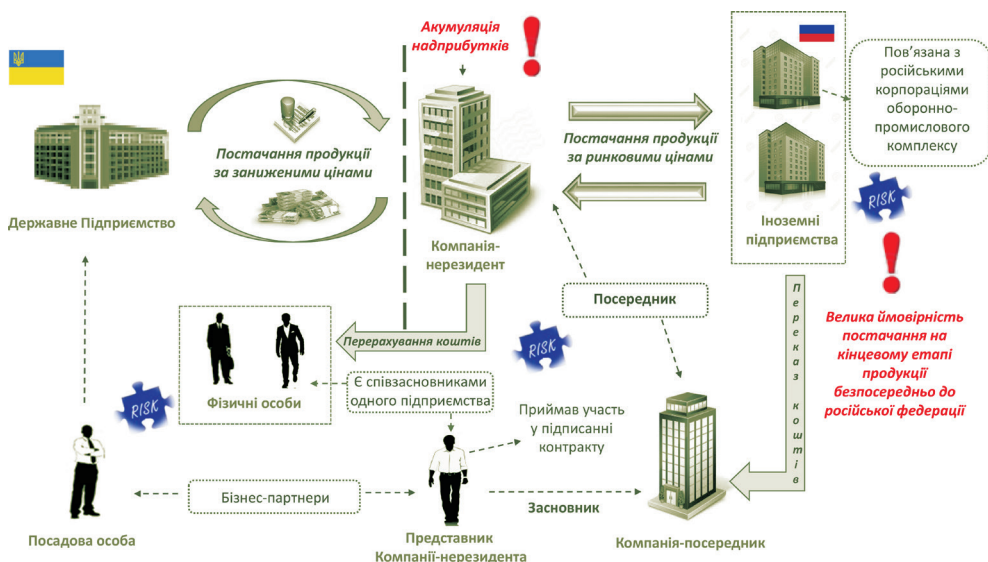
Одне з цих іноземних підприємств має відношення до російських корпорацій, які забезпечують потреби оборонно-промислового комплексу РФ. Існують підозри, що надалі постачання продукції здійснюється до РФ.

Слід зазначити, що у період укладення та підписання контрактів між Державним Підприємством та Компанією-нерезидентом, їх представниками були пов'язані між собою Фізичні особи, які також мають відношення до Компанії-посередника.

Є підстави вважати, що закумульовані на рахунках Компанії А надприбутки, що були сформовані як різниця між оплатою вартості придбання та продажу продукції, надалі було легалізовано шляхом перерахування частини коштів на рахунки громадян України – Фізичних осіб.

Таким чином, існують підозри, що була організована схема з реалізації продукції Державного Підприємства за заниженими цінами, яка спрямована на отримання надприбутків Компанією-нерезидентом з подальшою їх легалізацією через пов'язаних осіб.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.6.3. Легалізація коштів з тимчасово окупованих територій

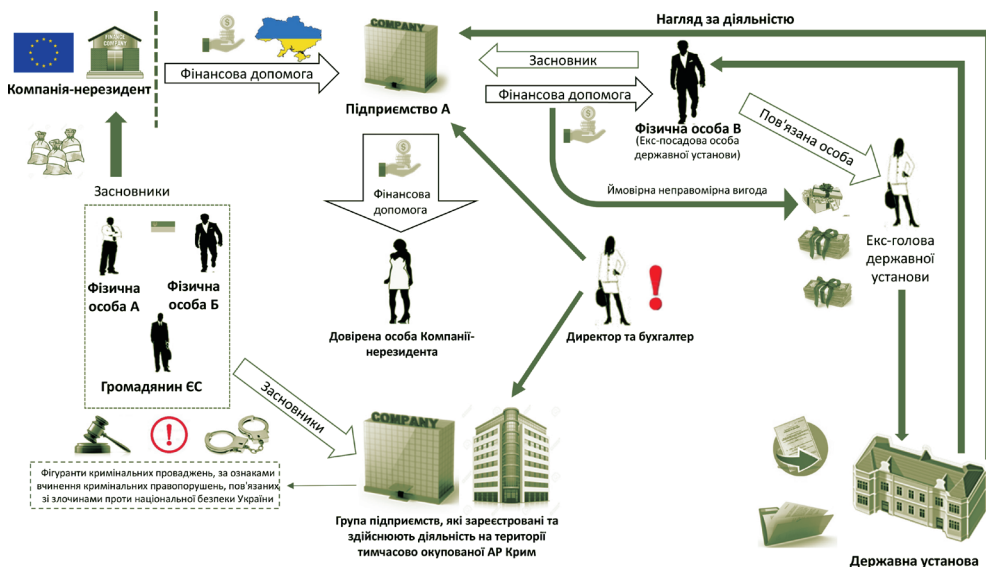
Держфінмоніторингом, з урахуванням інформації, отриманої від правоохоронного органу, виявлено проведення Підприємством А значних за обсягами операцій із залученням ризикового інструменту – фінансової допомоги, у тому числі на користь засновника Фізичної особи В та Довіреної особи Компанії-нерезидента.

Єдиним засновником Підприємства А є Фізична особа В, яка зареєстрована в тимчасово окупованому м. Донецьк та до цього працювала посадовою особою Державної установи, яка регулює діяльність у сфері бізнесу, яким займається вищезазначене підприємство. Більше того, Фізична особа В є пов'язаною особою з ексголовою Державної установи.

Також, виявлені значні за обсягами взаєморозрахунки між Підприємством А та Компанією-нерезидентом, власниками якої виступають двоє українців та громадянин ЄС, які водночас пов'язані з Підприємством А через ланцюг підконтрольних суб'єктів господарювання. Засновниками групи українських компаній та зазначеної Компанії-нерезидента є Фізична особа А та Фізична особа Б, які пов'язані з бізнесом, що зареєстрований та здійснює свою діяльність на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим.

Окрім цього, директор/бухгалтер Підприємства А одночасно обіймає аналогічні посади в низці підприємств, які належать Фізичній особі А та Фізичній особі Б, займаються такими ж видами діяльності та фігурували у кримінальних провадженнях, за ознаками вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних зі злочинами проти національної безпеки України.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.7. Використання готівкових коштів в схемах відмивання

Практика фінансових розслідувань показує, що попит на готівку та її використання залишається на високому рівні також в умовах військової агресії РФ.

Готівка дозволяє здійснювати операції поза банківською системою, що значно ускладнює їх виявлення.

Наразі спостерігається тенденція до зменшення приховуваного обготівковування у схемах ухилення від сплати податків з використанням механізмів «зустрічних потоків» та «скруток».

Узагальнені типові приклади, пов'язані з використанням готівкових коштів в схемах відмивання доходів, наведено нижче.

Приклад 5.7.1. Незаконне переміщення через державний кордон готівки особою, пов'язаною з політично-значущою особою

Правоохоронні органи розслідують факти незаконного переміщення через державний кордон великого обсягу готівкових коштів. Зокрема, щодо протиправного вивезення з України 28 млн дол США та 1,3 млн євро.

За наявною інформацією, ці готівкові кошти були запаковані у валізи та переміщені фізичною особою за один раз через «зелений коридор» пункту пропуску Закарпатської митниці.

Такий спосіб вивезення коштів суперечить українському законодавству, тому що через «зелений коридор» (без декларування) можна вивозити не більше 10 тис дол США за раз.

Більше того, співробітники митниці не мають права пропустити автомобіль без його попереднього огляду. Тому виявивши гроші, повинні були конфіскувати їх, як це передбачено законодавством.

Крім того, встановлено, що зазначена фізична особа є членом родини **національного публічного діяча**, який є фігурантом кримінального провадження, пов'язаного із переміщенням через державний кордон України готівкових коштів в іноземній валюті без здійснення належного митного оформлення (декларування) та сплати податків і зборів.

Також встановлено, що суми переміщеної готівки значно перевищують офіційно задекларовані доходи фізичної особи.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.7.2. Обготівковування коштів за межами України

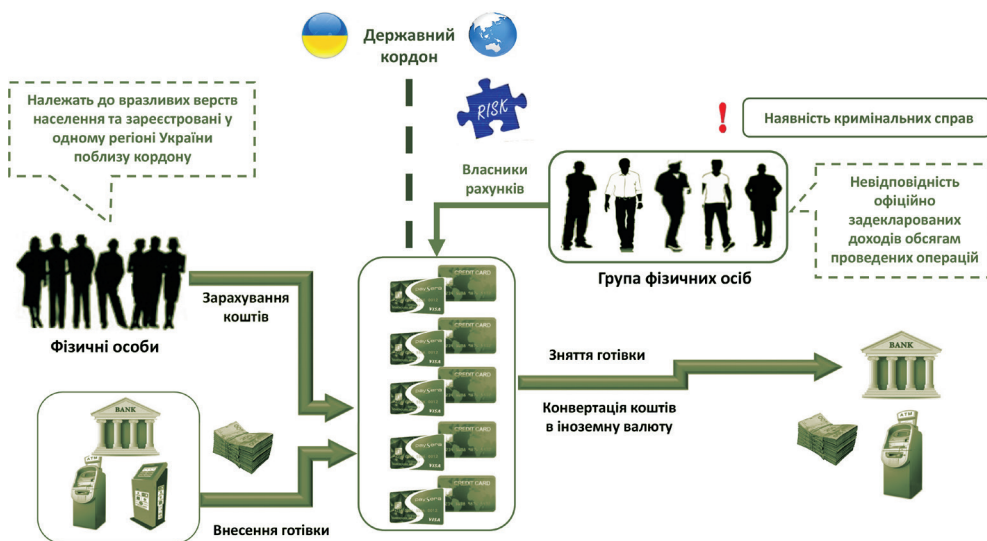
Держфінмоніторингом виявлено схему обготівковування коштів за межами України з використанням карток **Групи фізичних осіб**, які належать до вразливих верств населення та зареєстровані в одному регіоні України поблизу з кордоном, де здійснюється конвертація коштів в іноземну валюту.

Встановлено, що **Фізичними особами** вносилися/зараховувалися кошти у готівковій/безготівковій формах на карткові рахунки **Групи фізичних осіб**, що перебувають за кордоном, де здійснюється конвертація коштів в іноземну валюту.

Привертає увагу, що переважна більшість **Фізичних осіб** відноситься до соціально незахищених верств населення (студенти, пенсіонери) та зареєстровані в одному регіоні України поблизу з кордоном, де здійснюється конвертація коштів в іноземну валюту.

При цьому, до складу **Групи фізичних осіб** входили особи з кримінальним минулим.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.7.3. Використання карток, емітованих українським банком, на тимчасово окупованій території України

Держфінмоніторингом, на підставі аналізу інформації отриманої від банківської установи, виявлено схему організації конвертаційного центру на тимчасово окупованій території України.

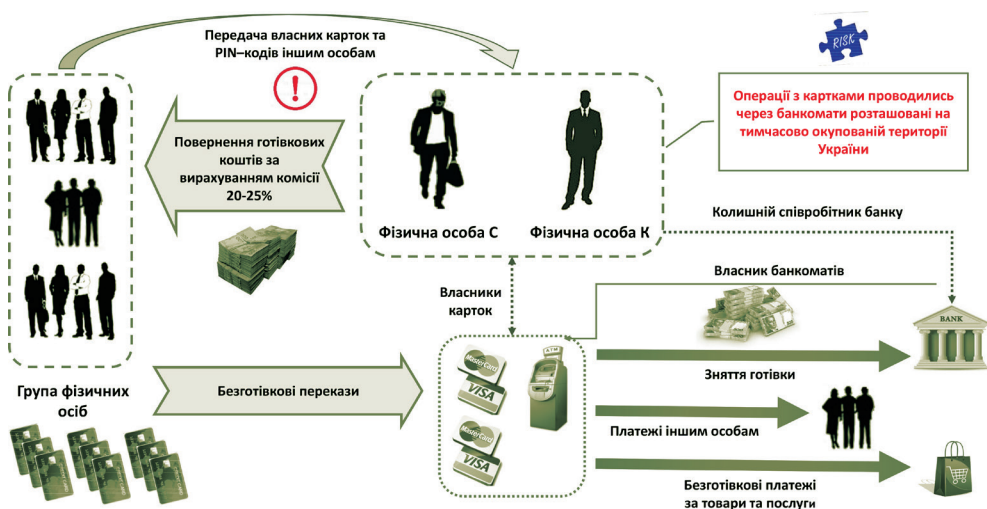
Так, встановлено, що **Фізичною особою К** та **Фізичною особою С** отримано в розпорядження значну кількість банківських карток та PIN-коди до них. Надалі, **Фізичною особою К** та **Фізичною особою С** через банкомати, розташовані на тимчасово окупованій території України, проводились безготівкові перекази з вищезазначених карток на власні банківські картки.

З власних карток **Фізичною особою К** та **Фізичною особою С** кошти переказували іншим особам, використовувались на оплату товарів/послуг та обготівковувались.

В результаті, готівкові кошти за вирахуванням комісії в розмірі 20-25% передавались власникам карток.

Привертає увагу, що **Фізична особа К** є колишнім співробітником банку, через банкомати якого здійснювались готівкові та безготівкові операції по картках.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.7.4. Фізичне переміщення капіталів за межі країни особами, що підозрювались у злочинній діяльності

Держфінмоніторингом спільно з підрозділом фінансової розвідки іноземної країни встановлено факти незаконного вивезення фізичними особами капіталів (готівкових коштів, матеріальних цінностей) за межі України.

За інформацією підрозділу фінансової розвідки іноземної країни, з початку широкомасштабного вторгнення РФ на територію України ряд фізичних осіб, перетинаючи кордон іноземної країни, задекларували готівкові кошти та цінності на значні суми. При цьому встановлено, що при виїзді з території України ці фізичні особи грошові кошти та цінності не декларували.

Держфінмоніторингом за результатом аналізу інформації про проведені фінансові операції з активами та співставлення їх з офіційно задекларованими доходами встановлена їх невідповідність.

Крім того, за інформацією з відкритих джерел, деякі з тих осіб, хто перетинав кордон, причетні до кримінальної діяльності, політичних та бізнесових скандалів, фактів корупції та контрабанди.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.8. Злочини, пов'язані з незаконним перетином особами державного кордону

З початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України та обмеження виїзду військовозобов'язаних осіб за кордон, зріс попит на незаконні послуги щодо сприяння перетину державного кордону.

Узагальнені типові приклади незаконного перетину осіб через державний кордон, наведено нижче.

Приклад 5.8.1. Вивіз осіб за кордон за винагороду

Правоохоронним органом встановлено кількох зловмисників, які допомагали чоловікам призовного віку виїжджати з України без законних на це підстав. Вартість їхніх «послуг» коливалася від 4 до понад 15 тис дол США, залежно від регіону та від ступеня ризику для «замовника».

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.8.2. Перетин державного кордону за неправомірну нагороду

Правоохоронним органом затримано киянина, який організував схему незаконного переправлення через державний кордон чоловіків, які підлягають мобілізації у воєнний час.

Слідством встановлено, що зловмисник забезпечував своїх «клієнтів» повним пакетом підроблених документів, у тому числі й підтверджуючими листами щодо навчання у закордонних вищих навчальних закладах. Це коштувало 3,5 тис дол США з особи.

За інформацією правоохоронного органу, послугами злочинця скористалися майже два десятки громадян.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.8.3. Виготовлення та використання фіктивних документів для перетину державного кордону

Правоохоронним органом встановлено схему незаконного вивезення з України чоловіків призовного віку, жінка видавала їх за опікунів свого прийомного сина.

Для цього жінка виготовляла фіктивні документи та перевозила «ухилянтів» у супроводі 15-річного підлітка.

За свої послуги правопорушниця отримувала 1500 дол США з кожного громадянина, який прагнув втекти.

У такий спосіб зловмисниця допомогла покинути Україну трьом чоловікам. Під час останньої спроби виїхати за кордон з черговим клієнтом жінку затримали правоохоронці.

За підозрою в організації та незаконному переправленні осіб через державний кордон України, вчинених з корисливих мотивів та торгівлі людьми, вчиненою щодо неповнолітнього його опікуном, правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.9. Відмивання злочинних доходів із використанням віртуальних активів та гральний бізнес

Нові технології, продукти та пов'язані послуги створюють нові можливості для злочинців та терористів у відмиванні їх доходів або фінансуванні їх незаконної діяльності. Розпізнавання та відстеження організованих злочинцями схем, а також їх руйнація є актуальним завданням системи ПВК/ФТ/ФРЗМЗ в умовах війни.

Узагальнені типові приклади відмивання доходів через віртуальні активи та гральний бізнес, наведено нижче.

Приклад 5.9.1. Інвестування у віртуальні активи коштів через підставних фізичних осіб та без підтверджених джерел

На рахунки групи клієнтів банківської установи внесено готівку із непідтверджених джерел та зараховано без ідентифікації відправника коштів через платіжну систему.

Надалі кошти було акумульовано та відправлено на платформи із торгівлі віртуальними активами (купівля криптовалюти).

Встановлено ряд ознак сумнівності: залучені особи до фінансових операцій, не працюють або обіймають посади з низьким рівнем доходу; обсяги операцій перевищують фінансовий стан клієнта, вказаний при встановленні ділових відносин; частина клієнтів є учасниками кримінальних проваджень; вік частини клієнтів 18-20 років.

Приклад 5.9.2. Використання криптовалюти для фінансування тероризму та колабораціонізму

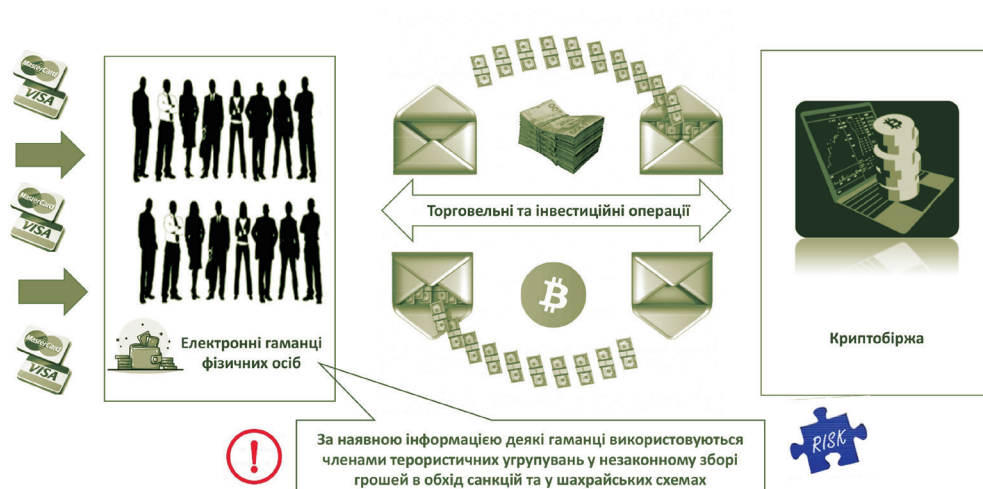
Держфінмоніторингом спільно з підрозділом фінансової розвідки іноземної країни виявлено масштабну схему використання електронних гаманців та криптовалюти для фінансування тероризму та колабораціонізму.

Виявлено електронні гаманці великої кількості **фізичних осіб**, які використовують їх для здійснення торговельних та інвестиційних операцій через **криптовалюту**.

Встановлено, що у більшості випадків суми проведених через **криптовалюту** фінансових операцій не відповідають ризик-профілям фізичних осіб, що їх проводили, та їх офіційно задекларованим доходам.

Крім того, за наявною інформацією деякі гаманці використовуються членами терористичних угруповань для збору коштів у криптовалюти через глобальні криптобіржі в обхід санкцій, фінансування колаборантів та у шахрайських схемах.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.9.3. Відмивання коштів від незаконного грального бізнесу

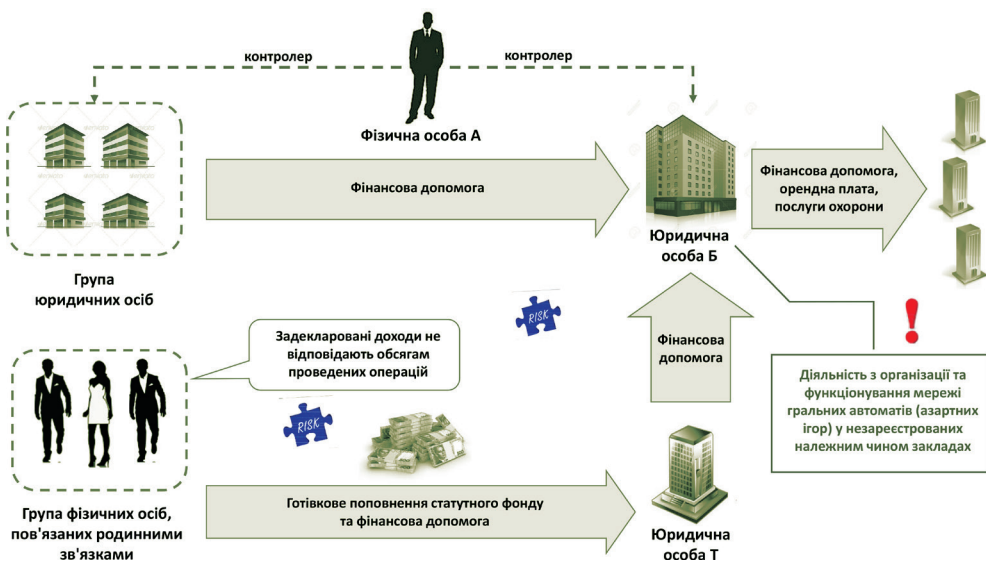
Держфінмоніторингом, з врахуванням інформації, отриманої від правоохоронного органу, виявлено схему фінансування діяльності пов'язаної з організацією та функціонуванням мережі гральних автоматів (азартних ігор) у незареєстрованих належним чином закладах.

Встановлено, що на користь **Юридичної особи Б** зараховувались значні суми фінансової допомоги від **Групи юридичних осіб**. Зазначені підприємства підконтрольні **Фізичній особі А**, яка є організатором мережі незаконних гральних (азартних) закладів.

Крім того, фінансова допомога на користь **Юридичної особи Б** зараховувалась також від **Юридичної особи Т**. На користь **Юридичної особи Т** кошти попередньо зараховувались в готівковій формі як поповнення статутного фонду та фінансова допомога від групи фізичних осіб, пов'язаних родинними зв'язками. Привертає увагу, що доходи задекларовані фізичними особами не відповідають обсягам проведених операцій.

Надалі, отримані кошти **Юридичною особою Б** перераховувались як фінансова допомога, орендна плата та оплата послуг охорони.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.10. Відмивання доходів, отриманих від шахрайських дій

Після початку російського вторгнення активізували діяльність шахраї. Із запровадженням воєнного стану в Україні з'явилися нові схеми шахрайств.

Нові шахрайства воєнного часу мають спільні риси: у своїх діях аферисти вміло маніпулюють почуттями своїх жертв, роблять акцент на емоціях провини, жалю та страху.

Узагальнені типові приклади відмивання доходів отриманих від шахрайських дій, наведено нижче.

Приклад 5.10.1. Викриття фейкової програми підтримки Європейського Союзу

Правоохоронними органами викрито злочинну групу, члени якої організували несанкціоноване втручання в роботу електронних банківських систем, в результаті чого шахрайським шляхом заволодівали грошовими коштами громадян України, які намагалися отримати фінансову допомогу від країни Європейського союзу.

Учасники злочинного угруповання в період дії воєнного стану створили ряд фейкових (фішингових) вебресурсів, які за своїм зовнішнім оформленням імітували офіційні урядові сайти України та Європейського Союзу. Через інтернет-сайти громадянам України, які постраждали внаслідок військових дій на території України, пропонували отримати грошову допомогу від країн-членів Європейського Союзу.

Відвідувачі сайтів під час проходження процедури авторизації, необхідної для отримання виплат, заповнювали поле із реквізитами своїх банківських карток для нібито оплати комісії за транзакцію при нарахуванні грошової допомоги. Після цього зловмисники списували зі своїх банківських карток грошові кошти та розподіляли між собою.

Внаслідок злочинних дій постраждали близько 5 тисяч громадян України, яким завдано збитків на загальну суму близько 100 мільйонів гривень.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.10.2. Збір коштів шахраями через соціальні мережі на соціальні цілі

Правоохоронний орган викрив **Фізичну особу**, яка створила сторінку в одній із соціальних мереж для збору коштів нібито на допомогу постраждалим.

Фізична особа оголосила збір коштів на допомогу постраждалій сім'ї з Харкова. Користувачі соціальних мереж надсилали гроші на картку зловмисниці.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.10.3. Фіктивний продаж шахраями військової амуніції

Шахрай торгував в Інтернеті амуніцією для військових, якої у нього ніколи не було в наявності.

Знайшовши у соціальних мережах дописувачів, які терміново шукали речі для військових, чоловік писав їм у месенджер, пропонуючи товар та рахунок для оплати. Отримавши кошти за уявну амуніцію, шахрай більше не виходив на зв'язок. У такий спосіб чоловік виманив понад 20 тис грн у довірливих громадян, проте зловмисника викрили правоохоронці.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.10.4. Шахрайство під час збору пожертв

Правоохоронним органом викрито злочинця, який видавав себе за іншу особу, зібрав понад 100 тис грн і які витратив на власні потреби.

Злочинець використав історію підлітка з Донеччини, який через війну залишився сиротою із молодшими братами та сестрами, для власних потреб.

У соціальних мережах злочинець створив фейкові акаунти парубка та почав збирати гроші на власну картку. Небайдужі громадяни переказали понад 100 тис гривень.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 5.10.5. Шахрайства з коштами внутрішньо переміщених осіб

Правоохоронним органом встановлено фіктивного співробітника служби безпеки банку, який випитував банківські дані громадян, необхідні для отримання доступу до онлайн-банкінгу.

Злочинець у системі миттєвого обміну повідомленнями знаходив тематичні канали для внутрішньо переміщених осіб, які намагалися отримати соціальну допомогу від держави.

Використовуючи логотип державної банківської установи як фото свого профілю, зловмисник переконував учасників спільноти, що він є співробітником служби безпеки банку.

Далі злочинець випитував реквізити карток громадян, отримував доступ до їхнього онлайн-банкінгу та переказував гроші з їхніх рахунків на підконтрольні.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

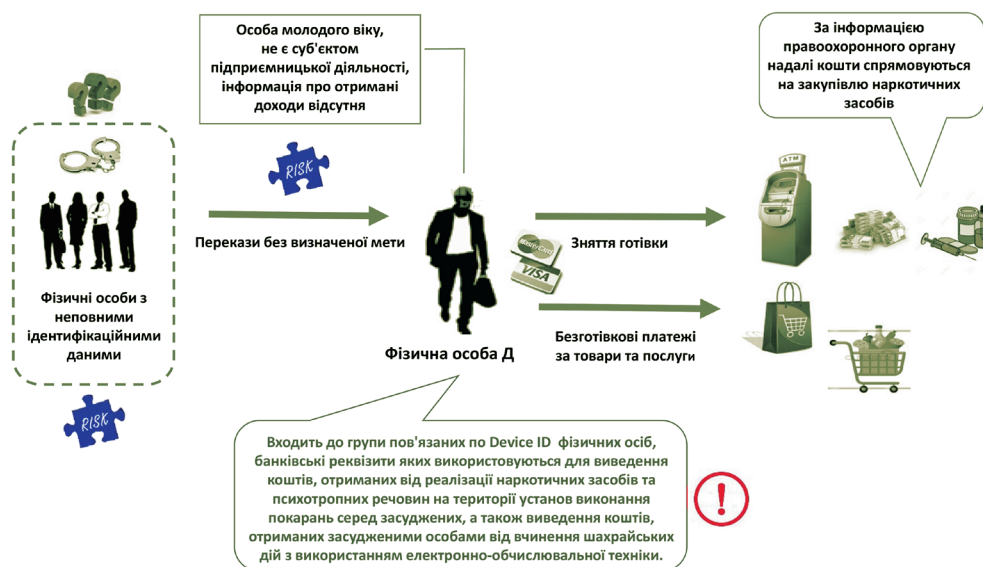
Приклад 5.10.6. Виведення коштів, отриманих від продажу наркотичних засобів, та вчинення шахрайських дій

Держфінмоніторингом встановлено, що на картковий рахунок **Фізичної особи Д** зараховувались кошти від групи фізичних осіб з неповними ідентифікаційними даними та без визначеної мети переказу. Надалі зазначені кошти використовувались для оплати товарів та послуг, а також знімались готівкою.

Фізична особа Д входить до групи пов'язаних по Device ID фізичних осіб, банківські реквізити яких використовуються для виведення коштів, отриманих від реалізації наркотичних засобів та психотропних речовин на території установ виконання покарань серед засуджених, а також виведення коштів, отриманих засудженими особами від вчинення шахрайських дій з використанням електронно-обчислювальної техніки. Ряд фізичних осіб, залучених до зазначеної схеми, раніше притягувались до кримінальної відповідальності.

За інформацією правоохоронного органу надалі кошти спрямовуються на закупівлю наркотичних засобів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

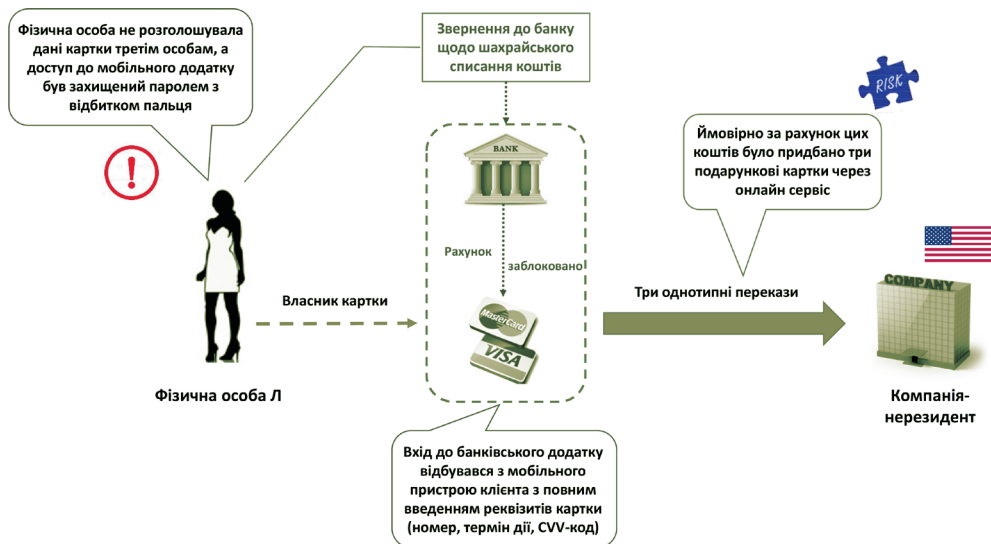
Приклад 5.10.7. Шахрайське заволодіння коштами фізичної особи

Держфінмоніторингом встановлено, що з карткового рахунку **Фізичної особи Л** здійснено три однакові перекази на користь компанії-нерезидента, розташованої в США.

Фізичною особою Л подано заяву до банку на повернення коштів привласнених невідомими особами. Картковий рахунок заблоковано банком.

Вхід до банківського додатка відбувався з мобільного пристрою клієнта з повним введенням реквізитів картки (номер, термін дії, CVV-код). При цьому **Фізична особа Л** не розголошувала дані картки третім особам, а доступ до мобільного додатку був захищений паролем з відбитком пальця. Таким чином, шахрайське списання ймовірно було здійснено шляхом використання даних банківської картки, здобутих злочинним шляхом.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

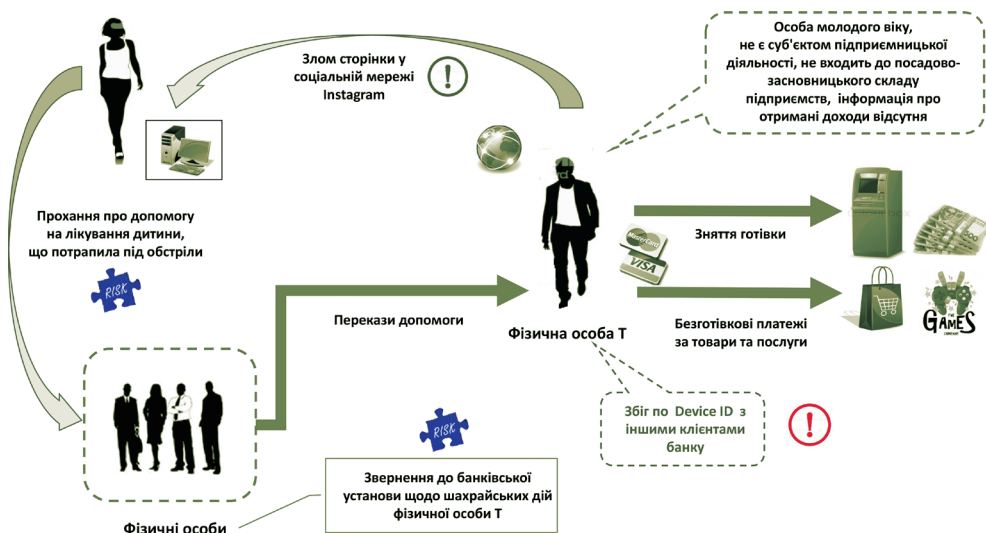
Приклад 5.10.8. Заволодіння коштами фізичних осіб шляхом злому сторінки в соціальній мережі

Держфінмоніторингом встановлено, що на рахунок **Фізичної особи Т** від групи фізичних осіб здійснено грошові перекази у якості допомоги, які надалі перераховано на придбання товарів, послуг (комп'ютерні ігри, розваги) та частково знято готівкою.

До банківської установи надійшли звернення від ошуканих громадян в яких повідомлено, що невідомими особами здійснено злом сторінки їх знайомої у соціальній мережі та оголошено збір коштів на лікування дитини, яка потрапила під обстріл під час військового вторгнення в Україну. Для збору коштів надано рахунок, який належить **Фізичній особі Т**.

Фізична особа Т є особою молодого віку, не є суб'єктом підприємницької діяльності, не входить до посадово-засновницького складу підприємств, інформація про отримані доходи відсутня. Крім того, виявлено збіг по Device ID **Фізичної особи Т** з іншими клієнтами банку.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

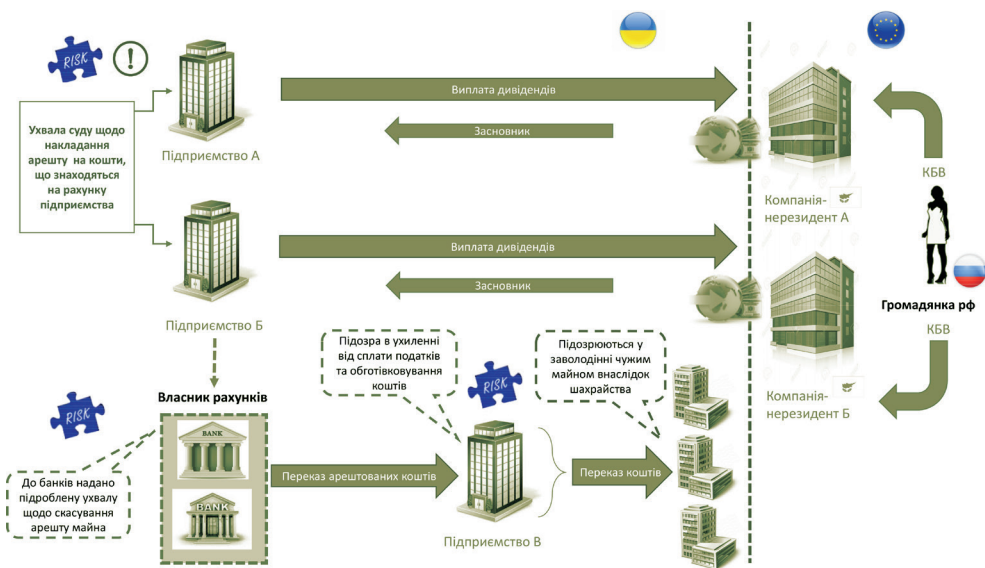
Приклад 5.10.9. Легалізація доходів з використанням фейкових документів

Підприємство А та Підприємство Б провадили господарську діяльність на території України з купівлі-продажу товарів. За рахунок коштів суб'єктів господарювання України вищезазначеними підприємствами виплачено напередодні початку військової агресії необґрунтовану суму дивідендів засновникам, які зареєстровані на Кіпрі: Компанії-нерезиденту А та Компанії-нерезиденту Б.

Кінцевим бенефіціарним власником компаній-нерезидентів є громадянка РФ.

На рахунки Підприємства А та Підприємства Б накладено арешт за Ухвалою суду. Надалі до банків, у яких відкриті рахунки Підприємства Б, надано підроблену Ухвалу щодо скасування арешту коштів. В результаті, частина коштів з рахунку списана на користь Підприємства В та розпорошена на рахунки інших суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності, у тому числі компанії, яка залучена до схеми шахрайського заволодіння коштами.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

5.11. Відмивання доходів, отриманих від торгівлі зброєю

В умовах триваючої воєнної агресії РФ викривають та припиняють злочинну діяльність осіб, які здійснюють незаконну торгівлю зброєю.

Як правило організаторами таких схем торгівлі зброєю є учасники злочинних угруповань, раніше судимі громадяни та інші особи з відповідними навичками.

Узагальнені типові приклади відмивання доходів, отриманих від торгівлі зброєю, наведено нижче.

Приклад 5.11.1. Нелегальний продаж зброї

Правоохоронним органом затримано 26-річного місцевого жителя, який намагався продати ящик гранат, піхотний вогнемет та гранатомет.

Під час розслідування правоохоронці з'ясували, що 26-річний зловмисник підшукував клієнтів серед осіб із кримінальним минулим. Після чого домовлявся з ними про ціну та постачання зброї та боєприпасів замовникам.

Саме після продажу ящика, в якому містилося 20 гранат, піхотний вогнемет та протитанковий гранатомет, зловмисника затримали правоохоронці. За товар зловмисник просив 1800 дол США.

Приклад 5.11.2. Незаконна торгівля зброєю

Правоохоронним органом затримано торгівця зброєю, який намагався нелегально збути партію вибухових речовин. Під час затримання правоохоронці виявили у зловмисника партію тротилу.

Правоохоронці встановили місцезнаходження схрону зі зброєю, боєприпасами та вибухівкою. Серед вилученого – понад 5 кг тротилу і пластиду, а також реактивна протитанкова граната РПГ-22. За попередніми даними, тайник міг бути облаштований для вчинення диверсій на території регіону.

Приклад 5.11.3. Маскування торгівців зброєю під виглядом правоохоронців

Правоохоронним органом нейтралізовано угруповання, яке займалось нелегальним збутом бойових засобів ураження. У зловмисників вилучено 15 одиниць вогнепальної автоматичної зброї та понад 6 тис набоїв до неї.

Для маскування протиправної діяльності, зловмисники видавали себе за представників правоохоронних органів. Зловмисники намагались реалізувати зброю на загальну суму 20 тис дол США.

Під час обшуків правоохоронними органами виявлено фіктивні бланки дозволів на право носіння зброї, а також засоби зв'язку та комп'ютерну техніку з доказами протиправної діяльності.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

РОЗДІЛ VI.
ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ,
ІНДИКАТОРИ ТА
СПОСОБИ ЗЛОЧИНІВ
ВІЙНИ ТА ВІДМИВАННЯ
ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ

Війна в Україні є найбільшим викликом та загрозою для економіки. В умовах війни та падіння економіки населення та бізнес збільшили споживання послуг, що надаються дистанційно та безконтактних засобів здійснення платежів. Схожа ситуація спостерігалась під час COVID-19. Також війна спровокувала потребу населення в готівці.

Основними факторами трансформації злочинів під час війни є зміна умов життєдіяльності та пристосування до нового укладу життя. Наразі змінилось співвідношення видів злочинів, їх учасників та сфер, в яких вони вчиняються. Просідання економіки вплинуло на пониження рівня поширеності злочинів економічного спрямування. Водночас доступність та унеможливлення повного контролю над обігом товарів військового спрямування спричиняє активізацію злочинності у цій сфері. Зловживання у сфері благодійної діяльності - ще одна реалія сьогодення. Шахрайство на довірі населення прогресує в умовах війни. Також активізація вчинення кіберзлочинів, в тому числі кібертероризм, є характерними для сьогодення.

Дистанційне управління активами, використання нових технологій та застосування нових інструментів для забезпечення функціонування злочинних схем є характерними для воєнного часу.

Вивчення фінансової складової вчинення злочинів є ключовим для проведення аналізу, фінансових розслідувань та пошуку активів, оскільки дозволяє виявити злочинні доходи, встановити джерела їх походження, відстежити їх переміщення та трансформацію в інші активи, а також їх місцезнаходження та встановити причетних осіб.

Попередження, виявлення та руйнування злочинів неможливе без розуміння інструментів, індикаторів та способів їх вчинення.

Індикатори зазвичай стосуються суті та умов проведення фінансових операцій, а також профілю її учасників.

Операції високого ризику

Серед основних груп операцій високого ризику, що можуть свідчити про ведення незаконної діяльності, можна виділити наступні:

а) **виведення валютних коштів** за межі території України на основі імпорتنих контрактів зі 100% передплатою.

Так робить і реальний бізнес з метою страхування поставок від подальшого росту курсу валюти, однак, такі операції потребують додаткової перевірки на предмет укладання фіктивних договорів – отримання товаросупровідних документів, підтвердження логістичних розрахунків, оплати товаровиробникам;

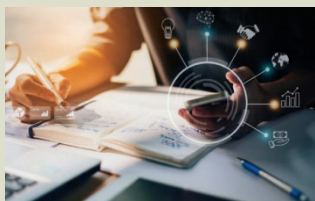
б) **операції НПО** – необхідна перевірка для уникнення ризиків розкрадання благодійної допомоги, в т. ч. через укладання фіктивних контрактів, продажу матеріальної допомоги тощо;

в) **розкрадання державних коштів** – маніпуляції з державними контрактами на відновлення соціальної інфраструктури, фіктивні договори на надання послуг, купівлю товарів;

г) **отримання фізичними особами значних коштів, без підтвердження їх походження** (в т.ч. через карткові перекази), часто з подальшим отриманням їх готівкою.

У більшості таких випадків банки встановлюють таким особам неприйнятно високий рівень ризику відносин, бо не отримують жодних відповідей на офіційний запит та не можуть вийти на зв'язок з клієнтами.

Окремі особи пояснюють такі операції веденням благодійної діяльності від власного імені, що потребує додаткової перевірки та часто закінчується встановленням неприйнятно високого рівня ризику, оскільки вказана клієнтом інформація не знаходить підтвердження.

Серед ідентифікованих схем злочинної діяльності можливо виділити наступні ризикові фінансові операції та способи їх здійснення:

- продаж військової амуніції шляхом розміщення оголошень про продаж бронежилетів та інших товарів для військових, після переказу грошей товар не поставляється;
- збір грошової допомоги через благодійні фонди/неприбуткові організації та приватних осіб на лікування дітей та військових, підтримку переселенців, Збройним силам України (найпоширеніший спосіб через соцмережі, де зловмисники зламують чужі сторінки та від імені власників збирають кошти);
- грошова допомога - через велику кількість державних програм підтримки зловмисники маскують оголошення під «єПідтримку», ООН чи інший ресурс, розсилають фейкові повідомлення на телефони з інформацією про нарахування грошової допомоги, але з припискою, що для отримання коштів треба перейти за посиланням та вказати персональні дані та інформацію про банківську карту;
- перекази криптовалют на адреси, зазначені в розсилках від імені відомих відправників (наприклад з найкрупнішого домена державної радіостанції США), від Управління ООН по координації гуманітарних питань;
- «безкоштовна» роздача грошей криптобіржею українцям. Пропозиція зареєструватись на біржі та отримати віртуальні активи, після реєстрації та проходження процедури верифікації сума насправді з'являється, проте щоб її вивести на карту потрібно активувати обліковий запис і поповнити баланс на 100 дол США; після поповнення запис одразу блокується, додатково залишаються всі особисті дані;

- передплати на картку оренди житла чи за евакуацію з зон бойових дій (шахраї пропонують за гроші допомогти з виїздом, а після отримання – зникають);
- вимагання зловмисниками коштів у рідних та знайомих людей, які зникли безвісти у зоні проведення активних бойових дій, обіцяючи звільнення з полону;
- передоплата за «паливні картки» та «електронні паливні талони», які аферисти пропонують клієнтам;
- оплата «послуг» за нелегальний виїзд чоловіків за кордон (діяльність злочинних угруповань з організації «зелених коридорів» для чоловіків призовного віку (з залученням адвокатів, лікарів, працівників комісаріатів);
- необґрунтовано великий обсяг внесення готівки через АТМ на території України та зняття за кордоном в іноземній валюті;
- необґрунтовано велика кількість вхідних та вихідних платежів від та на користь фізичних осіб;
- необґрунтовано велика кількість вхідних платежів фізичних осіб та переказ на купівлю криптоактивів;
- внесення неспіврозмірних з фінансовим профілем особи готівкових коштів на прикордонних з окупованими територіями;
- перекази бюджетних коштів з ознаками завищення цін або неналежного проведення тендерних процедур;
- перекази коштів за кордон у країни-сателіти РФ, РБ;
- фінансові операції НПО, призначення яких не відповідає їх профілю діяльності.

Основні інструменти у виявлених схемах відмивання злочинних доходів

За результатами дослідження встановлено наступні основні інструменти, що використовувались у типових схемах відмивання злочинних доходів:

- завищення/заниження вартості товарів/робіт/послуг;
- здійснення транзитних операцій;
- проведення безтоварних операцій;
- підміна (заміна) номенклатури товарів;
- неповернення валютної виручки;
- використання готівки;
- відсутність розрахунків за імпортними контрактами;
- використання фіктивних контрактів;
- надання/повернення фінансової допомоги;
- придбання корпоративних прав;
- переведення активів на бізнес-партнерів;
- використання підроблених документів;
- використання електронних грошей та системи миттєвих переказів;
- використання торговельних операцій для відмивання коштів;
- надання незаконних послуг через професійні мережі з відмивання коштів;

- операції з криптовалютою;
- використання шкідливих програм;
- проведення дублюючих операцій касиром;
- викрадення даних;
- злом акаунтів користувачів;
- використання накладок (скімерів) на термінальному обладнанні;
- використання підставних осіб;
- соціальна інженерія;
- приховування бенефіціарних власників.

Індикатори підозрілості учасників

За результатами дослідження встановлено наступні основні індикатори підозрілості учасника, що використовувались у типових схемах відмивання злочинних доходів:

Політичні партії

- причетність до політичної партії, забороненої в Україні через просування проросійських ідей;

Фінансування війни

- особа, пов'язана з незаконним збройним формуванням;
- особа, яка є громадянином країни агресора та здійснює діяльність (контролює суб'єктів господарювання) на тимчасово окупованій території України;
- особа, яка є громадянином країни агресора та здійснює корпоративне володіння суб'єктами господарювання на території України (стратегічними підприємствами);
- особа, яка є громадянином країни агресора та активно за рахунок активів отриманих на тимчасово окупованій території України здійснює фінансування країни агресора;
- фізична чи юридична особа співпрацює з військово-промисловим комплексом країни агресора;
- особа, яка є громадянином країни агресора та активно за рахунок активів отриманих (причетна до розкрадання) на тимчасово окупованій території України здійснює фінансування країни агресора чи власне збагачення;
- особа, яка підозрюється у вчиненні військових злочинів, державній зраді, колабораційній діяльності, злочинах проти основ національної безпеки України, проти життя та здоров'я особи, злочинах проти власності та інших злочинах визначених КК України;
- особа, яка пов'язана з російськими олігархами;
- використання рахунків українських виробників сільськогосподарської продукції, виробничі потужності яких знаходяться на окупованих територіях;

Санкції

- щодо особи прийнято рішення про застосування санкцій;
- особа сприяє обходу санкційного режиму;

Учасник операцій

- фізичні особи володіють значною кількістю банківських рахунків (платіжними картками) потребу в яких не можуть пояснити;
- соціальний статус учасника не відповідає фінансовим операціям. Особи, які належать до соціально вразливих верств населення (студенти, пенсіонери) або отримують соціальну допомогу тощо. Особи зі спеціальним статутом (малозабезпечені, жебраки) або молодого віку (до 20 років) або похилого (після 75 років);

КБВ, посадові особи

- назва юридичної особи збігається з назвою відомих міжнародних компаній;
- невідповідність КБВ;
- участь директора, бухгалтера, засновника в значній кількості юридичних осіб;
- відносно осіб, які входять до засновницько-посадового складу, наявні ухвали суду про подання підроблених документів при реєстрації;
- засновником/керівником є особа, яка належить до соціально вразливих верств населення (студенти, пенсіонери, особи, які отримують соціальну допомогу тощо), особи зі спеціальним статутом (малозабезпечені, жебраки), особи молодого віку (до 20 років) або похилого (після 75 років);
- незначний досвід роботи юридичної особи (період діяльності), дата та місце реєстрації;
- корпоративне володіння суб'єктами господарювання (стратегічними підприємствами) громадянами РФ та РБ;

Господарська діяльність учасника

- відсутність найманих працівників або незначна кількість працюючих;
- одноосібний посадово-засновницький склад;
- засновником/керівником є особа яка зареєстрована та проживає на непідконтрольній Україні території;
- компанії з реєстрацією в офшорних зонах, зонах бойових дій;
- юридична особа часто здійснює зміну назви або засновницько-посадовий склад;
- фізичні особи є кінцевими бенефіціарними власниками чи входять до посадово-засновницького складу великої кількості юридичних осіб;
- незначний статутний капітал;
- відсутність основних засобів, виробничих потужностей, складських приміщень та інших активів;
- ліквідація суб'єкта господарювання одразу після здійснення платежу;
- не є виробником товарів;
- відсутність нарахувань та виплати заробітної плати працівникам;
- відсутність ліцензій/дозволів на окремі види діяльності;
- відсутність орендних платежів;
- реєстрація за місцем масової реєстрації;
- не відповідність штатної чисельності працівників юридичної особи взятим зобов'язанням;

Кримінальна історія

- клієнт або його контрагенти є фігурантами кримінальних проваджень;

Негативна інформація щодо учасника

- щодо особи отримано звернення від фізичних та юридичних осіб, фінансових посередників та інших суб'єктів про шахрайські дії клієнта (за умови наявності пов'язаних фінансових операцій та інших документів чи фактів які можуть бути використані при формуванні підозр);
- залучення шахраїв, які прикриваються волонтерською діяльністю;
- отримання чи виявлення інформації щодо особи, яка причетна до розкрадання бюджетних коштів та/або вчинення корупційних діянь;

Відкриті джерела

- наявність негативної інформації щодо особи у відкритих джерелах;

Податки

- наявність податкового боргу;
- відсутність задекларованих доходів та сплачених податків;
- ухилення від сплати податків та обов'язкових платежів;
- по рахунках клієнта не сплачуються платежі, притаманні звичайній господарській діяльності;

Документи

- документи містять суттєві помилки, суперечності або ознаки підробки;
- ненадання клієнтом первинних документів (договорів, контрактів тощо), які пояснюють суть фінансових операцій;

Тендер

- у більшості тендерних закупівлях (в аукціонах) приймає одна й та ж група осіб;
- надання особою права користування картковим рахунком третім особам для проведення сумнівних операцій;
- наявна інформація щодо ввезення/вивезення товарів через митний кордон України без належного митного оформлення товарів (контрабанда).

Індикатори підозрілості фінансових операцій (діяльності)

За результатами дослідження встановлено наступні основні індикатори підозрілості фінансових операцій (діяльності), що використовувались у типових схемах відмивання злочинних доходів:

Фінансування війни

- фінансові операції, пов'язані з діяльністю незаконних збройних формувань або з суб'єктами країни агресора;
- здійснення операцій з готівкою, обсяг яких не відповідає офіційно задекларованим доходам;
- операції з ресурсами, що походять з окупованих територій (корисні копалини, руда, зерно тощо);
- транскордонні перекази до країни, про яку відомо, що вона підтримує (є нейтральною) збройну агресію РФ;
- пряме фінансування колаборантів;
- незвичні перекази коштів підприємствами, що знаходяться на окупованих територіях;
- надходження інвестицій з РФ та РБ;
- контрабанда активів;

Податки/Офіційні документи

- здійснення фізичною особою господарських (торгових) операцій без декларування підприємницької діяльності в органах державної влади;
- зарахування/списання коштів на/з рахунки/рахунків фізичної особи від значної кількості осіб, за відсутності реєстрації як суб'єкта господарювання;
- проведення фінансових операцій пов'язаних з торгівлею корисними копалинами без наявності дозволів та ліцензій на їх видобуток або не підтвердження джерела таких копалин;

Бюджет

- розпорошення коштів клієнтом, які отримані від державних підприємств та інших суб'єктів, що фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, на суб'єктів з ознаками проведення підозрілої діяльності;

Кримінальна історія

- звернення постраждалих осіб до правоохоронних органів;
- учасник фінансової операції оголошений правоохоронним органом у розшук;
- наявність інформації про відкрите кримінальне провадження чи судове переслідування учасника фінансової операції;

Не співпрацює з СПФМ

- учасник фінансової операції не надає пояснення щодо фінансових операцій та наявні ознаки щодо приховування джерел походження коштів;

Підrobка

- наявність фактів щодо підробки офіційних документів;

Транзит

- транзитне проходження безготівкових коштів за рахунком (протягом короткого проміжку часу). Вхідний та вихідний залишок після проходження коштів за рахунком є мінімальним та/або нульовим;
- невідповідність отриманих доходів з обсягами проведених фінансових операцій;
- спонтанні обороти по рахунках особи (значні за обсягами обороти або повна відсутність оборотів);
- великі щоденні обороти коштів з незначним сальдо на початок та кінець дня;

Готівка

- необґрунтоване в значних розмірах використання готівки для розрахунків;
- циклічний необґрунтований рух готівкових коштів за рахунком клієнта;
- багаторазові зарахування готівкових коштів на карткові рахунки від невідновлених осіб;
- внесення готівки з сумнівних джерел (не підтверджених);
- проведення в значних обсягах фінансових операцій з готівкою, що не пов'язані з основним видом діяльності клієнта;
- використання професійних мереж відмивання коштів для обходу санкцій;
- використання національної валюти та її обмін за кордоном на інші валюти;
- фізичне переміщення готівки (кеш кур'єри);

Призначення платежу

- не розкриття інформації в призначенні платежу щодо підстав та мети переказу коштів;
- очевидна невідповідність призначень прибуткових та видаткових операцій за фінансовими операціями клієнта;
- зарахування та переказ коштів здійснюється з однаковим призначенням платежу із залученням широкого кола фізичних осіб без очевидної мети таких операцій;

Наявність ресурсів для ведення господарської діяльності

- відсутність обов'язкових платежів на рахунках суб'єктів підприємницької діяльності та юридичних осіб, які притаманні звичайній господарській діяльності (оренда, комунальні послуги, податки, збори тощо);

Депозити

- систематичне відкриття депозитних рахунків за короткий проміжок часу та дострокове закриття таких рахунків ніж передбачено договором;
- систематичне відкриття депозитних рахунків за короткий проміжок часу за рахунок внесення готівкових коштів на поточний рахунок;

ФО з фіктивними учасниками

- застосування суб'єктів господарювання з ознаками «фіктивності»;
- коригування дій учасників фінансових операцій («фіктивних» учасників) з єдиного центру прийняття рішення;

ФО з фіктивними іноземними компаніями

- наявні ознаки «фіктивності» іноземної компанії;
- кінцевим бенефіціарним власником іноземної компанії є громадян України відносно якого наявна інформація про вчинення економічних злочинів;

Невідповідність ФО

- фінансові операції клієнта не відповідають ризик профілю клієнта;
- структуровані платежі;
- платежі без найменування конкретного товару/послуги;
- придбання високовартісних активів із непідтверджених джерел;
- проведення фінансових операцій, які не мають очевидної мети;
- проведення фінансових операцій зі значною кількістю контрагентів (невідповідність діяльності учасників операцій, розпорошення активів з метою приховування фінансових потоків);
- проведення необґрунтовано великої кількості операцій з використанням карткових рахунків;
- проведення необґрунтовано великої кількості операцій чи на значні суми щодо сплати за онлайн ігри;

ФО пов'язаних осіб

- проведення сумнівних фінансових операцій між групою юридичних осіб, які розташовані за адресами масової реєстрації;
- проведення сумнівних фінансових операцій між групою фізичних та/або юридичних осіб, які розташовані за спільними адресами чи мають інші спільні риси;
- фінансові операції, проведені між учасниками, які пов'язані між собою спільним посадово-засновницьким складом та метою їх операцій є маскування джерел походження коштів;

Шахрайство

- фінансові операції клієнта пов'язані з шахрайством.

Способи легалізації (відмивання) злочинних доходів

За результатами дослідження встановлено наступні основні способи легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму):

Бюджет

- перерахування отриманих бюджетних коштів переможцем тендеру на користь ряду фізичних осіб – підприємців з призначенням платежу виплата доходу, при цьому діяльність підприємців обмежується періодом отримання бюджетних коштів;
- перерахування державним підприємством (бюджетною установою) коштів на користь суб'єкта господарювання без фактичного постачання товарів та надання послуг;
- отримання державних коштів суб'єктами господарювання, які не мають найманих працівників та виробничих потужностей, з подальшим перерахуванням частини коштів на користь посередників для виконання умов тендеру. Інша частина переводиться в готівку або перераховується на рахунки підприємств з ознаками фіктивності у якості надання фінансової допомоги/купівлі цінних паперів/переведення боргу з кінцевим отриманням готівки, або перераховується на рахунки підприємств, які здійснюють транзитні операції;
- заволодіння коштами державної установи шляхом шахрайських дій з подальшою легалізацією через підконтрольну іноземну компанію,
- заволодіння коштами державної установи на підставі підроблених документів з подальшим обготівковуванням через професійну мережу з відмивання коштів;
- заволодіння бюджетними коштами шляхом нецільового використання за участю фізичних осіб – підприємців;
- привласнення фізичною особою, яка пов'язана з російським олігархом, бюджетних коштів призначених для утримання, ремонту та будівництва автомобільних доріг з використанням «удаваних» договорів позики та фінансової допомоги;
- перерахування отриманих бюджетних коштів за військово спорядження підприємством на користь ряду підконтрольних юридичних та фізичних осіб – підприємців з призначенням фінансова допомога, а також перерахування на власні депозитні рахунки;
- перерахування державним підприємством (бюджетною установою) коштів не за безпосереднім призначенням, а на користь транзитних підприємств як надання фінансової допомоги/фінансового кредиту, з подальшим перерахуванням підприємствам, які надають послуги прихованої конвертації безготівкових коштів у готівку;
- зарахування бюджетних коштів на користь фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності з подальшим обготівковуванням;
- надання під час тимчасової окупації на підставі рішення колективних зборів фінансової допомоги посадовим особам бюджетної установи з подальшим обготівковуванням;

Готівка

- внесення готівкових коштів з використанням декількох рахунків у різних банківських установах та наданням одних і тих же документів та інформації про власні доходи для підтвердження джерела походження коштів;

- надання фінансової допомоги пов'язаній компанії, яка через деякий час повертається та знімається готівкою;
- підроблення документів, з метою підтвердження джерел походження готівкових коштів;
- зарахування коштів на користь фізичних осіб та фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності з подальшим обготівковуванням;
- обготівковування коштів за межами України з використанням карток фізичних осіб, які належать до вразливих верств населення;
- надання послуг обготівковування на тимчасово окупованій території України;

НПО

- незаконна реалізація товарів, придбаних за рахунок благодійної допомоги для потреб Збройних сил України, через підконтрольні заклади торгівлі;

ЗЕД

- здійснення експортних операцій без здійснення розрахунків;
- здійснення імпорتنих операцій без проведення розрахунків;
- виведення коштів за межі України шляхом підроблення імпорتنих контрактів та здійснення фіктивного імпорту;

Шахрайство

- заволодіння шахрайським способом грошовими коштами юридичних осіб шляхом надсилання до банківських установ України платіжних вимог, з ознаками підробки, щодо списання боргу;
- шахрайське заволодіння коштами фізичної особи шляхом їх переказу на користь компанії-нерезидента через банківський додаток з повним введенням реквізитів картки;
- заволодіння коштами фізичних осіб шляхом злому сторінки в соціальній мережі та оголошення збору коштів;

Майно

- легалізація коштів шляхом придбання коштовного майна;

Наркотичні речовини

- використання карткових рахунків фізичних осіб для отримання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних та психотропних речовин, з подальшим переведенням в готівку, а також переказами на користь інших встановлених та невстановлених осіб;

Гральні заклади

- організація та фінансування мережі незаконних гральних (азартних) закладів через ризиковий інструмент фінансова допомога та за рахунок готівкових коштів невідомого походження.

Найпоширеніші способи фінансування війни та тероризму

До найпоширеніших методів фінансування війни та тероризму (сепаратизму) можливо віднести наступні:

Політична партія

- здійснення транскордонних переказів фізичних осіб в іноземній валюті для фінансування забороненої в Україні політичної партії;

Платіжні системи

- перерахування грошових коштів за допомогою міжнародних електронних платіжних систем, електронних та Web гаманців;

Готівка

- кеш-кур'єри;
- добровільна передача власних готівкових коштів фізичними особами представникам терористичних та/або сепаратистських організацій;
- використання фіктивних фінансових структур для отримання готівкових коштів;
- використання банкоматів для зняття грошових коштів з банківських рахунків третіх осіб;

НПО

- матеріальне забезпечення терористичних угруповань, шляхом надання такого забезпечення неприбутковими (благодійними) організаціями, підконтрольними таким угрупованням чи особам;

ЗЕД

- здійснення міжнародних поставок з подальшим розрахунком на території інших країн;
- незаконний експорт сировини на користь підприємств РФ через іноземну компанію, зареєстровану на території Євросоюзу;
- незаконне привласнення зерна українського походження на тимчасово окупованій території з метою подальшого продажу під виглядом російського;

Нерезиденти

- фінансування тероризму нерезидентами під виглядом законної діяльності;

Картки

- перерахування грошових коштів на карткові рахунки членів терористичних угруповань;
- використання дебетових карток;
- перерахування коштів на карткові рахунки членів терористичних угруповань;

- фінансування тероризму та колабораційної діяльності шляхом значної кількості переказів по карткових рахунках групи фізичних осіб низького соціального статусу;
- зарахуванням на рахунок фізичної особи коштів з території РФ від особи, що переховується від слідства за участь у діяльності незаконних збройних формувань, з подальшим їх обгортівкуванням для можливого їх спрямування на фінансування таких незаконних формувань;
- зарахування безготівкових переказів від невстановлених осіб та готівкових коштів невідомого походження на карткові рахунки фізичної особи, яка через ряд офшорних компаній володіє російськими компаніями та значною кількістю елітної нерухомості в РФ;

Активи

- передача майна та інших активів безпосередньо особам, які причетні до тероризму;

Фінансова допомога, заліки

- вимагання фінансової допомоги у суб'єктів господарської діяльності для подальшого фінансування тероризму та сепаратизму, у т.ч. ватажками збройних формувань, які діють на тимчасово окупованих територіях;

Прямі злочини

- вчинення грабежів, розбоїв, викрадення людей з метою отримання грошових коштів за їх викуп;

Несанкціоноване списання

- несанкціоноване списання грошових коштів із рахунків юридичних осіб з подальшим перерахуванням на рахунки фізичних та юридичних осіб;

Обхід санкцій

- незаконне постачання товарів військового призначення до РФ через дружні країни в обхід міжнародних та вітчизняних санкцій;

Криптовалюта, електронні гаманці

- використання електронних гаманців та криптовалюти для фінансування тероризму та колабораціонізму;

Викрадення купюр гривні

- використання купюр гривні для проведення фінансової операції, які були навмисно пошкоджені банківськими установами за вказівкою Національного банку України, під час дії воєнного стану, з територій, які перебували в тимчасовій окупації;

Окупована територія

- приховане фінансування терористичної діяльності шляхом оплати вугілля, видобутого на тимчасово окупованій території України, з використанням документів з ознаками підробки.

ВИСНОВОК

Триваюча війна впливає на здатність держави та бізнесу впроваджувати заходи з ПВК/ФТ/ФРЗМЗ.

Війна характеризується впливом на середовище, в якому проявляються ризики, пов'язані з війною, а саме – злочини війни та їх фінансування, а також супутні до них злочини, зокрема, шахрайство, кіберзлочини, тероризм та його фінансування, колабораціонізм, незаконна торгівля зброєю тощо.

Наслідки прояву ризиків визначаються наявністю вразливостей щодо використання послуг онлайн, готівки, криптовалюти, електронних платіжних засобів, неефективності контролю щодо перевірки кінцевих бенефіціарних власників, функціонування нелегальних гральних закладів та незаконних транскордонних переказів.

Результати типологічного дослідження можуть бути використані в ході фінансових розслідувань та оцінки бізнес-ризиків, клієнтських та технологічних ризиків, а також виконання поточного моніторингу на всіх стадіях обслуговування клієнта та визначення складних структур власності, прихованих бенефіціарів та контролерів, а також ризики цих осіб.

Також, типології можуть бути використані для розробки стратегій та планів з ПВК/ФТ/ФРЗМЗ.

ДОДАТОК. АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА МОНІТОРИНГУ

1. АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

У своїй діяльності суб'єкти для здійснення первинного фінансового моніторингу використовують наступні джерела інформації:

- дані з державних реєстрів;
- дані з відкритих публічних джерел;
- повідомлення правоохоронних органів;
- онлайн-сервіси перевірки компаній;
- результати журналістських розслідувань;
- офіційні документи Держфінмоніторингу та суб'єктів державного фінансового моніторингу тощо.

З метою проведення належної перевірки клієнта на етапі встановлення ділових відносин, а також більш детального поглибленого аналізу протягом обслуговування задля моніторингу фінансових операцій клієнтів суб'єкти первинного фінансового моніторингу також використовують:

- власні скорингові моделі задля запобігання встановлення ділових відносин із клієнтами, що мають ознаки сумнівності;
- власні скорингові моделі оцінки ризику ділових відносин з клієнтом відповідно до типу клієнта (юридична особа, фізична особа, фізична особа-підприємець);
- розроблені матриці розрахунку рівня ризику публічних осіб;
- скринінгові моделі виявлення потенційно високоризикових клієнтів;
- різноманітні звіти та власні сценарії відбору підозрілих фінансових операцій (діяльності).

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу з метою виявлення підозрілих фінансових операцій створюють відповідні правила відбору операцій за наступними полями: дата здійснення операцій, призначення платежу, сума, рівень ризику, країна, інформація щодо типу рахунку тощо.

Також, такі суб'єкти здійснюють сценарний аналіз, що включає дослідження обігу активів в цілому та окремих фінансових операцій клієнтів в динаміці.

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу додають до власних аналітичних систем додаткову інформацію щодо учасників операцій та іншу інформацію, яка може значно розширити перелік даних для аналізу.

Виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, з використанням автоматизованих систем, які включають зокрема аналіз критеріїв ризику та індикаторів підозрілості фінансових операцій, є дуже важливим для виконання завдань суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Приклад реквізитів для встановлення сценарію відбору підозрілих фінансових операцій (діяльності)

Щодо профілю клієнта:

- країна реєстрація клієнта;
- розмір статутного капіталу суб'єкта господарювання;
- вид діяльності суб'єкта господарювання;
- кількість працівників суб'єкта господарювання;
- розмір доходів та сплачені податки суб'єкта господарювання;
- період діяльності юридичної особи/вік фізичної особи;
- інформація про кінцевого бенефіціарного власника, посадово-засновницький склад суб'єкта господарювання та їх участь в інших юридичних особах (резидентність);
- наявність зв'язків з країнами які причетні до військової агресії проти України;
- інформація про зміни кінцевого бенефіціарного власника та посадово-засновницького складу суб'єкта господарювання;
- наявність інформації про відкриті кримінальні провадження з розслідування злочинів у сфері господарської діяльності щодо власника істотної участі/контролера або юридичної особи, її керівників та/або представників;
- наявність виробничих потужностей/торговельно-складських приміщень, інших активів, необхідних для ведення задекларованої господарської діяльності суб'єкта господарювання;
- потенційна сума (оборот) коштів, що може бути використаний суб'єктом господарювання за допомогою послуги (продукту).

Щодо фінансових операцій клієнта:

- кількість рахунків або платіжних карток суб'єкта господарювання;
- порівняння щодо обсягу дебетових та кредитових фінансових операцій за рахунком суб'єкта господарювання протягом одного дня/періоду;
- наявність змін в обсягах фінансових операцій, що здійснюються за рахунками клієнта суб'єкта господарювання;
- характер проведених фінансових операцій;
- інформація щодо використання сейфа суб'єктом господарювання;
- IP-адреси для здійснення фінансових операцій суб'єктом господарювання.

2. ПУБЛІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ КОНТРОЛЮЮЧИХ (ДЕРЖАВНИХ) ОРГАНІВ ТА ПРИВАТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Використання автоматизованих процедур збирання та аналітичної обробки інформації з відкритих джерел є важливим кроком для підтримки прийняття управлінських рішень, підвищення рівня ПВК/ФТ/ФРЗМЗ.

Одержання додаткової інформації з публічних інформаційних ресурсів контролюючих (державних) органів та приватних організацій є важливим кроком для аналізу схем ВК/ФТ/ФРЗМЗ.

Держфінмоніторинг систематично проводить роботу щодо виявлення публічних інформаційних джерел для отримання додаткової інформації.

Деякі корисні посилання наведені у типологічних дослідженнях Держфінмоніторингу за минулі періоди. Корисні посилання зазначаються відповідно до тематики дослідження.

Актуальні відкриті джерела, що стосуються широкого кола питань наведено нижче.

2.1. Тероризм

Тероризм

Держфінмоніторинг

<https://fiv.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/perelik-teroristiv>

Перелік осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції

Сайт «Миротворець»

<https://myrotvorets.center>

Центр дослідження ознак злочинів проти національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Державний департамент США

<https://www.state.gov/country-reports-on-terrorism-2/>

Перелік країн, що підтримують тероризм.

**Офіс Генерального
прокурора України**

<https://gp.gov.ua/detectable>

СПИСОК ПІДОЗРЮВАНИХ МАГІСТРАЛЬНОЇ СПРАВИ «24 ЛЮТОГО»

«Магістральна» кримінальна справа щодо повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

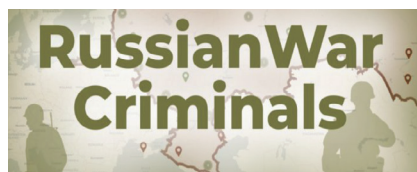
**Служба
безпеки України**

<https://ssu.gov.ua/u-rozshuku>

Служба безпеки України розшукує осіб, які звинувачуються у вчиненні злочинів проти основ національної безпеки.

**Реєстр
російських воєнних злочинців**

<https://rwc.shtab.net/>

Громадська організація «Антикорупційний штаб» разом зі «Слідство.Інфо» створили онлайн-мапу «Російські воєнні злочинці».

Онлайн-реєстр містить персональні дані військових російської армії, ідентифікованих осіб полонених росіян, а також вбитих під час війни в Україні росіян.

Рух ЧЕСНО

ЧЕСНО

<https://www.chesno.org>

РЕЄСТР ЗРАДНИКІВ

База даних про українських державних зрадників: політиків, медійників, юристів та правоохоронців. Дізнайтесь імена колаборантів і повідомляйте про факти співпраці з ворогом.

Рух ЧЕСНО – це громадська організація із експертизою у сферах парламенту і місцевого самоврядування, політичних фінансів та виборів.

2.2. Списки РБ ООН

Зведений список Ради Безпеки ООН

Рада Безпеки ООН

[https://www.un.org/securitycouncil/
content/un-sc-consolidated-list](https://www.un.org/securitycouncil/content/un-sc-consolidated-list)

<https://scsanctions.un.org/search/>

Зведений перелік фізичних і юридичних осіб, до яких застосовуються заходи, введені Радою Безпеки ООН.

2.3. Дані щодо фізичних осіб

Дані щодо фізичних осіб

Міністерство внутрішніх справ України

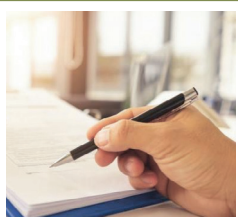

[http://wanted.mvs.gov.ua/
searchperson](http://wanted.mvs.gov.ua/searchperson)

[https://data.gov.ua/
dataset/7c51c4a0-104b-4540-a166-
e9fc58485c1b](https://data.gov.ua/dataset/7c51c4a0-104b-4540-a166-e9fc58485c1b)

Особи, які переховуються від органів влади. Набір даних містить інформацію щодо осіб, які переховуються від органів влади. Інформація в наборі розділена на окремі ресурси, кожен з яких відповідає вказаній щодо нього інформації.

2.4. Перевірка чинності документів

Перевірка чинності документів

Державна міграційна служба України (ДМСУ)

<https://dmsu.gov.ua/services/nd.html>

База даних недійсних, викрадених або втрачених документів, що посвідчують особу.

Міністерство внутрішніх справ України (Єдиний державний веб-портал відкритих даних)

<https://wanted.mvs.gov.ua/passport>

Інформація про викрадені/втрачені/ недійсні паспорти громадянина України.

2.5. Санкції

Національне агентство із питань запобігання корупції

WAR & SANCTIONS

<https://sanctions.nazk.gov.ua>

Портал «Війна і санкції»

Портал створено Національним агентством із питань запобігання корупції та Міністерством закордонних справ України.

Портал дозволяє поінформувати іноземні уряди та громадян про вже запроваджені санкції, залучити громадськість до глобальної кампанії із розширення санкційних списків щодо осіб, які підтримують війну, зокрема фінансово та інформаційно.

Міністерство фінансів США

<https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/specially-designated-nationals-list-data-formats-data-schemas>

<https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>

<https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information/ukraine-russia-related-sanctions>

OFAC публікує список осіб і компаній, які належать, контролюються або діють за чи від імені цільових країн.

Санкції, пов'язані з Україною та РФ.

У списку також перераховані окремі особи, групи та організації, зокрема терористи та торговці наркотиками, визначені в рамках програм, які не стосуються конкретної країни. У сукупності такі особи та компанії називаються «спеціально призначеними громадянами» або «SDN». Їхні активи заблоковані, і громадянам США, як правило, заборонено мати з ними справу.

Sanctions List Monitor

<https://www.swift.com/our-solutions/compliance-and-shared-services/financial-crime-compliance/sanctions-solutions/sanctions-list-monitor>

Sanctions List Monitor є частиною портфоліо послуг із запобігання фінансовим злочинам, спрямованих на зменшення витрат і ризиків, пов'язаних із дотриманням законодавства.

Sanction List Monitor – це безкоштовна служба SWIFT для користувачів, яка негайно повідомляє електронною поштою про зміни в певних списках санкцій.

OpenSanctions

<https://www.opensanctions.org>

OpenSanctions – це міжнародна база даних осіб і компаній, які мають політичні, кримінальні чи економічні інтереси.

Проект об'єднує санкційні списки, бази даних політичних діячів та іншу інформацію про осіб, що становлять суспільний інтерес, в єдиний, простий у користуванні набір даних.

Фінансові санкції введені Великою Британією

<https://www.gov.uk/government/collections/financial-sanctions-regime-specific-consolidated-lists-and-releases>

На цій сторінці перераховано всі фінансові санкції, запроваджені у Великій Британії за країнами, адміністраціями чи терористичними групами, зокрема щодо РФ та РБ.

Щодо РФ

<https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-ukraine-sovereignty-and-territorial-integrity>

Щодо РБ

<https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-belarus>

Санкції Європейського Союзу

<https://ec.europa.eu>

ЄС поступово запровадив обмежувальні заходи (санкції) проти РФ, спочатку у відповідь на незаконну анексію Криму та Севастополя та навмисну дестабілізацію України.

23 лютого 2022 року ЄС розширив санкції у відповідь на визнання непідконтрольних уряду територій Донецької та Луганської областей України та введення на ці території збройних сил РФ.

Після 24 лютого 2022 року у відповідь на військову агресію РФ проти України ЄС масово розширив санкції.

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en

2.6. Реєстри Міністерства юстиції

Автоматизовані системи Єдиних та Державних реєстрів, що створюються відповідно до наказів Міністерства юстиції України

Реєстри Міністерства юстиції України

<https://nais.gov.ua/register>

Оприлюднено дані з Єдиних та Державних реєстрів, що створюються відповідно до законодавства України.

2.7. Судові органи

Реєстр судових рішень

Реєстр судових рішень

<https://revestr.court.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень

Стан розгляду справ

<https://court.gov.ua/fair/>

Інформація щодо стадій розгляду судових справ

2.8. Компанії України

Реєстраційні дані щодо компаній України

Інтернет адреси

<https://youcontrol.com.ua>

<https://opendatabot.ua>

<https://finap.com.ua>

<https://vkursi.pro>

<https://ca.ligazakon.net>

<https://clarity-project.info>

Актуальні відомості та інформація щодо діяльності та даних суб'єктів господарювання, зареєстрованих в Україні.

2.9. Компанії, зареєстровані в іноземних юрисдикціях

Інформаційні ресурси щодо компаній нерезидентів

OpenOwnership

<https://opencorporates.com/>

Найбільша відкрита база даних компаній в світі.

OpenOwnership – громадська технологічна ініціатива, яка розширює доступ до інформації про бенефіціарну власність. Наразі OpenOwnership містить дані по більш ніж 4,2 млн компаній. OpenOwnership також надає технічну допомогу урядам та компаніям, які прагнуть активно розкривати інформацію.

Центр по дослідженню корупції і організованої злочинності

<https://www.occrp.org/ru/investigations>

Центр по дослідженню корупції і організованої злочинності (англ. Organised Crime and Corruption Reporting Project, OCCRP) – це міжнародне об'єднання засобів масової інформації та окремих репортерів, які займаються журналістськими розслідуваннями.

OCCRP систематично публікує актуальні міжнародні журналістські розслідування актуальних схем з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, які базуються на витоку документів із різних державних та приватних структур щодо прихованої діяльності корумпованих чиновників та організованих злочинних угруповань.

База даних офшорних витоків https://offshoreleaks.icij.org	База містить інформацію щодо понад 800 000 офшорних компаній, фондів і трастів із розслідувань Pandora Papers, Paradise Papers, Bahamas Leaks, Panama Papers та Offshore Leaks.
 https://aleph.occrp.org/	Глобальний архів дослідницького матеріалу для розслідувань. Платформа даних Aleph об'єднує архів поточних та історичних баз даних, документів, витоків та розслідувань. Ця мережа допомагає бачити зв'язки, знаходити вкрадені кошти, виявляти політичний вплив і розкривати корупцію.
 DOW JONES https://riskcenter.dowjones.com/	Рішення з управління ризиками та комплаєнсу. Ресурс для перевірки структури власності.
Dato Capital en.datocapital.com	Он-лайн база про компанії та їх директорів.
База містить інформацію про компанії зареєстрованих в Нідерландах, Великій Британії, Гібралтарі, Іспанії, Панамі, Кайманових Островах, Люксембурзі, Британських Віргінських Островах, Мальті, Кюрасао. База має платний та безкоштовний контент. <u>Безкоштовно:</u> організаційно-правова форма компанії, дата реєстрації, номер, юридична адреса, активна/неактивна, інформація про дату останніх змін. <u>Платно:</u> реєстраційні та статутні документи, призначення/звільнення директорів, сплата податків, фінансова звітність. <u>Розширений платний звіт:</u> реєстраційні документи, довіреності, повний перелік змін до статуту, перелік поданих документів, реєстраційна інформація з переліком директорів та секретарів, новини про компанію, інформація про директорів та секретарів компанії в інших компаніях.	
Bureau van Dijk Electronic Publishing https://www.bvdinfo.com/en-gb	Масштабна реєстраційна база про компанії, що зареєстровані у різних юрисдикціях по всьому світу.
Незначну інформацію можна отримати безкоштовно (організаційно-правова форма, місце розташування, активна/неактивна), скориставшись он-лайн сервісом пошуку.	
Відкритий портал даних Європейського союзу http://data.europa.eu/euodp/en/home	Безкоштовно: доступ до відкритих даних, опублікованих установами та органами ЄС.

Реєстри щодо реєстраційних даних компаній

Регіон (країна)	Опис	Адреса
Європейський Союз	Відкритий портал даних Європейського союзу. Безкоштовно: доступ до відкритих даних, опублікованих установами та органами ЄС.	http://data.europa.eu/euodp/en/home
Європейський Союз	Реєстр країн ЄС (включаючи Ісландію, Ліхтенштейн, Норвегію).	https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-en.do?clang=en
Європейський Союз	Офіційний список бізнес реєстрів країн ЄС.	https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-en.do?clang=en
Європейський Союз	Офіційний список земельних реєстрів країн ЄС.	https://e-justice.europa.eu/content_land_registers_in_member_states-109-en.do
Європейський Союз	Консолідований реєстр неплатоспроможних компаній з країн ЄС.	https://e-justice.europa.eu/content_interconnected_insolvency_registers_search-246-en.do
Австрія	Реєстр та дані фінансової звітності компаній з Австрії. Містить платний контент.	https://www.firmenbuchgrundbuch.at/fbgb/easy/fb/search
Британські Віргінські острови	Дані про компанії Британських Віргінських островів.	http://www.bvifsc.vg
Велика Британія	Судовий реєстр Верховного суду Великої Британії.	https://www.supremecourt.uk/current-cases/index.html
Велика Британія	Судовий реєстр адміністративних апеляцій Високого суду.	https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/who-are-the-judiciary/judicial-roles/tribunals/tribunal-decisions/osccs-decisions/

Регіон (країна)	Опис	Адреса
Велика Британія	Реєстр компаній Великобританії.	https://beta.companieshouse.gov.uk/
Велика Британія	Інформація про компанію в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, що, поміж іншим, охоплює: (адреса, дата заснування); поточні та колишні посадові особи компанії; сканкопії документів (реєстрація, зміни посадових осіб, річні звіти тощо); інформація про обтяження; попередні назви компанії.	https://www.gov.uk/government/organisations/companies-house
Велика Британія	Інформація про нерухомість, що, поміж іншим, охоплює: відомості про майно, включно з реєстрацією права власності, номером документа про реєстрацію права власності, відомості про власника, ціну купівлі, будь-які права проходу чи проїзду через територію, а також дані про те, чи «погашена», тобто виплачена, іпотека. Аналогічні реєстри нерухомості є в Північній Ірландії (https://www.nidirect.gov.uk/articles/searching-the-land-registry) та Шотландії (https://www.ros.gov.uk/).	https://www.gov.uk/search-property-information-land-registry
Велика Британія	Інтерактивна мапа та база даних власників іноземних компаній.	http://www.private-eye.co.uk/registry
Велика Британія	У Великій Британії поліція має право встановлювати право власності на транспортний засіб через Національну базу даних поліції (Police National Database – PND). Державне агентство Великої Британії з реєстрації транспортних засобів і видачі посвідчень водія (UK Driver and Vehicle Licensing Agency – DVLA) веде облік зареєстрованих «тримачів» автомобілів, інформацію про яких надає за «достатніх підстав», навіть якщо особа, яка потребує такої інформації, не офіцер поліції.	https://www.gov.uk/request-information-from-dvla

Регіон (країна)	Опис	Адреса
Велика Британія	Реєстрація повітряних суден у Великій Британії передбачає ведення реєстру та застосування засобів ідентифікації для британських власних та експлуатованих комерційних і приватних повітряних суден, до того ж реєстраційні позначення починаються з ідентифікаційного префікса «G». Реєстр веде Управління цивільної авіації Великої Британії.	http://www.caa.co.uk/Aircraft-register/G-INFO/Guidance-on-using-the-G-INFO-Database/
Велика Британія та Північна Ірландія	У цій реєстраційній базі Сполученого Королівства безкоштовно можна отримати наступну інформацію: - інформацію про компанію (адреса, дата заснування); - про діючих та колишніх посадових осіб компанії; - сканкопії документів (реєстрації, зміни посадових осіб, річна звітність тощо); - відомості про обтяження; - попередні назви компанії; - відомості щодо неплатоспроможності; - відомості про бенефіціарів.	https://beta.companieshouse.gov.uk/
Естонія	Безкоштовно: назва та організаційно-правова форма компанії, реєстраційний номер компанії, юридична адреса, розмір статутного капіталу, дата реєстрації та затвердження уставу, активна/неактивна, дати подання звітності до реєстру.	https://ariregister.rik.ee/lihtparing

2.10. Дані щодо активів

Активи РФ та РБ	
 https://ruassets.com	RuAssets - це новий міжнародний інструмент для перевірки зв'язків із публічними діями та особами зі списків санкцій у країнах СНД (РФ, РБ, Україна та Казахстан) на найглибшому рівні комунікації (3-й і 4-й рівні).

Повітряне судно	
http://www.airframes.org/	База даних реєстрації повітряних суден.

Безкоштовно: за реєстраційним номером борту літака отримується інформація щодо моделі літака, типу, власника, дати виготовлення, історії. За кодом ICAO/IATA можна отримати інформацію щодо оператора авіаліній.

Повітряне судно

<https://www.planespotters.net/>

<https://www.jetphotos.com>

Бази фотографій повітряних суден.

Безкоштовно: за реєстраційним номером борту літака видаються фотографії літака із вказанням дати та місця фотографування.

Відстеження польотів

<https://www.flightradar24.com>

<https://www.marinetraffic.com>

<https://globe.adsbexchange.com>

<https://www.radarbox.com>

Глобальна служба відстеження польотів, яка надає інформацію про літальні апарати у всьому світі в режимі реального часу.

Безкоштовно: за реєстраційним номером борту літака відстежується пересування літака в режимі реального часу. Платно: історія пересувань літака.

Відстеження суден

IMO

<https://gisis.imo.org>

Глобальна інтегрована інформаційна система судноплавства.

Equasis

<https://www.equasis.org>

База даних про судно.

MarineTraffic

<https://www.marinetraffic.com>

Глобальна розвідка про відстеження суден.

FleenMon

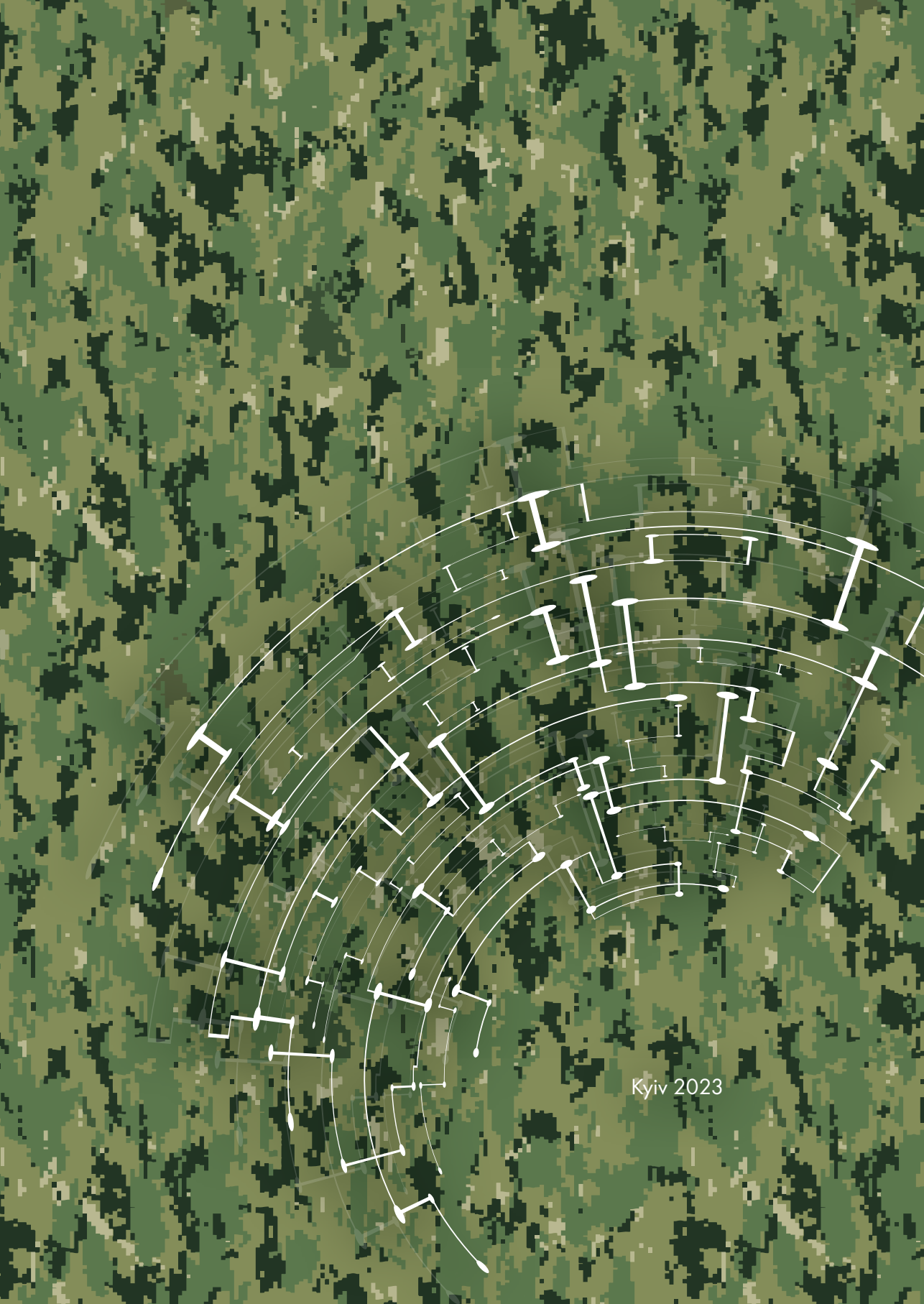
<https://www.fleetmon.com>

Відстеження суден з відкритим кодом.

VesselFinder

<https://www.vesselfinder.com>

Відстеження та інформація з відкритим кодом.

Kyiv 2023